

479
Josif Moldovan
Inspector școlar
ARAD

PROTOCOL

DESPRE

ȘEDINȚELE SINODULUI EPARHIAL

DIN

DIECEZA ROMÂNĂ GR.-ORIENTALĂ A ARADULUI

ȚINUTE ÎN

SESIUNEA ORDINARĂ DIN ANUL 1908.

ARAD. 1908.

TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANB GR.-OR. ROMÂNE.

201413

Josif Moldovanu
Inspector școlar
ARAD

V 1970

PROTOCOL

despre

ședințele Sinodului eparhial

din

dieceza română gr.-orientală a Aradului,

ținute în

sesiunea ordinară din anul 1908.

Palatul Cultural al orașului Arad

BIOTEC
No. p. de sporire 821
19 40/41

ARAD.

TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANE GR. OR. ROMÂNE.
1908.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară din anul 1908.

Sedința I.

S'a ținut la 20 Aprilie (3 Mai) 1908 la oara 12 din zi în sala mare a seminarului diecezan.

Președinte : P. S. Sa Domnul Episcop diecezan *Ioan I. Papp.* Notar : *Vasilie Goldiș.*

Nr. I. Deputații sinodali, asistând mai întâiu la sfânta liturgie împreună cu serviciul chemării Duhului sfânt în biserica catedrală, la oara 12 din zi se întrunesc în sala seminarială, unde P. S. Sa, ocupând locul prezidial, deschide sesiunea cu următoarea cuvântare :

*„Hristos a înviat“ !
Domnilor deputați !*

Inainte de 8 zile am prăznuit și noi cu mângăierea lumii creștine, prealuminata înviere a Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, adică aniversarea fericitului moment de deșteptare și bucurie, când adevărul restignit și batjocorit și-a serbat triumful său ; iar astăzi avem

bucuria de a ne întruni în sinod eparhial, cum se întrunesc și reprezentanții clerului și ai poporului din celelalte două părți constitutive ale metropoliei noastre, ca deodată cu aniversarea redobândirii sinodalității bisericei noastre și de odată cu salutarea de revedere sănătoasă după intervalul unui an, să continuăm și noi a ne împlini datoria impusă prin legea noastră de organizare, administrare și controlă.

Când astfel am bucuria de a vă vedea iarăși adunați aici la centrul diecezei, ca pe tot atâta fii credincioși și devotați intereselor superioare ale bisericei noastre, vă întimpin cu căldura inimei părintești de buna venire și vă salut cu dulcea și mângăietoarea salutare a bisericei noastre naționale: „*Hristos a înviat!*”

Este peste tot mare și însemnat, Domnilor deputați, dreptul unei societăți, de a se întruni în adunări pentru atingerea scopurilor ei. Dacă însă aceasta sustă în general, precum nici nu o poate contesta nimenea, apoi dreptul nostru autonom este nu numai frumos și măreț, dar este și de o deosebită însemnătate.

Măreț și frumos este acest drept, pentru că prin el se recunoaște bisericei noastre dreptul de existență, dezvoltare și întărire de după firea și ființa ei de biserică apostolică sinodală, la administrarea și conducerea căreia, întocmai ca și la suportarea sarcinilor încopciate cu organizarea, dezvoltarea și susținerea ei și a instituțiilor ei, au să incurgă și contribue toate elementele ei constitutive, adică atât clerul, cât și poporul de jos până sus, și de sus până jos.

Dar măreț și frumos este acest drept, nu numai pentru că ne asigură libertatea de întrunire, de câte ori aceasta o reclamă lipsele și trebuințele noastre bisericesti, culturale și economice, dar frumos și măreț este dreptul întrunirilor noastre sinodale deosebi pentru scopul sublim, ce se urmărește prin ele și care nu a fost și nu este altul, decât dezvoltarea și întărirea tot mai mult a vieții morale-religioase ale credincioșilor nostri și înaintarea lor mai vădită în cultură și bunăstare, sub scutul și cu mijloacele bisericești noastre și sub controla înaltului guvern, prin care Majestatea Sa cesarească și apostolică regească, părintele ocrotitor al tuturor supușilor săi, își exercitează dreptul inviolabilei inspecțiuni supreme.

Noi am fost totdeauna și suntem și acum conștii de însemnătatea mare a libertății și de scopul sublim ce urmărește biserica noastră prin întrunirea reprezentanților ei în adunări publice bisericesti, dar în acelaș timp suntem conștii și de datorința de a ne arăta vrednici de acest drept, și aceasta nu numai pentru a ne putea folosi de el noi cești de acum, dar și pentru a-l lăsa moștenire dreaptă următorilor nostri întocmai, precum l'am primit și noi dela înaintașii nostri întreg și neștirbit.

Că am fost și suntem vrednici de acest drept autonom al bisericii noastre, mărturie vie este faptul, că adunările noastre le-am ținut și le ținem la lumina zilei și cu ușile deschise, iar concluzelor noastre le dăm toată publicitatea posibilă, astfel, că tot însul, care directe ori indirecte se interesează de viața

bucuria de a ne întruni în sinod eparhial, cum se întrunesc și reprezentanții clerului și ai poporului din celelalte două părți constitutive ale metropoliei noastre, ca deodată cu aniversarea redobândirii sinodalității bisericei noastre și de odată cu salutarea de revedere sănătoasă după intervalul unui an, să continuăm și noi a ne împlini datoria impusă prin legea noastră de organizare, administrare și controlă.

Când astfel am bucuria de a vă vedea iarăși adunați aici la centrul diecezei, ca pe tot atâta fii credincioși și devotați intereselor superioare ale bisericei noastre, vă întimpin cu căldura inimei părintești de buna venire și vă salut cu dulcea și mângăietoarea salutare a bisericei noastre naționale: „*Hristos a înviat!*”

Este peste tot mare și însemnat, Domnilor deputați, dreptul unei societăți, de a se întruni în adunări pentru atingerea scopurilor ei. Dacă însă aceasta sustă în general, precum nici nu o poate contesta nimenea, apoi dreptul nostru autonom este nu numai frumos și măreț, dar este și de o deosebită însemnătate.

Măreț și frumos este acest drept, pentru că prin el se recunoaște bisericei noastre dreptul de existență, dezvoltare și întărire de după firea și ființa ei de biserică apostolică sinodală, la administrarea și conducerea căreia, întocmai ca și la suportarea sarcinilor încopciate cu organizarea, dezvoltarea și susținerea ei și a instituțiilor ei, au să incurgă și contribue toate elementele ei constitutive, adecă atât clerul, cât și poporul de jos până sus, și de sus până jos.

Dar măreț și frumos este acest drept, nu numai pentru că ne asigură libertatea de întrunire, de câte ori aceasta o reclamă lipsele și trebuințele noastre bisericesti, culturale și economice, dar frumos și măreț este dreptul întrunirilor noastre sinodale deosebi pentru scopul sublim, ce se urmărește prin ele și care nu a fost și nu este altul, decât dezvoltarea și întărirea tot mai mult a vieții morale-religioase ale credincioșilor nostri și înaintarea lor mai vădită în cultură și bunăstare, sub scutul și cu mijloacele bisericești noastre și sub controla înaltului guvern, prin care Majestatea Sa cesaree și apostolică regească, părintele ocrotitor al tuturor supușilor săi, își exercitează dreptul inviolabilei inspecțiuni supreme.

Noi am fost totdeauna și suntem și acum conștii de însemnătatea mare a libertății și de scopul sublim ce urmărește biserica noastră prin întrunirea reprezentanților ei în adunări publice bisericesti, dar în acelaș timp suntem conștii și de datorința de a ne arăta vrednici de acest drept, și aceasta nu numai pentru a ne putea folosi de el noi cești de acum, dar și pentru a-l lăsa moștenire dreaptă următorilor nostri întocmai, precum l'am primit și noi dela înaintașii nostri întreg și neștirbit.

Că am fost și suntem vrednici de acest drept autonom al bisericii noastre, mărturie vie este faptul, că adunările noastre le-am ținut și le ținem la lumina zilei și cu ușile deschise, iar concluzelor noastre le dăm toată publicitatea posibilă, astfel, că tot însul, care directe ori indirecte se interesează de viața

noastră bisericească și de scopul întrunirilor ei, poate să se convingă, că noi nu numai nu urmărim scopuri ascunse și egoistice, ci din contră, prin asemenea întruniri, urmărim cel mai sublim scop, pe care poate să-l aibă în vedere o societate creștină, cum este biserica noastră, care prin mijloacele ei morale, deodată cu îndemnarea credincioșilor la iubire și alipire către limba și credința strămoșească, stăruie cu toată inzistența să alimenteze în aceeași măsură și dragostea și alipirea lor către iubita noastră patrie și paralel cu aceasta stăruie să alimenteze în inima lor vârtuțile cetățenești: credința neclătită către înaltul tron, respectul cuvenit către stăpânire peste tot și nu mai puțin sentimentul datorinței de supunere legilor în vigoare, astfel, că iubirea și alipirea noastră de patrie, de limba și biserica străbună, este trinitatea nedespărțită, care o mărturisim și căreia nu numai de pe amvoanele bisericilor, dar și în întrunirile noastre în sinoade și alte adunări bisericești, stăruim a i-se da ființa tot mai vădită, putere de viață și dezvoltare în inima credincioșilor.

Despre activitatea organelor noastre peste tot și despre mersul și starea afacerilor bisericești, școlare și fundamentale, urmează rapoarte generale și speciale, asupra cărora îmi iau voie a atrage de pe acum binevoitoarea atențiune a Venerabilului Sinod, ca în puterea dreptului său de controlă, să le cenzureze și afacerilor sulate să le dea soluțiunea cea mai nimerită.

Pentru orientarea sa, cu privire la susținerea și dezvoltarea instituțiilor diecezane

existente, Ven. Sinod va avea să se intereseze deosebi despre stările financiare ale diecezei.

Pe lângă alte obiecte de importanță, îmi iau voia a atrage binevoitoarea atențiune a Ven. Sinod la chestia școalei de fete cu internat, despre care, pe lângă cele atinse în raportul general al plenului, senatul de școale face raport special.

Obiect de atențiune deosebită este proiectul de regulament pentru afacerile interne ale Consistoarelor noastre, prin care are să se normeze nu numai cercul de activitate, dar și responsabilitatea organelor angajate la aceste corporațiuni.

Un alt obiect asemenea însemnat este proiectul de statute al fondului preoțesc, prin care modificându-se dispozițiunile din statutele votate în 1899, preoțimea diecezană voește să asigure pentru văduve și orfani, precum și pentru preoții deficienți, cvote mai corespunzătoare exigențelor vieții.

Preste aceste afaceri privitoare numai la dieceza noastră, importanță deosebită trebuie să dăm afacerii, ce atinge întreaga noastră metropolie și aceasta este chestia regulării și întregirii salarelor învățătoarești, conform art. de lege XXVII din 1907.

Consistoarele noastre diecezane, urmând inviațiunei primite dela Preaveneratul Consistor metropolitan, a pus la cale conscrierea salarelor învățătoarești, și de după datele intrate avem bucuria a constată: că un număr însemnat dintre comunele noastre, înțelegând glasul tim-

pului și cunoscând rolul culturii în lupta de existență, nu altcum cunoscând, că școala confesională este mijlocul prin care să promovează cultura religioasă-morală, și prin care să poate ajunge la bunăstarea socială, au și grăbit a întregi salarele învățătorilor lor la minimul prescris de lege.

Dupăce însă avem și comune, cari nu sunt în condițiunile posibilității de întregire a dotațiunii învățătoarești din mijloacele proprii, Ven. Sinod îi revine datorința a ne indica direcțiunea de pregătire a materialului pentru măritul congres național bisericesc, chemat a se pronunța asupra primirii ori neprimirii ajutorului de stat în condițiunile oferite.

Espunând aceste, prevăd, că rezultatele activității organelor noastre din centru nu vor corespunde tuturor așteptărilor Ven. Sinod și astfel trebuințelor dezvoltate ale diecezei noastre, dar la aceste trebuie să dau răspunsul cu cuvintele sftii evanghelii: „*secerișul este mult, iar lucrătorii puțini*“. Mat. c IX. v. 37, ceea ce Ven. Sinod va binevoi a înțelege din faptul, că numărul personalului de muncă este tot acela, care s'a stabilit la organizarea din 1870, iar din cunoscuta stare a finanelor diecezei întâmpinăm greutăți chiar și în crearea sucrescenței pentru viitor.

După toate aceste, precum în sfta biserică așa și acum, cerând darul și binecuvântarea lui Dumnezeu asupra noastră și asupra lucrărilor noastre, și rugându-l să ne lumineze în calea

noastră spre mântuire, dechiar sesiunea ordinară a sinodului nostru eparhial pentru anul 1908. de deschisă.

Nr. 2. În scopul de a se constată numărul prezenților se dispune a se celi lista deputaților sinodali. La apelul nominal răspund 48 deputați. Deci :

Sinodul se declară capabil de a aduce concluze valide.

Nr. 3. La propunerea deputatului Dr. Nestor Oprean :

Sinodul decide a se trece discursul de deschidere al P. S. Sale Dlui Episcop în întregime la protocol.

Nr. 4. Prezidiul aduce la cunoștință, că deputatul sinodal și notarul general al Sinodului Dr. George Ciuhandu a intrat în tagma preoțească :

în urmare sinodul declară mandatul de deputat mirean sinodal în cercul Vașcăului vacant și dispune alegere nouă pentru restul sesiunii sinodale; totodată în locul lui Dr. George Ciuhandu sinodul prin aclamațiune alege notar pe Vasilie Goldiș, pe care apoi Prezidiul îl numește notar general și îl încredințează cu ducerea protocolului ședinței de azi.

Nr. 5. Se prezintă esibitele întrate pentru sinod.

1. Raportul general al Conzistorului plenar din Arad.

2. Raportul general al Conzistorului plenar din Oradea-mare.

3. Raportul delegațiunii congresuale despre activitatea sa în anul 1907.

4. Proiectul de regulament pentru administrarea internatului din Beiuș.

5. Proiectul de regulament al afacerilor interne la consistoarele din Arad și Oradea-mare.

6. Raportul Consistorului din Arad în cestiunea de interpretare a Statutelor fondului de peuziune.

7. Raportul special al Consistorului din Arad în afacerea școalei de fete.

8. Raportul Consistorului din Arad relativ la reactivarea parohiei a II-a din Curtăcher.

9. Raportul Consistorului din Arad, cu care subșterne spre deciderie proiectul de Statute al fondului preoțesc din dieceza Aradului :

Se predau comisiunii organizătoare.

10. Raportul general al Consistorului din Arad ca senat bisericesc.

11. Raportul general al Consistorului din Oradea-mare ca senat bisericesc.

12. Propunerea Consistorului din Oradea-mare pentru luarea măsurilor spre respectarea sărbătorilor :

Se predau comisiunii bisericești.

13. Raportul general al Consistorului din Arad ca senat școlar.

14. Raportul general al Consistorului din Oradea-mare ca senat școlar.

15. Raportul Excelenței Sale Dlui Arhiepiscop și Metropolit Ioan Mețianu despre pașii întreprinși în cestiunea articolului de lege XXVII din 1907 :

Se predau comisiunii școlare.

16. Raportul general al Consistorului din Arad ca senat epitropesc.

17. Raportul general al Consistorului din Oradea-mare ca senat epitropesc.

18. Raportul Consistorului din Arad despre cenzurarea și aprobarea socoșilor fundațiunii Zsigaiane pe anii școlari 1905/6 și 1906/7.

19. Raportul Consistorului din Arad despre cenzurarea socoșilor mănăstirii Hodoș-Bodrog pe anul anul 1906 și 1907.

20. Raportul Consistorului din Arad, cu care substerne socoata tuturor fundurilor și fundațiilor administrate la Consistor în 1907.

21. Proiectul de buget al Consistorului din Arad pe 1908.

22. Proiectul de buget al Consistorului din Oradea-mare pe 1908.

23. Socoata de pe anul 1907 a fundațiunii Elena Ghiba Birta.

24. Socoata fundațiunii Faur pe anul 1907.

25. Propurerea Consistorului din Oradea-mare pentru stabilirea unui deposit de ornate bisericesti în Arad.

26. Socoata Consistorului din Oradea-mare despre toate venitele și spesele anului 1907.

27. Socoata fundațiunii Zaharie Mihoc pe anului 1907.

28. Socoata fundațiunii George Lazar și soția Hermina pe anul 1907.

29. Socoata fundațiunii Oancea pe 1907.

30. Socoata fundațiunii Dr. Geogre Popa pe 1907.

31. Raportul Consistorului din Oradea-mare despre fondurile și fundațiunile administrate în anul 1907.

32. Raportul Consistorului din Oradea-mare relativ la comisiunea de scontrare :

Se predau comisiunii epitropești.

33. Rugarea comitetului parohial din Temeș-Hodocș, prin care cere ajutor pentru ridicarea unei sale de învățământ, precum și concesiunea de a colecta pe teritoriul diecezei în acelaș scop (ter. Arad).

34. Cererea comitetului parohial din Petigd pentru ajutor în scopul de a mai adaoge o chilie la casa parohială.

35. Cererea preotului emerit George Lăpușan din Miersig pentru urcarea ajutorului său la suma de 800 cor.

36. Cererea comunei bisericesti V. Șuncuiș pentru ajutor la zidirea bisericei.

37. Rugarea comitetului parohial din V. Șuncuiș pentru concesiune de a putea colecta în dieceză în scopul zidirii unei biserici.

38. Rugarea canceliștilor consistoriali din Arad pentru urcarea remunerațiunii lor.

39. Propunerea Consistorului din Oradea-mare pentru a se da mai multor comune bisericesti concesiune de a colecta în favorul bisericei.

40. Propunerea Consistorului din Oradea-mare pentru a se da comunei bisericesti Rohani concesiune de a colecta în favorul bisericei.

41. Cererea catihetului din Oradea-mare pentru remunerațiune.

42. Cererea comunei bisericesti Valcani pentru ajutor în scopul reparării stei biserici.

43. Cererea comunei bisericesti Iancești pentru ajutor spre scopul zidirii unei biserici :

Se predau comisiunii petiționare.

Terminându-se agendele ședinței prime prezidiul anunță proxima ședință pe ziua de mâine 21 Aprilie (4 Mai) la orele 3 d. a., având a se urmă cu verificarea protocolului ședinței I, raportul comisiunii epitropești și eventual rapoartele altor comisiuni.

Ședința se ridică la oara 1 $\frac{1}{2}$ d. a.

Acest protocol s'a celit și verificat în ședința a II-a, ținută la 21 Aprilie (4 Mai) 1908.

Ioan I. Papp,

Episcop-președinte.

Vasilie Goldiș

notar general.

Ședința II.

S'a ținut în 21 Aprilie (4 Mai) 1908.

Președinte : P. S. Sa Domnul Episcop diecezan *Ioan I. Papp.* Notar : *Dr. Aurel Cioban.*

Nr. 6. Se cetește protocolul ședinței I și :
se verifică.

Nr. 7. Prezidiul prezintă :

a) cererile pentru concediu pe întreaga durată a sesiunii sinodale din partea deputaților : Moise Popovici, Virgil Tomic, Voicu Hamsea și Dr. Ioan Trailescu :

concediul cerut se acordă.

b) cererea pentru concediu pe trei zile a deputatului Dr. Gavril Cosma :

concediul cerut se acordă.

c) Telegrama deputatului Dr. Nicolae Popovici prin care abzice de mandat :

Sinodul ia la cunoștință abzicerea și dispune alegere nouă pentru restul sesiunii.

d) cererea comunei Meziad pentru descrierea restanței de 679 cor. 72 fil., în contribuiri diecezane :

Se predă comisiunii petiționare.

Nr. 8. Deputatul Dr. Nestor Oprean face următoarea propunere :

» Consistorul se îndrumă, ca pe calea organelor sale subalterne să aște, cari sunt acele comune bisericesti, unde pe lângă școalele noastre confessionale susținute de credincioșii bisericei noastre se află și școale comunale sau de stat, cât face în procente aruncul școalelor confessionale, și supuși sunt credincioșii nostri și la contribuiri directe ori indirecte la susținerea școalelor comunale ori de stat ?

Apoi pe baza acestor date consistorul să intrevină la forurile competente și chiar la guvern, ca credincioșii bisericei noastre pe baza legii să fie scutiți dela orice soi de contribuire la susținerea școalelor comunale, sau de stat, iar contribuiri deja încassate dela dânsii în mod ilegal să li-se restituie«.

Se predă comisiunii școlare.

Nr. 9. Deputatul Dr. George Popa adresează Prezidiului următoarea interpelare :

I. 1). Este adevărată știrea apărută în unele ziare, că ministrul de culte și instrucțiune publică a anulat sentința de destituire adusă în

afacerea ppopului Măneguțiu de către consistorul nostru din Arad și a ordonat repunerea în oficiu și beneficiu a sus numitului ?

2). Este adevărat, că de prilegi a ingerinței guvernului în mod așa exorbitant în chestie internă bisericească au servit iregularitățile forului disciplinar, care a adus sentință cu desconsiderarea normelor staverite în regulamentul pentru procedura judecătorească în cauze disciplinare ? Și dacă da :

3). Cu ce se simte P. S. Sa îndemnat a justifică ca Președinte a-l Consistorului în fața sinodului abaterea dela prescisele legii într'un caz atât de delicat ?

II. 1). Are P. S. Sa Dl Episcop cunostință despre faptul, că în cauza disciplinară a învățătorului Iuliu Barzu din Sistarovet sub Nr. 7673 din 1904 a adus sentință de achitare, care sub Nr. 1686 din 1905 sa decretat ca redicată la valoare de drept la 8/21 Faur 1905, și cu toate acestea a fost luată sub revizuire prin Consistorul mitropolitan la 28 Noevrie 1906 sub Nr. 481 M. și anulată, iar numitul învățator destituit din post ?

2). Crede P. S. Sa Dl Episcop de îndreptățită apostrofarea din rescriptul Consistorului Mitropolitan de dtul 23 Noemvrie 1906, făcută în aceasta cauză la adresa Consistorului nostru, care apostrofare sună în modul următar: »Prin abateri dela lege nici odată nu se servește cauzelor și nu se promovează normala desvoltare a acelora. Prin astfel de procederi dăm înșine

armele în mâinile acelora, ce bucuros pândesc orice moment a se îngera în trebile noastre bisericești și școlare?» ?

Și dacă nu :

3). Ce pași a întreprins Consistorul pentru respingerea acestei apostrofări și pentru dovedirea, că nu aici, ci acolo s'au abătut dela lege ?

III. 1). Ține P. S. Sa Dl Episcop de obligatoare pentru Eparhia noastră normele Mărituului Congres bisericesc și anume cele aduse sub Nr. protocolar 71 din 1903, punctul 13, unde se dispune ca denumirea administratorului protopopesc aparține la competența plenului Consistorului ?

Și dacă da :

2). Cum se explică faptul, că deși suspin-derea preventivă a protopopului Voicu Hamsea din Lipova au urmat la 23 Decembrie 1907 sub Nr. 7803—7804, cu toate acestea chestia administratorului nici până azi nu a fost supusă deliberării Consistorului plenar ?

3). Peste tot are P. S. Sa și Ven. Consistor de gând a finaliză odată conform legilor în vigoare penibila afacere dela Lipova ?

Acestea interpelări se predau prezidiului, care anunță, că va răspunde în timpul regulamentar.

Nr. 10. Deputatul Sever Bocu adresează prezidiului următoarea interpelare :

Are P. S. Sa cunoștință, că în 2 Mai a. c. organele palitice au pătruns în școala noastră din Cuvin scoțând cu forța brachială pe învățătorul Dimitrie Popovici din localitatea școalei noastre delăturându-l dela cathedră ?

Dacă da, întreb pe P. S. Sa, ce măsuri are de gând să ia față de acest act arbitrar, care constituie o gravă călcare a constituțiunii noastre bisericesti ?

Dacă nu, este dispus P. S. Sa să ceară de urgență informațiuni în afacere așa, că încă în decursul sesiunii actuale să fie Sinodul în poziție a se pronunța în cauză ?

Interpelarea se predă prezidiului, care anunță că va răspunde în termenul regulamentar.

Nr. 11. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii epitropești. Raportorul Dr. Sever Ispravnic cetește raportul general al Consistorului din Arad ca senat epitropesc, care la propunerea comisiunii :

Se ia în general la cunoștință.

Nr. 12. La desbaterea specială referitor la averile diecezane din Cermei și Sân Petru sârbesc :

Consistorul este avizat, ca pe viitor să prezinte socoată specială pentru fiecare din cele două domenii, din care să apară, că în fieștecare domeniu ce capital s'a investit și dela început până la încheierea socoții ce cheltuieli au fost, cum se rentează moșia respectivă, și câte % a adus până la finea anului 1908, iar în special, că în fiecare an economic, cât s'a cheltuit și ce venit au adus acestea domenii ?

Nr. 13. Referitor la pretenziunile neincasabile ale fondurilor și fundațiunilor diecezane, precum și la % de deteriorare obvenite la realitățile acestor fonduri și fundațiuni :

Sinodul încuviințează ștergerea acestor pretenziuni și % de deteriorare în suma totală de 20266 cor. 57 fil.

Nr. 14. Referitor la restanțele socioților și preliminarilor :

Sinodul avizează Consistorul diecezan, să execute cu toată rigoarea concluzul 20 al sinodului din anul 1907.

Nr. 15. Se cetește raportul special al Consistorului din Arad despre administrarea fondurilor și fundațiilor diecezane în anul 1907 înfățișând următoarea stare :

I. Fondul general diecezan.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	93855·98
Venitele și înratele anului 1907 „	112691·93
La olaltă . cor.	206547·91
Eșitele și spesele anului 1907 . „	111609·62
Starea la finea anului 1907 . cor.	94938·29

II. Fondul instruct.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	12698·15
Intratele și venitele anului 1907 „	608·12
La olaltă . cor.	13306·27
Eșitele și spesele anului 1907 . „	271·44
Starea la finea anului 1907 . . cor.	13034·83

III. Fondul seminarial.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	257905·28
Intratele și venitele anului 1907 „	11419·17
La olaltă . cor.	269324·45
Eșitele și spesele anului 1907 . „	7192·53
Starea la finea anului 1907 . . cor.	262131 92

*IV. Fondul diecezan pentru promovarea
culturei religioase.*

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	92921·94
Intratele și venitele anului 1907 „	3208·53
La olaltă . cor.	96130·47
Eșitele și venitele anului 1907 . „	3004·53
Starea la finea anului 1907 . . cor.	93125·94

V. Fundatiunea capelei Arad-Gaiu.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	551·01
Intratele și venitele anului 1907 „	25·79
La olaltă . cor.	576·80
Eșitele și spesele anului 1907 . „	—·—
Starea la finea anului 1907 . . cor.	576·80

VI. Fondul pentru biblioteca preparandială.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	1024·63
Intratele și venitele anului 1907 „	47·91
La olaltă . cor.	1072·54
Eșitele și spesele anului 1907 . „	—·—
Starea la finea anului 1907 . . cor.	1072·54

VII. Fondul sinodal congregual.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	29866·83
Intratele și venitele anului 1907 „	1656·52
La olaltă . cor.	31523·35
Eșitele și spesele anului 1907 . „	195·22
Starea la finea anului 1907 . . cor.	31328·13

VIII. Fundațiunea Patriciu Popescu.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	1456·—
Intratele și venitele anului 1907 »	68·10
La olaltă . cor.	1524·10
Eșitele și spesele anului 1907 . »	—·—
Starea la finea anului 1907 . . cor.	1524·10

IX. Fundațiunea Iosif Popovici Paffy.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	36047·29
Intratele și venitele anului 1907 »	1951·74
La olaltă . cor.	37999·04
Eșitele și spesele anului 1907 . »	2546·12
Starea la finea anului 1907 . . cor.	35452·91

*X. Fundațiunea contelui Andrei Forray
din Soborșin.*

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	2484·72
Intratele și venitele anului 1907 »	100·—
La olaltă . cor.	2584·83
Eșitele și spesele anului 1907 . »	94·96
Starea la finea anului 1907 . . cor.	2489·87

*XI. Fundațiunea contelui Coloman Almasy
din Chitighaz.*

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	3437·58
Intratele și venitele anului 1907 »	138·49
La olaltă . cor.	3576·07
Eșitele și spesele anului 1907 . »	136·18
Starea la finea anului 1907 . . cor.	3439·89

*XII. Fundațiunea de stipendii Gavril Faur
din Oradea-mare.*

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	16767·07
Intratele și venitele anului 1907 »	677·20
La olaltă . cor.	17444·27
Eșitele și venitele anului 1907 . »	547·50
Starea la finea anului 1907 . . cor.	16896·77

XIII. Fondul diecezan de asigurare contra focului.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	138771·57
Intratele și venitele anului 1907 »	31393·68
La olaltă . cor.	170165·24
Eșitele și spesele anului 1907 . »	8248·54
Starea la finea anului 1807 . . cor.	161916·70

*XIV. Fondul diecezan pentru înființarea unui
gimnaziu românesc în Arad.*

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	24725·26
Intratele și venitele anului 1907 »	1240·58
La olaltă . cor.	25965·84
Eșitele și spesele anului 1907 . »	119·66
Starea la finea anului 1907 . . cor.	25846·18

*XV. Fundațiunea de stipendii Teodor Papp
din Checheș.*

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	144251·75
Intratele și venitele anului 1907 »	16019 31
La olaltă . cor.	160271·06
Eșitele și spesele anului 1907 . »	13676·48
Starea la finea anului 1907 . . cor.	146594·58

*XVI. Fundațiunea de stipendii Anna
Țorgovic Ebesfalvay.*

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	13753·43
Intratele și venitele anului 1907 »	1485·83
La olaltă . cor.	15239·26
Eșitele și spesele anului 1907 . »	1455·64
Starea la finea anului 1907 . . cor.	13783·62

*XVII. Fundațiunea de stipendii Elena
Ghiba Birta.*

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	140610·95
Intratele și venitele anului 1907 »	7800·94
La olaltă . cor.	148411·89
Eșitele și spesele anului 1907 . »	5381·11
Starea la finea anului 1907 . . cor.	143030·78

*XVIII. Fondul de penziune pentru funcționari
și profesori.*

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	115505·03
Intratele și venitele anului 1907 »	11120·11
La olaltă . cor.	126625·14
Eșitele și spesele anului 1907 . »	5826·10
Starea la finea anului 1907 . . cor.	120799·04

XIX. Fondul bisericesc clerical.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	891346·32
Intratele și venitele anului 1907 »	82367·40
La olaltă . cor.	973713·72
Eșitele și spesele anului 1907 . »	94778·40
Starea la finea anului 1907 . . cor.	878935·32

XX. Fondul școlar preparandial și aucta școlară.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	97492·51
Intratele și venitele anului 1907 »	7307·43
La olaltă . cor.	104799·94
Eșitele și spesele anului 1907 . »	7533·58
Starea la finea anului 1907 . . cor.	97266·36

XXI. Fundațiunea de stipendii Balla.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	31076·42
Intratele și venitele anului 1907 »	2186·63
La olaltă . cor.	33263·05
Eșitele și spesele anului 1907 . »	618·48
Starea la finea anului 1907 . . cor.	32644·57

XXII. Fondul preoțesc diecezan.

Starea cu finea anului 1906 - cor.	1034688·41
Intratele și venitele anului 1907 »	145178·41
La olaltă cor.	1179866·82
Eșitele și spesele anului 1907 »	86115·77
Starea la finea anului 1907 cor.	1093751·05

XXIII. Depozite de cassă.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	254202·90
Intratele anului 1907 . . . . »	99871·80
La olaltă . cor.	354074·70
Eșitele anului 1907 . . . . »	42756·49
Starea la finea anului 1907 . . cor.	311318·21

XXIV. Fondul comunelor mixte pentru despărțirea ierarhică.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	24002 20
Intratele și venitele anului 1907 »	42.—
La olaltă . cor.	24044·20
Eșitele și spesele anului 1907 . »	1359·36
Starea la finea anului 1907 . . cor.	22684·84

XXV. Pretenziuni dubioase și sub proces comune cu dieceza Caransebeșului.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	10272·64
Intratele și venitele anului 1907 »	— —.—
La olaltă . cor.	10272·64
Eșitele și spesele anului 1907 . «	— —.—
Starea cu finea anului 1907 . . cor.	10272·64

XXVI. Fundațiunea Mitra Ungurean pe sama școalei Timișoara-Fabric.

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	6876·67
Intratele și venitele anului 1907 »	352·94
La olaltă . cor.	7229·61
Eșitele și spesele anului 1907 . »	189 41
Starea la finea anului 1907 . . cor.	7040·20

XXVII. Fundațiunea Ștefan Antonescu din Șiria.

Aceasta fundațiune nici până de prezent nu este inactivată, pentru că nefiind terminată la forurile judecătorești procedura ereditară cu privire la lăsământul fondatorului, averea fundațională încă nu s'a predat în administrarea și posesiunea diecezii.

*XXVIII. Fundațiunea de stipendii a episcopului
Iosif Goldiș.*

Starea cu finea anului 1906 . . cor.	29115·89
Intratele și venitele anului 1907 »	2725·—
La olaltă . cor.	31840·89
Eșitele și spesele anului 1907 . »	1894·34
Starea la finea anului 1907 . . cor.	29946·55

*XXIX. Fundațiunea episcopului Ioan Mețianu
pentru ajutorarea bisericilor sărace.*

Starea cu finea anului 1906.

La cassa consistorială cor.	47440·44	} 11526·02 cor.
La adm. tipografiei . »	64085·58	

Venitele anului 1907.

La cassa consistorială cor.	27455·54	} 103932·82 cor.
La adm. tipografiei . „	76477·28	

La olaltă cor. 215458·84

Spesete anului 1907.

La cassa consistorială cor.	19341·84	} 93467·36 cor.
La adm. tipografiei . »	74125·52	

Starea la finea anului 1907.

La cassa consistorială cor.	55554·14	} 121991·48 cor.
La adm. tipografiei . »	66437·34	

Venitul curat al tipografiei diecezane, care e proprietatea acestei fundațiuni, se constată pe anul 1907 în următoarele :

Intratele și venitele anului 1907

la adm. tipografiei . . . . . cor.	76477·25
Eșitele și venitele anului 1907 . »	74125·52
Remanenta cor.	2351·76

Cătră care adăugând banii administrați
la cassa consistorială :

a) din încasări	21400.—
b) prețul tipări- turilor pentru consistor	3080.45

va fi întreg venitul brut 26832.21

Din care detrăgând :

a) spesele de adm. cor.	1283.92	} 17008.21 C.
b) spesele tipografiei »	15724.29	

Rămâne venit curat cor. 9824.—

Sinodul luând la cunoștință starea fondurilor și
fundațiilor administrate de Consistorul din Arad
aproabă socoțile prezentate și dă Consistorului abso-
lutor pentru anul de gestiune 1907.

Nr. 16. Referitor la restanțele de chirii,
arinzi și interese :

Se îndrumă Consistorul din Arad să execute cu
toată rigoarea concluzele anterioare referitoare la a-
ceasta chestiune și pentru executarea cu rigoare a aces-
tor concluze Consistorul se îndreptățește să aplice pe
lângă referentul episcopesc actual încă un al doilea
referent în modprovizor, având să raporteze despre
aceasta în sesiunea proximă.

Nr. 17. Referitor la cărțile de cont și
libelele de depuneri :

Se avizează Consistorul diecezan ca senat epi-
tropic, ca în fruntea cărților de cont cu provocare
la nr. esibitului consistorial să indice menirea fie-
cărui fond sau fundațiune, iar pe libelele de depunere
să fie indusă clausula de vinculare.

Nr. 18. Referitor la fundațiunea Paul
Tempea și soția sa Anastasia năs. Suciu din
Toracul-mare:

Consistorul este avizat a se îngriji, ca acțiunile, cari formează proprietatea acestei fundațiuni, să fie transcrise în regulă pe fundațiune.

Nr. 19. La propunerea comisiunii, că după toate fondurile și fundațiunile să se ieie $\frac{0}{100}$ de administrare, deputatul Paul Rotariu face amendamentul, ca să se excepționeze de sub aceasta dispozițiune fondul Alumneului din Timișoara, iar Sinodul, după o desbatere mai îndelungată aduce următorul concluz :

Consistorul se avizează a lua spese de administrare dela toate fondurile și fundațiunile administrate la Consistorul din Arad cu excepțiunea fondului pentru episcopia din Timișoara.

Nr. 20. Raportul Consistorului din Arad despre cenzurarea socoților sfintei mănăstiri Hoș-Bodrog pe anul 1906 și 1907:

Se ia la cunoștință.

Fiind timpul înaintat prezidiul anunță proxima ședință pe ziua de mâine 22 Aprilie (5 Mai) 1908 la orele 9 a. m., când la ordinea zilei se va pune continuarea referadei comisiunei epitropești și eventual rapoartele altor comisiuni. Cu aceasta ședința se ridică la orele 12 și $\frac{1}{2}$.

Acest protocol s'a celit și verificat în ședința III din 22 Aprilie (5 Mai) 1908.

Ioan I. Papp,

Episcop-președinte.

Dr. Aurel Cioban

notar.

Ședința III.

*S'a ținut în Arad la 22 Aprilie (5 Mai) 1908
la oarele 9 a. m.*

Președinte : P. S. Sa Domnul Episcop diecezan *Ioan
I. Papp.* Notar : *Dr. Valeriu Mezin.*

Nr. 21. Se cetește protocolul ședinței
II care :

se verifică.

Nr. 22. Prezidiul anunță reposarea fun-
datoarei Anastasia Tempea născ. Suciu din To-
racul-mare :

Sinodul își exprimă condolența prin sculare.

Nr. 23. Prezidiul prezintă următoarele
esibite :

a) Cererea deputatului dr. Ioan Suciu pentru
concediu pe întreaga durată a sesiunii sinodale:

Se acordă.

b) Memoriul reuniunii învățătorilor gr.-or.
români din regiunile bănățene :

Se transpune comisiunei școlare.

c) Rugarea comunei bisericesti din Copăcel
pentru încuviințarea întreprinderii unei colecte
în scopul zidirii unei biserici nouă de acolo:

Se transpune comisiunei petiționare.

d) Rugarea comunei bisericesti din Tornea
pentru încuviințarea colectei pe teritorul diecezei
Arad pe timp de un an în favorul renovării bi-
sericii de acolo :

Se transpune comisiunii petiționare.

Nr. 24. Deputatul Vasilie Mangra face următoarea propunere :

În conziderare, că la 3 Noemvrie 1912 se împlinesc o sută de ani dela inaugurarea preparandiei noastre din Arad, cea din tăie școală mai înaltă pentru românii ortodoxi din țările de sub coroana sfântului Ștefan, din care au eșit și s'au recrutat învățătorii și luminătorii nemijlociți ai poporului român din părțile Ungaro-Banatic, propun ca Consistorul din Arad să fie însărcinat a face toate dispozițiile și îngrijirile trebuincioase pentru a se scrie monografia școalelor românești din Arad, a preparandiei și a institutului teologic și în legătură cu aceasta monografia lui Moise Nicoară, apostolul culturei naționale și înainte mergătorul emancipării ierarhice a bisericei noastre, ca astfel în anul 1912 să se serbeze cu toată solemnitatea jubileul de o sută de ani dela întemeierea preparandiei rom. din Arad.

Se transpune comisiunei școlare.

Nr. 25. Deputatul Cornel Lazar face următoarea propunere :

Sinodul eparhial să enunțe prin conclus că, în considerarea necesității iminente de a se da ajutoare la întregirea salarelor învățătoarești conf. art. de lege XXVII din 1907:

Fondul gimnaziului înființând în Arad, a cărei realizare e prea depărlată, să cedeze 60% din venitele ce rezultă ca venit curat după capitalul de 25 mii cor., după spesele de administrare, pe un timp nehotărît în favoarea înființândului fond diecezan bisericesc cultural, pentru a da ajutoare

la întregirea salarelor învățătoarești dela școalele sărace, ce s'a decretat să fie înființat prin concluzele 10 și 58 a sinodului eparhial din anul 1907.

Se predă comisiunei școlare.

Nr. 26. Intrându-se în ordinea de zi se continuă cu referada comisiunei epitropești și la propunerea acesteia :

Raportul Consistorului din Arad despre cenzurarea socoților internatului din Beiuș se ia la cunoștință, și se avizează Consistorul, că la încassarea taxelor restante de întreținere să procedă cu cea mai mare rigoare, eventual să se eschidă din internat acei elevi, cari nu-și vor solvi taxele de întreținere nici în 30 de zile dela terminul de plătire.

Nr. 27. Referitor la restituirea sumei avansată din fondurile diecezane pentru internatul din Beiuș și la cvotele comunelor bisericesti pentru acest internat :

Consistorul este avizat a executa cu toată rigoarea conclusul sinodal nr. 84 din 1899 și a încassă cvotele restante

Nr. 28. Raportul Consistorului din Arad despre cenzurarea socoților fundațiunii Zsigaiane pe anii școlari 1905/1906 și 1906/1907 :

Se ia la cunoștință cu observarea, că conducerea fundațiunii socoțile din anul 1905/1906 să le întregască cu inventarul averei mobile, iar socoțile din anul 1906/1907 cu inventarul întregii averi, toate pretenziunile restante a le fundațiunii să se încasseze și în fine senatul fundațiunii pe viitor să eschidă din internat pe acei elevi, cari nu și-au achitat taxele în decurs de 30 zile dela terminul solvirii, lipsindu-i de beneficiul avut.

Nr. 29. Referentul comisiunii epitropești Nicolae Roxin cetește raportul general al Consistorului din Oradea-mare despre activitatea sa în anul 1907, care la propunerea comisiunii :

În general și în special se ia la cunoștință.

Nr. 30. Raportul Consistorului din Oradea-mare, cu care prezintă protocolul și propunerile comisiunii de scontrare:

Se ia la cunoștință și în legătură cu aceasta se avizează Consistorul din Oradea-mare, ca pe viitor în fiecare an să prezinte socoată în regulă și despre fondul înființândei episcopii din Oradea-mare. Tot asemenea va prezenta și Consistorul din Arad în fiecare an socoată despre starea fondului episcopiei din Timișoara.

Nr. 31. Socoțile fundațiilor administrate de Consistorul din Oradea-mare în anul 1907 se prezintă astfel :

I. Fundațiunea George Lazar și soția.

Suma rămasă din 1906 împreună cu	
venitele din 1907 . . . . . cor.	534·51
Spesele anului 1907 . . . . . »	1·84
Starea cu finea anului 1907 . . cor.	532·67

II. Fundațiunea Zaharie Mihoc.

Suma rămasă din 1906 împreună cu	
venitele din 1907 . . . . . cor.	10729·79
Spesele în anul 1907 . . . . . »	359·48
Starea cu finea anului 1907 . . cor.	10370·31

III. Fundațiunea Oancea.

Suma rămasă din 1906 împreună cu		
venitele din 1907	cor.	2045.89
Spesele în anul 1907	»	6 22
Starea cu finea anului 1907	cor.	2039.67

IV. Fundațiunea Dr. George Popa.

Suma rămasă din 1906 împreună cu		
venitele din 1907	cor.	879.10
Spesele în anul 1907	»	175.13
Starea cu finea anului 1907	cor.	703.97

Aceste socoți Sinodul le aproabă și dă Consistorului din Oradea-mare absolutor pe anul de gestiune 1907 cu acel adaus, că pe viitor Consistorul să inducă pe socoți clauzula de aprobare și să observe cu rigoare concluzul sinodal de sub Nr. 35 din anul 1906.

Nr. 32. Socoata Consistorului din Oradea-mare despre toate venitele și spesele acelui Consistor pe anul 1907 cu :

	venite de cor.	40522.02
	spese » »	36986.25
Deci remanență la finea anului 1907 cor.		3535.77

Se aproabă și Consistorului din Oradea-mare i se dă absolutor pe anul de gestiune 1907.

Nr. 33. Propunerea Consistorului din Oradea-mare pentru înființarea unui deposit de ornate și obiecte bisericesti în Arad :

Se avizează la Consistorul din Arad, ca să o studieze și la proxima sesiune sinodală se prezinte în acest obiect propunere concretă.

Fiind ordinea de zi exhaustivă, prezidiul anunță ședința proximă pe azi după amiază la oarele 4, când va urma la ordinea zilei referada comisiunii școlare și eventual rapoartele altor comisiuni. Cu aceasta ședință se ridică la oarele 12 $\frac{1}{2}$.

Acest protocol s'a citit și verificat în ședința a V-a dela 23 Aprilie (6 Mai) 1908.

Ioan I. Papp,
Episcop-președinte.

Dr. Valeriu Mezin,
notar.

Ședința IV.

S'a ținut în 22 Aprilie (5 Mai) 1908 la oarele 4 d. a.

Președinte : P. S. Sa Domnul Episcop diecezan *Ioan I. Papp.* Notar : *Dr. Aurel Grozda.*

Nr. 34. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii școlare. Raportorul *Ioan Georgia* cetește raportul general al Consistorului din Arad ca senat școlar, iar raportorul *Iuliu Groșorean* cetește raportul general al Consistorului din Oradea-mare ca senat școlar despre activitatea sa pe anul 1907. La propunerea comisiunii :

Rapoartele Consistoarelor din Arad și Oradea-mare ca senate școlare despre activitatea lor pe anul 1907 în general și în special se iau la cunoștință.

Nr. 35. Referitor la înmulțirea agendelor în senatul școlar și la lipsa inevitabilă de inspecționare sistematică a școalelor confesionale :

Consistorul din Arad este îndrumat, ca încă în decursul acestui an să execute concluzul sinodal Nr. 54/1907 referitor la instituirea unui referent ajutător la senatul școlar, iar la proxima sesiune sinodală să raporteze despre cele efectuate.

Nr. 36. În fața situației create prin art. de lege XXVII din 1907 :

Sinodul decide : să se susțină școalele confesionale în dieceza întreagă și Consistoarele din Arad și Oradea-mare sunt îndrumate să insiste pentru asigurarea din partea comunelor bisericesti a salarelor învățăto-rești conform art. de lege XXVII din 1907, iar dacă aceasta nu ar fi posibil, Consistoarele să încerce asocierea școlilor din comunele, cari sunt situate în apropierea admisă de lege ; — în fine, unde nici în acest chip nu ar succede susținerea unora dintre școa-lele noastre confesionale, Consistorul să continue cu lucrările sale pentru salvarea școlii confesionale prezentând în proxima sesiune sinodală un proiect de raport asupra acestui obiect către Măritul Congres național-bisericesc.

Nr. 37. Constatându-se necesitatea de a se înființa școli nouă și respective posturi de învățători în mai multe comune bisericesti :

Consistoarele din Arad și Oradea-mare sunt îndrumate a stăruii și mai departe pentru sporirea școlilor, unde numărul obligațiilor la școală indică aceasta necesitate.

Nr. 38. În chestiunea creierii unui fond diecezan cultural indicat prin concl. 58/1907 :

Sinodul ia la cunoștință motivele expuse în raportul Consistorului din Arad despre cauzele, care au împedat înființarea acestui fond până acum, — dar îl susține și îndrumă Consistorul din Arad, ca în decursul anului curent să execute nesmintit concluzul sinodal susamintit și despre pașii întreprinși, precum și despre rezultatul obținut să raporteze la proxima sesiune sinodală.

Nr. 39. Luându-se în considerare rezultatul învățământului în școalele noastre confessionale, în urma celor expuse în aceasta chestie în raportul dela ordinea zilei :

Consistorul din Arad, precum și cel din Oradea-mare, se îndatorează, ca față de acei învățători, la cari repetit s'a constatat rezultat nesuficient în învățământ, să aplice cu toată rigoarea dispozițiunile regulamentului disciplinar.

Nr. 40. Constatându-se prin raportul dela ordinea zilei faptul, că mai multe catedre dela institutul pedagogic din Arad nu sunt îndeplinite în mod definitiv :

Consistorul din Arad se îndrumă, ca toate catedrele dela institutul pedagogic din Arad, — care până acum sunt provăzute numai provizor, să le deplinească neco. condiționat în mod definitiv încă înainte de începerea anului școlar următor, iar despre rezultat să raporteze în proxima sesiune sinodală.

Nr. 41. Pașii întreprinși de Episcopatul bisericii gr. or. rom. din Ungaria și Transilvania pentru apărarea autonomiei noastre bisericești și a intereselor școalei confessionale gr. or. rom. în fața proiectului de lege acum art. XXVII din 1907, în firul Înaltelor litere ale Excelenței Sale Dlui Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Mețianu de datul 12/25 Aprilie 1908 nr. 90 M. :

Se iau la cunoștință și se exprimă mulțămirea episcopatului bisericii gr. or. române pentru zelul, cu care acest Episcopat și în afacerea de sub întrebare a apărut interesele bisericii.

Nr. 42. Având în vedere faptul, că cu ocaziunea examenelor dela școalele noastre confessionale în urma scurtimii timpului nu se pot ține cu învățătorii tractuali conferențele didac-

tice, pentru deliberarea și discutarea rezultatelor constatate cu ocaziunea acelor examene :

Atât Consistorul din Arad, cât și cel din Oradea-mare se îndrumă a execută dispozițiunile cuprinse în §-ul 130 din Statutul Organic ordinând în înțelesul dispozițiunilor acestui §, ca independent de adunările reuniunilor învățătoarești după terminarea examenelor dela finea fiecărui an școlar, să se țină cu învățătorii confesionali din fiecare protopopiat conferențe tractuale pur didactice.

Fiind timpul înaintat se anunță proxima ședință pe mâine în 23 Aprilie (6 Mai) 1908 la oarele 3 $\frac{1}{2}$ d. a.. când va urmă la ordinea zilei continuarea referadei comisiunii școlare, apoi raportul comisiunii bisericesti și eventual referada altor comisiuni.

Cu aceasta ședința se ridică la oarele 7 seara.

D. c. s.

Ioan I. Papp

Episcop-președinte.

Dr. Aurel Grozda

notar.

Ședința V.

S'a ținut în 23 Aprilie (6 Mai) 1908, la oarele 3 $\frac{1}{2}$ după amiază.

Președinte: *P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan I. Papp.* Notar: *Alexandru Muntean*

Nr. 43. Se cetește protocolul ședinței a 3-a și :
se verifică.

Nr. 44. Prezidiul prezintă următoarele esibite :

a) Deputatul Dr. Iosif Gall cere concediu pe restul sesiunii.

concediul cerut se acordă.

b) Rugarea mai multor credincioși din Lipova în afacerea protopopului Voicu Hamsea : se predă comisiunii bisericești.

c) Rugarea comunei bisericești Pocioveliste pentru ajutor de 200 cor. la zidirea școalei confesionale.

se predă comisiunii petiționare.

Nr. 45. Urmând la ordinea zilei *continuarea referadei comisiunii școlare* asupra propunerii făcute de deputatul Dr. Nestor Oprean sub punctul 8 al protocolului ședinței a 2-a referitor la eiectările ilegale, ce se fac în unele comune asupra credincioșilor bisericeii noastre pentru susținerea școalelor comunale ori de stat, cu toate că acei credincioși au școala lor confesională, pentru susținerea căreia contribuesc cu cinci, ori mai multe procente, după-ce din actele consistoriale s'a constatat, că Consistorul din Arad din propria inițiativă a făcut demersuri în cauză și aranjarea afacerii se află în curgere :

Sinodul ia la cunoștință pașii întreprinși până aci în aceasta cauză de Consistorul din Arad, și invită acest Consistor a continua acțiunea sa, iară Consistorul din Oradea-mare din a sa parte să adune datele referitoare de pe teritoriul aparținător și să le înainteze Consistorului din Arad, pentru a întreprinde la timpul său la înaltul guvern în afacerea de sub întrebare.

Atât Consistorul din Arad, cât și cel din Oradea-mare să îndrume comunele bisericesti, ca și din partea lor să recurgă la comisiunile administrative concernente în contra aruncului dării școlare de 5 procente, dovedind cu preliminarul și aruncul cultului, că contribuiesc cel puțin 5 procente pentru susținerea școlii confesionale, având comunele bisericesti a în cunoștință și Consistorul concernent despre recursul înaintat.

Nr. 46. Asupra propunerii deputatului Vasilie Mangra de sub nr. 24 al protocolului ședinței a treia, referitor la compunerea monografiei institutului pedagogic și teologic din Arad, precum și a marelui bărbat Moise Nicoară :

Sinodul află de necesară scrierea monografiei institutului ped. și teol. din Arad, cari au fost izvorul de lumină și cultură a credincioșilor bisericeii noastre din dieceza Aradului, precum și scrierea monografiei despre viața și activitatea lui Moise Nicoară și spre redactarea acesteia se invită Consistorul din Arad a institui o comisiune, care până la terminul, ce se va stabili de Consistor, să adune materialul necesar, să-l prezinte Consistorului, iar acesta să dispună redactarea opului.

Comisiei însărcinate cu adunarea materialului să-i-se pună la dispoziție pentru acoperirea speșelor suma de 1000 cor., din venitul fondului seminarial.

Acest op să fie gata până la anul 1912, când se va serba jubileul de 100 de ani a institutului pedagogic dela înființarea sa.

Din banii intrați prin desfacerea opului se va acoperi suma de 1000 cor., anticipată dela fondul seminarial, apoi onorariul de radactare, ce-l va stabili Consistorul și după acesteia speșele efective ale tipografiei.

Nr. 47. Asupra propunerii deputatului Cornel Lazar de sub Nr. 25 al protocolului ședinței a treia, ca din fondul gimnazial diece-

zan să se ieie 60% în fiecare an, pe timp nedeterminat, pentru augmentarea fondului cultural diecezan :

Sinodul trece la ordinea zilei.

Nr. 48. Memoriul Reuniunii învățătorilor gr. or. români din părțile banatice în chestiunea asigurării caracterului confesional al școalelor :

Se transpune, ca material de informațiune Consistorului din Arad spre a-l lua în conziderare în afacerea augmentării fondului cultural diecezan pentru ajutorarea școalelor sărace.

Nr. 49. Urmează la ordinea zilei *referada comisiunei bisericesti.*

Raportorul Dr. Nestor Oprean cetește raportul general al Consistorului din Arad ca senat bisericesc despre activitatea sa în anul 1907, care la propunerea comisiunii :

În general și în special se ia la cunoștință.

Nr. 50. În afacerea conveșuirilor nelegiute :

Consistorul din Arad este invitat să inziste și pe mai departe pentru executarea cu rigoare a dispozițiilor sale luate prin circularul Nr. 3027 din 1907, cerând pe calea oficiilor protoprezviterale rapoarte speciale despre rezultatul activității comitetelor parohiale în aceasta chestiune.

Nr. 51. În chestiunea de strămutare a sediului protopopes^{cu} dela Banat-Comloș la Sân-Nicolaul-mare :

Consistorul din Arad se invită, ca să continue demersurile pentru finalizarea favorabilă a afacerii.

Nr. 52. Referitor la chestiunea parohiei din Hódmező-Vásárhely relevată în punctul 6 din

raportul general al Consistorului din Arad ca senat bisericesc :

Sinodul ia la cunoștință demersurile Consistorului întreprinse în sensul concluzului sinodal nr. 43/906 și invită Consistorul a continua pașii de lipsă pentru reîncorporarea parohiei Hodmező-Vásárhely la eparhia Aradului, avizând despre starea afacerii și Consistorul Mitropolitan spre eventuală mai departe procedere din partea Mitropoliei.

Nr. 53. În urma raportului prezentat de Consistorul din Arad în afacerea reactivării parohiei a doua din Curtacher, în vederea motivelor expuse acolo :

Sinodul încuviințează și decide reactivarea parohiei a doua din Curtacher.

Nr. 54. Din raportul la ordinea zilei aflându-se, că P. S. Sa Dl Episcop diecezan Ioan I. Papp, inspirat de zelul apostolic și de dragostea nemărginită către poporul dreptcredincios încredințat păstoririi sale, în anul 1907 a făcut vizitațiuni canonice în mai multe comune bisericești :

Sinodul aduce mulțumită P. S. Sale Dlui Episcop diecezan pentru zelul, cu care nizește spre luminarea poporului și întărirea lui în credință, prin vizitațiunile sale canonice.

Fiind timpul înaintat desbaterea se întrerupe și ședința proximală se anunță pe mâne în 24 Aprilie (7 Mai) 1908 la oarele 10 a. m., când va urmă la ordinea zilei continuarea referadei

comisiunii bisericești, eventual raportul altor comisiuni.

Cu aceasta ședința se ridică la oarele 7 seara.

D. c. s.

Ioan I. Papp

Episcop-președinte.

Alexandru Muntean

notar.

Ședința VI.

*S'a ținut la 24 Aprilie (7 Mai) 1908 la oarele
10 a. m.*

Președinte: *P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan
I. Papp.* Notar: *Mihail Lucața*

Nr. 55. Se cetește protocolul ședinței a IV-a și a V-a și :
se verifică.

Nr. 56. Prezidiul prezintă cererile de concediu pe restul sesiunii a deputaților: Gerasim Sârbu și Mihai Veliciu :
se acoardă.

Nr. 57. Deputatul Andrei Horvat face următoarea propunere: Sinodul să îndrume ambele Consistoare, ca blanchetele recerute pentru culegerea datelor statistice bisericești să le compună după formularul prescris prin Măritul Congres, iar blanchetele datelor sumare să le compună astfel, ca acelea să se poată compactă și păstră în arhiv.

Se dă comisiunii bisericești.

Nr. 58. Deputatul Dr. Gavril Cosma face următoarea propunere :

Având în vedere, că poporul în lipsele, neajunsurile și răcăzurile sale, în mijlocul multelor greutăți, ce întimpină zilnic, de comun aleargă la preotul și învățătorul său după sfaturi, — având în vedere, că preotul și învățătorul mai ales în științele juridice administrative și de economie națională, din lipsa unei instrucțiuni din domeniul acestora, e puțin verzat, ba aproape am putea zice, că din aceste nu posedă nici cele mai elementare cunoștințe, — având în vedere, că în urmarea acesteia legătura de altmintea firească, ce ar trebui să eziste între preot, învățător și credincioși slăbește aproape total mai ales din motivul, că astfel stând lucrul, poporul e silit și avizat a recurge după sfat chiar și în cele mai simple cauze la persoane străine de el, cari nu arareori s'au dovedit neprieteni așezămintelor noastre bisericesti-școlare și astfel știrbește autoritatea și vaza preotului și învățătorului înaintea popoprului și prin urmare și a bisericei și școalei, slăbește dragostea peste tot față de așezămintele noastre bisericesti-școlare și având în vedere că înființarea și susținerea unei catedre pentru științele juridice administrative și de economie națională din punct de vedere financiar încă nu întimpină nici o greutate, întrucât în Arad e un număr conziderabil de bărbați cu pregătirile necesare pentru a putea providea aceasta catedră, gata a-și oferi în mod gratuit serviciul lor diecezei : Sinodul eparhial decretează a se înființa cu începerea anului 1908/9 școlar o catedră pentru științele juridice, admi-

nistrative și de economie națională la institutul teologic-pedagogic din Arad. Cu executarea acestui concluz se însărcinează Consistorul din Arad, care va avea totodată îndatorirea de a institui o comisiune compusă în caz de lipsă și din persoane cari nu sunt membrii consistoriali, în scopul de a norma materialul, ce ar fi a se propune din aceasta catedră și în câte oare pe săptămână, cu un cuvânt toate detaliurile executării.

Ca de încheere propunătorul cere decretarea urgenței și a pertractării imediate :

Sinodul decide, ca această propunere să se transpună Consistorului din Arad spre deliberare în nex cu concluzul Nr. 69 din anul 1907.

Nr. 59. Urmează *continuarea referadei comisiunei bisericestiasupra raportului senatului strâns bisericesc a Consistorului din Oradea-mare.*

Raportorul Dr. Nestor Oprean propune, iar Sinodul îl ia în general și în special la cunoștință.

Nr. 60. Referitor la afacerile concubinatelor pe teritorul de sub iurisdicțiunea Consistorului dela Oradea-mare :

Consistorul să continue a lua dispoziții pe baza concluzului sinodal nr. 39 din 1907 și să ceară pe calea oficiilor protoprezviterale rapoarte speciale despre activitatea desvoltată de comitetele parohiale în această afacere.

Nr. 61. Referitor la parohiile vacante :

Concluzul sinodal nr. 45 din 1907 se susține și pentru viitor, iar Consistorul este invitat a raporta Sinodului despre dispozițiunile luate.

Nr. 62. Privitor la măsurile luate de Consistorul diecezan pe baza concluzului de sub nr. 52/1907 pentru combaterea alcoolismului:

Consistorul să urmeze și pe viitor căile arătate.

Nr. 63. Consistorul din Oradea-mare cere intervenire la forurile judecătorești pentru respectarea sărbătorilor bisericești noastre dreptmăritoare :

Consistorul se avizează a face reprezentație la locurile competente.

Nr. 64. Urmează *referada comisiunii organizatoare* prin raportorul Petru Truța, la propunerea căruia raportul general al Consistorului plenar din Arad despre activitatea sa din 1907 :

În general se ia la cunoștință, iar în special la punctul 3 în cauza alcoolizmului Consistorul se avizează a solicita cu toată rigoarea rapoarte despre cele întreprinse de sinoadele protopopești având a raporta la proxima sesiune sinodală.

Nr. 65. Raportul Consistorului plenar din Oradea-mare despre activitatea sa în 1907 :

În general se ia la cunoștință, iar cererea acelui Consistor pentru admiterea unei colecte în dieceza întreagă spre scopul reedificării casei consistoriale din Oradea-mare se încuviințează.

Nr. 66. La raportul Consistorului din Arad pentru interpretarea §-lui 23 din Statutele fondului de penziune a funcționarilor diecezani :

Se constată, că textul Statutelor de penziune referitor la timpul de serviciu nu reclamă interpretări, după ce e mai presus de orice îndoială, că sub ani impliniți este a se înțelege ani întregi.

Fiind timpul înaintat, ședința proximă se anunță pe azi după amiază la oarele 4, când va urma la ordinea zilei răspunsul prezidiului la interpelări, referada comisiunii bisericești, peti-

ționare și eventual rapoartele altor comisiuni.
Cu aceasta ședința se ridică la oarele 1^{1/4} d. m.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a VII-a din 24 Aprilie (7 Mai) 1908.

Ioan I Papp

Episcop-președinte.

Mihail Lucața

notar.

Sedința VII.

*S'a ținut în 24 Aprilie (7 Mai) 1908 la oarele
4 după amiază.*

Președinte : P. S. Sa Domnul Episcop diecezan *Ioan
I. Papp.* Notar : *Alexandru Muntean*

Nr. 68. Se cetește protocolul ședinței a
VI-a și :
se verifică.

Nr. 69. P. S. Sa Domnul Episcop diecezan răspunde la interpelările adresate către dânsul din partea deputaților sinodali Dr. George Popa și Sever Bocu. Răspunsul e următorul :

„Venerabile sinod eparhial !

Mai nainte de a răspunde în meritul interpelărilor, ce mi s'au adresat în ședința a doua dela 21 Aprilie (4 Mai) a. c., trebuie să fac următoarea declarație :

Ca președinte al Consistorului și al Venerabilului sinod primesc și mă țin obligat a lua răspunderea pentru toate acele concluze, decize, ori sentințe, cari se decid cu votul meu ; iar pentru concluzele, decisele ori sentințele, în cari eu ca președinte, enunț rezultatul pertractărilor pe baza votului majorității membrilor din Consistor ori din Sinod, nu iau și nu pot

luă alta răspundere, decât de-a stării la executarea lor întocmai, în cadrul posibilității și a mijloacelor, de cari dispune organismul, în fruntea căruia stau.

Trecând la meritul interpelărilor, am onoare a da următoarele deslușiri :

1. În afacerea protopopului Măneguțiu.

Consistorul din Arad a fost delegat din partea Excelenței Sale Domnului Mitropolit al nostru, să aducă sentință, ca for de prima instanță.

Consistorul a satisfăcut autorizării primite și sentința adusă a trimis-o inculpatului, cu recipisă, ca astfel să aibă act despre faplica inmanuare, și după aceea a așteptat termenul de remediu, prevăzut în regulament.

Inculpatul însă, în loc de apelată, a trimis la adresa Consistorului un pamflet, a cărui copie autentică atât dl interpelant, cât ori și care dintre domnii deputați o pot afla în rotulul actelor.

Consistorul de aici a trimis apoi toate actele primite Consistorului arhidiecezan, împreună cu sentința scrisă de președinte, notar și de toți asesorii, cari au luat parte la aducerea acelei sentințe.

Despre cele petrecute de atunci nu mai am nici o cunoștință; deci, până nu se va dovedi, că forul judecătoresc, adeca : Consistorul a călcat faplice vre-o dispozițiune clară a regulamentului, așa cred, că și însași presupunerea, că Consistorul ar fi purces nelegal, învoalvă în sine criteriul desavuării Consistorului, și prin aceea știrbirea autorității bisericeii, un lucru acesta, despre care trebuie să presupunem, că nu a fost și nu este scopul dlui interpelante.

2. În afacerea învățătorului Barzu.

Sentința meritorie în cauză s'a adus sub prezidiul meu și aceea poartă datul de 20 Ianuarie (2 Februarie) 1905 Nr. 7673 din 1904.

Dacă se va conzideră, că acea sentință s'a expedit de aici la 29 Ianuarie (11 Februarie) 1905, este de înțeles, că la nouă zile după spedare, adică la 8/21 Februarie 1905, n'a putut fi decretată de ridicată la valoare; iar dacă totuși s'ar fi decretat, o atare decretare este numai greșala referentului, pentru care nici Consistorul, nici prezidiul nu poate și nu ia răspunderea.

La Mitropolie actele s'au înaintat în cale regulamentară, pentru că la 11/24 Februarie a intrat aici dela mai mulți credincioși un esibit, în care, pe de o parte, se declară, că nu-l primesc pe învățător; iar de alta parte cer, să li-se întimeze sentința, cum prescrie regulamentul.

În textul sentinței mitropolitane, ce poartă datul din 13 Noemvrie 1906 Nr. 481, nu se cuprinde nici o apostrofare, cum susține interpelantul, ci în actul prezidial al Înalt Prea Sfinției Sale Domnului Arhiepiscop și Mitropolit de dato 23 Noemvrie 1906, se atrage atențiunea Consistorului la observarea strictă a regulamentului.

În contra sentinței Consistorului mitropolitan învățătorul Iuliu Barzu a recurs la înaltul guvern, care sub 19 Iulie 1907, Nr. 65516/1907 l-a respins cu petitul, ca nebazat.

3. *In cazul dela Lipova.*

Afacerea este în curgere și se va termina în cel mai scurt timp posibil.

Normele, concluzele și regulamentele Măritului Congres le țin obligatoare nu numai pentru mine, ci pentru toți fii bisericeii din Mitropolia noastră.

Este adevărat, că între agendele de competență a Consistorului plenar aparține și denumirea de administrator protopopesc; dar adevărat e și aceea, că de după concluzul congresual Nr. 74/1897, proviziunea interimară o face Prezidiul, și în cazul dela Lipova prezidiul a făcut proviziunea.

Că aceasta nu s'a adus la cunoștința plenului, se explică prin faptul, că protopopiatul nu este vacant, ci protopopul e suspins numai provizor.

Când protopopiatul va deveni vacant, dreptul de denumire a administratorului este rezervat Consistorului plenar, în cari sunt bărbați independenți, și din cler și din mireni, cărora li-a stat și le stă în voe să reclame drepturile Consistorului plenar și să ceară clarificarea situației.

4. În afacerea învățătorului Dimitrie Popovici din Cuvin.

Nu am nici o cunoștință oficioasă, că organele politice ar fi scos din școală pe numitul învățător.

Afacerea lui disciplinară este în curgere și la 21 Aprilie (4 Mai) s'a recercat judecătoria regească din Radna, ca să asculte niște martori, cari nu s'au prezentat la ascultare înaintea comisarului consistorial.

În ziua de ieri s'a prezentat la mine o deputație din Cuvin, căreia i-am comunicat starea lucrului spunându-i, că Consistorul precum în trecut, așa și acum va face tot posibilul în cadrul legii.

Rog Venerabilul Sinod, să binevoiască a lua toate acestea la cunoștință “

Deputatul Dr. George Popa declară, că răspunsul prezidiului dat la interpelarea sa în chestia Măneguț nu-l ia la cunoștință. Răspunsul în chestia învățătorului Iuliu Barzu, precum și răspunsul dat în afacerea instituirii administratorului ppsc în Lipova, îl ia la cunoștință.

Deputatul interpelante Sever Bocu declară, că răspunsul dat interpelării sale în afacerea învățătorului Dimitrie Popovici din Cuvin, nu-l ia la cunoștință.

Punându-se Sinodului întrebarea pentru fiecare caz deosebit, sinodul toate răspunsurile date din partea prezidiului la interpelările de sub întrebare, le ia la cunoștință.

Nr. 70. P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan I. l'app prezintă sinodului următoarea lămurire în scris :

Venerabile Sinod!

Fără a face vre-un comentariu, îmi iau voie a atrage binevoitoarea atenție a Ven. Sinod asupra următoarei împrejurări :

1. De după Regulamentul sinodal pentru administrarea fondurilor diecezane, pentru trebuințele instrucțiunii și ale administrațiunii centrale, din fondul bisericesc clerical și din fondul școlar și auctă se pot lua $\frac{3}{5}$ adică șasăzeci procente, iar $\frac{2}{5}$ adică 40% trebuie capitalizate an de an.

2. Prin concluzul Nr. 70/1907 s'a constatat, că nu numai celea 60%, ci întreg venitul anual al acestor fonduri este angajat și astfel fondurile nu numai nu pot crește, ci au început a scădea astfel, că :

3. Din socoțile anului 1907 este evident, că fondul bisericesc a scăzut în capital cu 12,411 cor.

4. Budgetul Consistorului din Arad pe 1908 se încheie cu un deficit de 11000 cor. adică unsprăzece mii cor. și peste aceasta s'a mai recunoscut necesitatea instituirii a câte unui referent ajutător la senatul de școale și la cel epitropesc dela Consistorul din Arad, acărora retribuțiune anuală se urcă la cel puțin 6000, adică șasă mii coroane.

5. În vara anului curent se vor îndeplini catedrele dela institutul pedagogic-teologic pro-

văzute provizor, în conzecință și în ordinea legală trebuie să asigurăm cvincvenalele pentru toți aceia, cari vor deveni definitivați.

Aceste constatări rog Ven. Sinod să binevoiască a le luă la protocol.

Aceasta lămurire prezidială se transpune comisiunii epitropești spre conziderare.

Nr. 71. Urmează la ordinea zilei continuarea *referadei comisiunii bisericești* prin raportorul Dr. Nestor Oprean asupra rugării mai multor credincioși din Lipova și la propunerea acestei comisiuni :

Rugarea mai multor credincioși din Lipova în afacerea protopopului Voicu Hamsea se traspune spre mai departe competentă afacere Consistorului din Arad.

Nr. 72. Urmează la ordinea zilei *referada comisiunii petiționare* prin raportorul Dr. Cornel Ardelean și la propunerea acestei comisiuni :

Rugarea comitetului parohial din Temeș-Hodoș, prin care cere ajutor pentru ridicarea unei sale de învățământ, precum și concesiunea de a colecta pe teritorul diecezei spre acelaș scop :

În partea ei referitoare la ajutor se transpune Consistorului din Arad spre competentă afacere, iar partea referitoare la concesiunea de a colecta pe teritorul eparhiei arădane, se încuviințează.

Nr. 73. Cererea comitetului parohial din Petigd pentru scopul de a mai adauge o chilie la casa parohială :

Se respinge.

Nr. 74. Cererea preotului emerit George Lăpușan din Miersig pentru urcarea ajutorului său dela 600 la 800 cor.

Se respinge.

Nr. 75. Cererea comunei bisericesti din Șuncuiuș pentru ajutor la zidirea bisericii :

Se avizează spre competentă rezolvare la Consistorul din Oradea-mare.

Nr. 76. Rugarea comitetului parohial din Șuncuiuș pentru concesiunea de a putea colecta în dieceză în scopul zidirii unei biserici :

Se încuviințează pe teritoriul eparhiei.

Nr. 77. Rugarea canceliștilor consistoriali din Arad pentru urcarea remunerațiunei lor :

Se transpune pentru rezolvire la Consistorul din Arad.

Nr. 78. Rugarea comunei bisericesti din M. Tileagd pentru concesiune de a putea colecta în scopul renovării radicale a sfintei biserici de acolo :

Se încuviințează pe teritoriul eparhiei.

Nr. 79. Rugarea comunei bisericesti din Păușa pentru concesiune de a putea colecta în favorul bisericii :

Se încuviințează pe teritoriul eparhiei.

Nr. 80. Rugarea comitetului parohial din Iteu pentru concesiune de a putea colecta în dieceză în favorul bisericii :

Se încuviințează pe teritoriul eparhiei.

Nr. 81. Rugarea comunei bisericesti din Pocola pentru concesiune de a colecta în favorul bisericii.

Se încuviințează pe teritoriul eparhiei.

Nr. 82. Rugarea comunei bisericești din Hidișelul-superior pentru concesiune de a colecta în dieceză spre scopul zidirei unei biserici :

Se încuviințează pe teritoriul eparhiei.

Nr. 83. Rugarea comunei bisericești din Rohani pentru concesiunea de a colecta în favorul bisericii :

Se încuviințează pe teritoriul eparhiei.

Nr. 84. Cererea comunei bisericești din Vălcani pentru ajutor în scopul reparării bisericii :

Se transpune Consistorului din Arad spre competentă afacere.

Nr. 85. La propunerea deputatului sinodal Paul Miulescu :

Comunei bisericești din Vălcani i-se dă concesiune de a putea colecta pe teritoriul eparhiei Aradului, în scopul reparării sfintei biserici de acolo.

Nr. 86. Cererea catihetului Vasilie Popovici din Oradea-mare pentru remunerațiune :

Se transpune comisiunii epitropești.

Nr. 87. Cererea comunei bisericești din Iancești pentru ajutor spre scopul zidirei unei biserici :

Se releagă spre competentă rezolvare la Consistorul din Oradea-mare.

Nr. 88. Rugarea comunei bisericești din Copăcel pentru concesiunea de a colecta în scopul zidirei unei biserici :

Se încuviințează pe teritoriul eparhiei.

Nr. 89. Rugarea parohiei din Tornia pentru concesiune de a colecta în scopul renovării bisericii de acolo :

Se încuviințează pe teritoriul eparhiei.

Nr. 90. Rugarea comunei bisericesti din Meziad, pentru descrierea sumei de 679 cor. 72 fil. contribuii diecezane:

Se releagă pentru competentă rezolvare la Consistorul din Oradea-mare.

Nr. 91. Rugarea comunei bisericesti din Pocioveliste, pentru votarea unui ajutor spre scopul edificării școalei de acolo:

Se transpune spre competentă afacere Consistorului din Oradea-mare.

Exhaustată fiind ordinea de zi, se anunță proxima sedință pe ziua următoare 25 Aprilie (8 Mai) 1908 la oarele 10 a. m., când va urmă la ordinea de zi referada comisiunii organizatoare și apoi eventual rapoartele altor comisiuni.

Cu aceasta ședința se ridică la oarele 6 seara.

D. c. s.

Ioan I Papp,

Episcop-președinte.

Alexandru Muntean

notar.

Sedința VIII.

S'a ținut în 25 Aprilie (8 Mai) 1908 la oarele 10 nainte de amiaz

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop *Ioan I. Papp.*
Notar: *Dr. Aurel Cioban.*

Nr. 92. Se cetește protocolul ședinței a VII-a și:

Se verifică.

Nr. 93. Deputatul Alexandru Muntean adresează prezidiului următoarea interpelare :

În ședința a II-a dela 21 Aprilie (4 Mai) 1908 deputatul Dr. George Popa cu ocaziunea interpelațiilor în introducere a făcut amintire, că cunoaște protopop în dieceză, care încasează 4 fileri taxă pentru mărturisire dela băiatul de școală.

Având în vedere, că acuza aceasta este în genere adresată protopopilor, — având în vedere, că prin asemenea acuze se știrbește vaza organelor de încredere ale Veneratelor Consistorii din dieceza Aradului, — având în vedere, că răspândirea acestor fel de bănuieli și acuze pe cale publicistică ne prezintă pe noi protopopii înaintea poporului ce conducem, ca pe nește usurpători a moralei și credinței bisericești, am onoare a adresa P. S. Voastre următoarea interpelare :

Are P. S. Voastră cunoștință, că ar fi un protopop în dieceză, care dela băieți de școală să ceară asemenea taxă pentru mărturisire ; dacă da, ce măsuri a binevoit a lua pentru lecuirea acestui rău ?

Prezidiul răspunzând la interpelarea de mai sus declară că nu are cunoștință despre astfel de procedură, iar după ce dl deputat Dr. G. Popa va numi pe respectivul protopop, va cerceta cauza. Atât interpelantele, cât și sinodul :

iau la cunoștință răspunsul prezidiului.

Nr. 94. Intrându-se la ordinea de zi se continuă *referada comisiunii organizatoare*, a cărei raportor Dr. Traian Putici cetește proiectul de regulament pentru administrarea internatului gr. or.

român diecezan înființat în Beiuș și la propunerea comisiei :

Sinodul în general primește regulamentul și-l admite la desbatere specială.

Nr. 95. Intrându-se în desbaterea specială după paragrafi, la propunerea comisiei :

sinodul primește în întregime, neschimbați, paragrafi 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 21, 24, 25, 27 și 28.

Nr. 96. La paragrafi 7, 16, 17, 18, 20, 22, 23 și 26 s'au făcut următoarele modificări respective întregiri și anume :

La §-ul 7 din proiect față de propunerea comisiei, deputatul Dr. Ioan Papp face contra propunere, în urmă susținută de deputatul Vasile Goldiș, care punându-se la vot este primită, deci ca § 7 se primește textul următor :

Rectorul să locuiască permanent în internat și să fie necăsătorit. Persoană căsătorită numai în mod provizor poate fi aplicată în postul de rector. Rectorul pentru conducerea internatului, ca remunerațiune, are locuință și toată proviziunea în internat, eventual i-se poate da și remunerațiune în numerar.

În §-ul 16 în loc de cuvântul „Iulie“ se pune cuvântul „Iunie“.

În §-ul 17 asemenea se pune „Iunie“ în loc de „Iulie“.

În §-ul 18 cuvintele „ori cu de fecte corporali“ se omit.

La §-ul 20 se adauge : d) atestat medical despre starea sănătății.

În locul textului §-lui 22 se pune textul următor :
„Vor fi eschiși din internat acei elevi cari nu-și vor achită taxa de întreținere nici în decurs de 30 zile dela terminul fixat pentru solvire, iar direcțiunea internatului este îndreptățită a încassă pretenziunile restante pe cale procesuală“.

§-ul 23 se schimbă în modul următor : „Elevii din internat, pentru delictе grave și purtare nemorală, la propunerea motivată a rectorului, pot să fie eliminați prin comisiunea consistorială prevăzută în §-ul 18 al acestui regulament“.

În §-ul 26 după cuvântul „revăzute“ se pun cuvintele „de comisiunea consistorială“.

După §-ul 28 se pune un nou paragraf 29 de următorul cuprins : „Acest regulament intră în vigoare la 1/14 Iunie 1908“.

Fiind timpul înaintat ședința poximă se anunță pe azi după amiaz la oarele 4, când va urmă la ordinea zilei continuarea referadei comisiunii organizatoare și eventual rapoartele altor comisiuni.

Cu aceasta ședința se ridică la oara 1 d. m.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a IX-a din 25 Aprilie (8 Mai) 1908.

Ioan I Papp,
Episcop-președinte.

Dr. Aurel Cioban,
notar.

Sedința IX.

S'a ținut în 25 Aprilie (8 Mai) 1908.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan *Ioan I. Papp*. Notar: *Dr. Valeriu Mezin*.

Nr. 95. Se cetește protocolul ședinței a VIII-a și :

Se verifică.

Nr. 96. Deputatul Andreiu Horvat în vederea multelor agende, ce mai sunt de pertractat în sesiunea actuală a sinodului, face propunerea, ca sinodul să țină și ședințe de noapte :

Peste această propunere sinodul trece la ordinea zilei.

Nr. 97. Urmează la ordinea zilei *referada comisiunii organizatoare*. Raportorul Nicolae Zigre raportează asupra *proiectului de regulament pentru afacerile interne ale Consistoarelor eparhiale din eparhia Aradului*. La propunerea comisiunii :

Dupăce acest proiect de regulament a fost de mai nainte tipărit și distribuit deputaților sinodali, sinodul îl conzideră ca cetit și în general îl primește ca bază la desbaterea specială.

Nr. 98. Urmând desbaterea specială asupra proiectului de regulament al afacerilor interne consistoriale, sinodul decide următoarele :

§-ii 1 și 2 se primesc neschimbați.

La §-ul 3 în alinea a 3-ia după cuvântul „corespunzătoare“ se pun cuvintele „salarul de pe un an al respectivului“.

În acelaș § alinea a patra partea din urmă începând cu cuvintele „și numai“ se omite.

În §-ul 4 în loc de cuvântul „extraordinari,, se pune pretutindenea „ajutători.

§-ul 5 se primește neschimbat.

§-ul 6 se primește în textul următor: „Președintele Consistorului este Episcopul, respective la Consistorul din Oradea-mare vicariul episcopesc, instituit conform concluzului sinodal nr. 98 din 1870“.

Din §-ul 7 punctul f) se omite, iar în punctul e) după cuvântul „asesorilor“ se pune virgulă, apoi în locul cuvântului „referenți“ se pune cuvântul „a referenților“, apoi în locul cuvântului „a griji“ se pune cuvântul „a dispune“.

§-ul 8 se primește neschimbat.

În §-ul 9 punctul e) se primește în textul următor: „votează ajutoare din fondul preoțesc, conform statutelor acelu fond , în punctul n) în locul cuvintelor „toate deciziunile“ se pune cuvântul „concluzele“.

După punctul n, se pune un nou punct o, de următorul conținut: „face candidarea la postul de director și profesori la institutul teologic, și o prezintă plenului“.

În punctul p, din același § în șirul din urmă după cuvântul „de“ se adaug cuvintele: „reactivarea ori“, în punctul g, cuvintele din urmă „ale preoților“, se omit și în locul lor se pun cuvintele: „a căror venit formează parte din beneficiul preoțesc“.

În §-ul 10 la litera g, cuvintele din urmă „cel puțin în fiecare an școlar odată“ se omit. La punctul h, în loc de cuvântul „care“ se pun cuvintele: „carele în absența Episcopului“. La punctul i, în locul cuvântului „capitale“ se pune cuvântul „superioare“. La punctul j, în locul cuvintelor: „Statutului-Organic“ se pun cuvintele „statutare și regulamentare“. Punctul k, se primește în textul următor: „A trimite comisari spre cercetarea școalelor“. La punctul l, cuvintele din urmă „unde lipsesc acelea“ se omit și în locul lor se pun cuvintele: „și a delibera toate afacerile referitoare la zidirea, renovarea și repararea edificiilor școlare“. La punctul m, cuvântul „respective“ se omite. La punctul o, în locul cuvântului „deciziunile“ se pune

cuvântul „concluzele“. La punctul p, după cuvântul „create“ se adaug cuvintele „la institutul pedagogic“. La punctul q, cuvintele din urmă „conform literelor fundamentale“ se omit. Punctul u, se primește în textul următor: „A conferi beneficii elevilor dela institutul pedagogic“. La acest § să mai adauge un nou punct „x“ de următorul cuprins: „A decide controversese dintre comunele bisericesti și învățători referitor la salarele și beneficiile învățătoresți“.

În §-ul 11 la punctul b) în locul cuvântului „casier“ se pune „cassar“. În punctul f, în locul cuvintelor „o socoată“ se pun cuvintele: „atât socoata generală, cât și socoțile speciale și a face fiecare socoată“. În punctul g, în locul cuvintelor „votul sinodului“ se pune cuvântul „sinodul“.

În §-ul 12 la alinea a 3-a se adaug cuvintele: „cu expunerea obiectelor de pertractat“.

§-ul 13 se primește neschimbat.

La §-ul 14 în locul cuvântului „documentele“ se pune cuvântul „dovezile“, iar în locul cuvântului „ședință“ se pune cuvântul „scris“.

La §-ul 15, după cuvântul „afacerei“ se pune cuvântul „și“, iar cuvintele: „începând dela cel mai bătrân în rang“ se omit.

§-ul 16 se primește neschimbat.

§-ul 17, se primește în textul următor: „Votările se fac cu vot nominal, cu escepțiunea cazurilor de alegere, când la cererea a $\frac{1}{2}$ părți din asesorii prezenți, votarea se face cu vot secret, prin ședule, cari după enunțarea concluzului se nimicesc. — La votarea nominală voturile (numele votanților) se induc în protocol. — Concluzele, deciziunile și sentințele se pun numai decât în lucrare, afară de cele apelabile, cari în caz de apelațiune se subștern Consistorului metropolitan spre decidere finală. Asesorii participanți la ședință sunt obligați a-și da votul“.

Fiind timpul înaintat, ședința proximă se anunță pe mâne zi la oarele 9 a. m., când va

urmă la ordinea zilei continuarea referadei comisiunii organizatoare și eventual continuarea referadei comisiunii epitropești.

Cu aceasta ședința se ridică la oarele 7 seara. Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința X din 26 Aprilie (9 Mai) 1908.

Ioan I. Papp

Episcop-președinte

Dr. Valeriu Mezin

notar.

Ședința X.

S'a ținut în 26 Aprilie (9 Mai) 1908

Președinte : P. S. Sa Domnul Episcop diecezan *Ioan I. Papp*. Notar. *Mihail Lucața*

Nr. 99. Se cetește protocolul ședinței a IX-a și :

Se verifică.

Nr. 100. Urmează referada comisiunii organizatoare prin raportorul său Nicolae Zigre, continuându-se desbaterea specială asupra proiectului de Regulament pentru afacerile interne ale Consistoarelor din eparhia Aradului.

Desbaterea se începe la §-ul 18 și în firul acesteia Sinodul decide următoarele :

§-ul 18 se primește neschimbat.

La §-ul 19 în alinea a 2-a în loc de „opiniuni“ se pune „propuneri“.

La §-ul 20 alinea primă după cuvântul „esibitului“ se intercalează „expunerea momentelor decizătoare“ ; în șirul penultim cuvântul „cauza“ se înlocuește cu : „obiectul“.

În alinea a 2-a cuvântul „rectifică“ se înlocuește cu „verifică“.

§-ul 21 se primește neschimbat.

§-ul 22 se primește în textul următor :

„În caz de divergență între propunerea referentului și a celorlalți asesori, aceia, cari susțin propunerea contrară, sunt datori să o prezenteze în scris și să o predea notarului.

Propunerea referentului se induce totdeauna la protocol, iar contrapropunerile și amendamentele respinse se induc în protocol numai la cererea propunătorului“.

Paragraful următor 23 se omite și astfel titlul general de sub IV rămâne neschimbat, iar §-ul fost 24 acum va fi 23.

Din acesta în alinea primă cuvintele „asesor ordinar“ se omit și alineatul se încheie cu „ternion“, celelalte cuvinte omițându-se.

În alinea a 2-a după cuvântul „acestui“ se pune virgulă, „și“ se șterge, iar după „rezolvirii“ se intercalează: „și ziua, când s'a primit la expeditură“.

§-ul 25 va fi 24 și nu se modifică. §-ul 26 va fi 25; din acesta cuvintele „brevi manu“, se șterg.

§-ul 25 va fi 26; în rândul prim în loc de „lua“ se pune „rezolvi“, după cuvântul „termin“ cuvântul „percluz“ se șterge, iar în loc de „asignațiunilor“ se pune „asemnărilor“.

§-ul 28 se omite; iar la §-ul 29 devenit 27 la alinea a 3-a șirul penultim după cuvântul „actelor“ se induce „și“, iar „și asemnatele de cassă“ se șterge.

În alinea a 4-a după cuvântul „rezoluțiunilor“ se intercalează „și respective conceptele de expediție“, iar cuvântul „aduse“ se șterge, asemenea și subscriere“, care se înlocuește cu „contrasemnare“, apoi după „expediția“, se mai adaug următoarele: „iară după aceea referentul le predă expeditorului“.

§-ul 30 va fi 28 și rămâne neschimbat; asemenea și 31, 32, 33 și 35 cari vor fi 29, 30, 31 și 32.

Titlul general de sub nr. roman V rămâne neschimbat; așa și §§-ii 35, 36 și 37, cari vor fi: 33, 34 și 35.

La §-ul 38 acum 36 cuvântul „cassier“ se înlocuește cu „cassar“, după „membrii“ se induce „gremiului“, iar cuvintele ce urmează după „membrii“ se șterg până la finea alineatului prim, iar în al 2-lea alineat cuvântul „evidința“ se înlocuește cu „controla“

La §-ul 39, acum 37 în rândul al 6-lea după cuvântul „care“ se intercalează: „își dă părerea în scris și“

§-ul 40 acum 38 rămâne nemodificat.

Din §-ul 41, care acum va fi 39, cuvintele, cari urmează după cuvântul „tehnice“, se șterg până la „alege“. La acest § se adaugă un alineat nou de următorul cuprins: „Planurile și preliminarele de spese pentru zidirile de biserici și școli înainte de executare se dau oficiului edil de stat pentru cenzurare“.

§-ul 40 fost 42 se primește neschimbat.

În capitlul al VI-lea la §-ul fost 43 acum 41 în șirul penultim în loc de „secretarului“ rămâne „secretarul“.

În §-ul următor care este 42, fost 44 la cuvântul „transmit“ se adaugă litera „e“, „arhivarului“ se șterge, iar cuvântul „protocolist“ se întregeste cu literile „ului“.

§-ul 45 acum 43 se primește în textul următor: „Protocolul de esibite conține: numărul curent, datul prezentării, oficiul sau partida, dela care a încurs actui cu numărul esibițional, obiectul — eventual cu indicarea sumei banilor —, numărul legătoriu, secțiunea și numărul registraturii“.

§-ul 44 fost 46 se primește în textul următor: „La cererea aceluia, dela care vine actul, protocolistul este dator să-i noteze numărul, sub care s'a înprotocolat“.

§-ul 45 fost 47 se primește neschimbat.

În §-ul 46 fost 48 în rândul al 4-lea „seria“ se șterge, iar în loc de „anul“ se induce „numărul“.

Din §-ul 47 fost 49 „arhivar“ se șterge, asemenea „designați“, iar în loc de „admanuare“ se introduce „inmanuare“.

§-ul 50 se omite în toată estenziunea.

§-ul 51 acum 42 se susține neschimbat.

La §-ul 52 acum 49 între cuvintele „numărul“ și „esibitului“ se intercalează: „și anul“, cuvintele „oficiul sau persoana, către care e îndreptată expedițiunea“ se omit.

§-ul 53 acum 50 rămâne neschimbat.

La §-ul următor 51 fost 54 în loc de cuvântul „colecționează“ se va tipări „colaționează“, iar cuvântul „colaționatorului“ se va modifica „colaționatorilor“.

La §-ul 55 acum 52 cuvintele „provede actele cu sigilul oficios, apoi aclude la ele toate actele, ce au să se alăture, le“ se omit, din textul următor cuvântul „le“ rămâne pretutindeni afară, iar după „sigilează“ se pune cuvântul „actele“; în loc de „admanuare“ se pune „inmanuare“.

§-ul 53 fost 56 se primește neschimbat.

În §-ul 54 fost 57 cuvântul „protocolistului“ se șterge și rămâne „arhivarului“.

§-ul 55 fost 58 se primește neschimbat.

La §-ul 56 fost 59 cuvântul „despărțăminte“, se înlocuește prin „rezoarte“, iar din punctul III roman cuvântul „strâns“ se șterge.

§-ul 57 fost 60 va suna astfel: „Arhivarul poartă un protocol de registratură cu următoarele rubrici: numerii esibițiunii, secțiunea, rotulul și fascicolul. — În locul oricărui act scos din arhiv arhivarul pune o notă cu indicarea persoanei, căreia s'a dat ori numărul actului, la care s'a ajustat actul respectiv“

§-ul 58 fost 61 se primește neschimbat.

La §-ul 59 fost 62 în locul cuvintelor „despărțământului registraturei“ se pun cuvintele „esibitului și al rezortului“.

§-ul 60 fost 63, §-ul 61 fost 64, §-ul 62 fost 65 se primesc neschimbați.

La §-ul 63 fost 66 în locul cuvântului „țineă“ se pune cuvântul „păstră“.

§§-ii 64 fost 67 și 65 fost 68 se primesc neschimbați.

La §-ul 66 fost 69 cuvintele din urmă „cel mai în vârstă asesor ordinar“ se omit și în locul lor se pun cuvintele „secretar ori în lipsa lui pe unul dintre referenții asesori“.

§-ul 67 fost 70 se primește neschimbat.

După §-ul 67 fost 70 se pune un nou § 68 de conținutul următor: „Acest regulament intră în vigoare numai decât după publicarea lui în ș dințele plenare ale Consitoarelor“.

Acest regulament astfel primit se va tipări ca adnex în protocolul sinodului eparhial, precum și în broșură separată și se va distribui tuturor asesorilor și funcționarilor consistoriali.

Nr. 101. Urmează *referada aceleiași comisiuni* prin raportorul său Dr. Nicolae Oncu asupra raportului delegațiunii congresuale pentru despărțirea ierarhică despre gestiunea sa în anul 1907. Acest raport la propunerea comisiunii :

Se ia în general la cunoștință, iar în special Sinodul decide susceperea în bugetul anului 1908 a sumei de 2000 cor., drept anticipație din fondurile diecezane pentru acoperirea eventualelor spese, ce se pot ivi în purtarea proceselor pentru mănăstiri.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se proxima ședință pe azi la 3 oare p. m., când va urma la ordinea zilei continuarea referadei comisiunii organizatoare, apoi raportul comisiunii bugetare, ședința se ridică la oarele 12 și $\frac{1}{2}$.

D. c. m. s.

Mihail Lucuța
notar.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința comisiunii sinodale de autenticare.

Arad, 30 Aprilie (13 Mai) 1908.

Ioan I. Papp

Episcop-președinte.

Roman R. Ciorogariu

Ioan Costa

Dr. Nicolae Oncu

Gerasim Serb

Vasilie Goldiș.

Ședința XI.

*S'a ținut la 26 Aprilie (9 Mai) 1908 la oarele
3 p. m.*

Președinte : *P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan
I. Papp.* Notar : *Vasilie Goldiș.*

Nr. 102. Înainte de a se intra la ordinea zilei, deputatul sinodal dr. Ioan Papp face următoarea propunere : »Sinodul interzice preoțimei gr.-ort. române din dieceză peste tot să ocupe postul de director executiv ori funcționar la vre'o bancă respective institute de bani, iar acelora, cari eventual ar ocupa în prezent astfel de posturi, se impune să renunțe în termen de 30 de zile de acestea« :

Sinodul declarând această propunere de urgență o avizează spre mai departe afacere Consistorului din Arad.

Nr. 103. Deputatul sinodal Ioan Russu Șirianu adresează Prezidiului următoarea interpelare :

»Are P. S. Sa cunoștință despre faptul, că organele administrative au pedepsit corul gr.-or. român bisericesc din Chisătău cu o amendă de 500 Cor. pe motivul, că acel cor fără Statute aprobate de Guvern continuă a învăța cântările bisericești? Dacă nu are cunoștință, este P. S. aplecat a-și cere în cauză informațiuni de urgență și a dispune cele de lipsă pentru delăturarea șicanelor, la cari este expus suspomenitul cor bisericesc?»

Presidiul răspunde, că nu are nici o cunoștință despre corul amintit de deputatul interpelant, va cere însă informațiuni în cauză și va proceda conform cu starea lucrurilor.

Atât deputatul interpelant, cât și Sinodul ia la cunoștință răspunsul P. S. Sale Domnului Episcop.

Nr. 104. Urmează la ordinea zilei continuarea *referadei comisiunii organizatoare*, care prin raportorul său Dr. Nicolae Oncu raportează asupra proiectului de Statute ale fondului de ajutorare a preoțimii rom. gr.-ort. din dieceza Aradului. De bază la desbatere servește proiectul înaintat Sinodului prin Consistorul gr.-or. rom. din Arad.

Dupăce acest proiect de Statute a fost tipărit și distribuit de mai nainte deputaților sinodali, la propunerea comisiunii:

Sinodul privește proiectul de Statute ale fondului de ajutorare a preoțimii române gr.-or. din dieceza Aradului de cetit și îl primește în general de bază la discuțiunea specială.

Nr. 105. Urmând desbaterea specială asupra proiectului dela ordinea zilei, Sinodul decide următoarele:

§-ul 1 se primește în textul următor: „Fondul preoțesc întemeiat la anul 1877 formează proprietatea nealienabilă a Eparbiei române gr. or. a Aradului, dupăcum este ea arondată astăzi, adică: din districtul Consistorului din Arad cu cele patru protopopiate (Lipova, Belințiu, Timișoara și B. Comloș) adnexate din Banatul-Timișan, cât și din districtul Consistorului român gr.-or. din Oradea-Mare cu scopul și destinațiunea sa inalterabilă fixată în Statutele de față“.

§-ul 2 se primește în textul următor: „Fondul poartă numirea: Fondul diecezan pentru ajutorarea preoțimeii române gr.-or. din dieceza Aradului“.

În locul §-lui 3 se pune ca §. 3 §-ul 4 în următorul text: „Menițiunea fondului este ajutorarea protopresbiterilor, preoților și diaconilor deveniți incapabili de purtarea oficiului prin defecte corporale sau spirituale, precum și a văduvelor și a orfanilor lor. — Tot din acest fond se vor ajuta și preoții în funcțiuni parohiale lipsiți de dotațiune. Acest scop și menițiune a fondului rămâne pentru totdeauna nealterabilă“.

§-ul 4 (fost în proiectul de Statute §. 3) se primește în textul următor: „Participarea și contribuirea la acest fond este obligătoare, fără nici un fel de excepțiune, pentru toți protoprezviterii, preoții și diaconii, cari sunt astăzi și cari vor intra pe viitor în funcțiuni parohiale în dieceza Aradului“.

§-ul 5 se primește în textul următor: „Fondul se va administra prin Consistorul eparhial din Arad sub controla adunării generale a preoțimeii și sub controla Sinodului eparhial și anume pe baza unui regulament special, ce se va vota prin Sinodul eparhial spre acest scop, după ascultarea votului și a opiniei adunării generale a preoțimii și a Consistoarelor; până atunci administrarea se va face după normele generale de administrare a fondurilor și averilor diecezane“.

§-ul 6 se primește neschimbat în textul prezentat prin Consistorul din Arad.

§-ul 7 se primește în textul următor: „Sunt obligați la solvirea taxelor fundamentale toți protopopii, preoții și diaconii, cari sunt așezați azi ori cari se vor așeza pe viitor în funcțiuni pastorale pe teritoriul diecezei Aradului. — Protopopii, preoții și diaconii actualminte în funcțiuni sunt datori să plătească fiecare în bani gata taxele fundamentale cel mult până la 1 Octomvrie a anului, în care vor intra în vigoare statutele de față, iar' aceia, cari vor intra pe viitor în funcțiuni, sunt datori să plătească acestea taxe întotdeauna fiecare necondiționat, în bani gata încă înainte de hirotonire. — Taxele fundamentale se stabilesc precum urmează:

a) pentru protopopi	cor.	240.—
b) pentru preoți din parohii de cl. I	„	160.—
c) pentru preoți din parohii de cl. a II-a	„	120.—
d) pentru preoți din parohii de cl. a III-a și pentru diaconi	„	80.—

§-ul 8 se primește în textul următor: „Preoții din parohiile de clasa inferioară, precum și diaconii ori și când au drept să opteze și să plătească taxa fundamentală stabilită pentru parohiile din clasa imediat superioară și prin aceasta intră în uzul tuturor drepturilor și datorințelor stabilite în acestea statute pentru parohiile din acea clasă imediat superioară“. Alineatul al 2-lea din acest § se primește neschimbat. (Vezi §-ul 12 și 13).

§-ul 9 și §-ul 10 se primesc neschimbate în textul prezentat prin consistorul din Arad.

§-ul 11 se primește în textul următor: „Taxele anuale se stabilesc astfel:

a) pentru protopopi	cor.	120.—
b) pentru preoți din parohii de cl. I-a	„	80.—
c) pentru preoți din parohii de cl. a II-a	„	60.—
d) pentru preoți din parohii de cl. III-a și pentru diaconi	„	40.—

Acestea taxe anuale sunt obligatoare pentru toți protopopii, preoții și diaconii actuali și viitori și trebuie plătite în bani gata cel mult până la 1 Octombrie a fiecărui an și anume pentru toți cei actuali cu începere de la anul intrării în vigoare a Statutelor prezente, cât și pentru cei viitori cu începere de la anul hirotoniei lor. — În ce privește intrarea în funcțiuni preoțești și plătirea taxelor, fiecare an început de serviciu se consideră de an complet“.

§-ul 12 se primește în textul următor: „Preoții din parohii de clasa inferioară au drept ori și când să opteze și să plătească taxa anuală staverită pentru parohiile din clasa imediat superioară și totodată prin aceasta intră în toate drepturile și datorințele parohiilor din clasa superioară, din contra preoții din parohii de clase superioare nu au drept să treacă la clase inferioare“.

§-ul 13 se primește în textul următor: „În caz de strămutare din o parohie de clasa inferioară la o parohie de clasa superioară, precum și în cazul de optare a unui preot din o clasă inferioară la o clasă superioară, preotul, care s'a strămutat sau optat pentru o clasă superioară, este îndatorat să plătească taxa anuală statutară corăspunzătoare acestei clase superioare cu începere de la anul, în care s'a întâmplat strămutarea sau în care a optat pentru o clasă superioară, iar' în ceea ce privește trecutul, diferența dintre taxele anuale solvite deja în parohia de clasa inferioară și între taxele anuale de plătit pentru clasa superioară, la care s'a strămutat ori la care a optat, preotul o va întregi și plăti cu interese de 5% socotite îndărăt pe tot timpul de serviciu și de plată a taxelor anuale pentru clasa inferioară. — Aceasta diferență, dacă nu petrece suma de 100 cor., preotul este dator să o plătească în numărar înainte de instalarea sa în parohia de clasa superioară și respective înainte de admiterea sa de trecere de la o clasă inferioară la o clasă superioară, iar' dacă diferența va trece peste suma de cor. 100 aceasta este dator a o plăti cel mult în termen de doi (2) ani socotind de la anul instalării sau al optării pentru clasa superioară“.

§-ul 14 se primește în textul următor: „Protopopii fiitori vor solvi taxele anuale normate în acestea statute cu incepere dela anul introducerii lor în funcțiune. Diferința, ce există între taxele anuale, ce au solvit protopopii în calitatea lor de preoți și între ceea ce trebuie să o plătească ca protopopi, sunt datorii a o întregi cu interese de 5% pe atâția ani, câți ani de serviciu au avut ca preot și membru al fondului. — Dacă diferența azeasta nu trece peste suma de 100 cor. aceasta sumă trebuie plătită înainte de instalare, iar' dacă diferența va trece peste 100 cor., protopopul este dator să o plătească cel mult în termen de doi ani, începând dela ziua instalării sale de protopop“.

§-ul 15 se primește neschimbat în textul prezentat prin Consistorul din Arad.

După §-ul 15 urmează un §. nou ca §. 16 cu textul următor: „Toți membrii fondului, cari rămân în restanță cu plățirea taxelor, sunt datorii să plătească acestea restanțe din preună cu interese de 5% socotite dela terminul fixat de plată până la ziua plățirii. — Aceasta dispozițiune nu se aplică la restanțele din trecut“.

§§-ii 16, 17, 18, 19 și 20 devin §§-ii 17, 18, 19, 20 și 21 și se primesc neschimbați în textul prezentat prin Consistorul din Arad.

§-ul 21 devine §. 22 și se primește în textul următor:

„Drept la ajutor au:

a) Protopopii, preoții și diaconii, cari au un serviciu neîntrerupt și îndeplinit cel puțin de 10 ani, dacă au ajuns deficienți după îndeplinirea acestui timp de serviciu și dacă și-au achitat toate taxele de membru pe tot timpul de serviciu;

b) acei protopopi, preoți și diaconi, cari au ajuns deficienți prin nenorociri încă înainte de a implini 10 ani de serviciu, dacă și-au achitat toate obligamentele lor de dare cătră fond pe tot timpul, cât au stat în funcțiune; în acest caz ajutorul protopopului, preotului și diaconului deficient, precum și a

văduvei și a orfanilor lor se va stabili în măsura aceea, ca și când ar fi împlinit 10 ani de serviciu;

c) văduvele membrilor fondului pe timpul văduviei lor;

d) orfanii rămași de membrii fondului; și:

e) preoții în funcțiuni pastorale lipsiți de dotațiune“.

§-ul 22 se eliminează.

§-ul 23 se primește în textul următor: „Deficiența și prin aceasta îndreptățirea la ajutor o decretază senatul bisericesc al Consistorului concernent și anume după ascultarea opiniunii unei comisiuni constătătoare din medicul consistorial, un alt medic designat de Consistor și doi-doi preoți denumiți din an în an spre acest scop din partea adunării generale a preoțimii și anume doi preoți pentru districtul Consistorului din Arad și doi pentru districtul Consistorului din Gradea-Mare. — Procedura în afacerea de decretare a deficienței se pune la cale sau la cererea părții interesate sau din oficiu, dacă aceasta o reclamă interesele de serviciu. — Toți protopopii, preoții și diaconii decretați de deficienți prin aceasta își pierd toate beneficiile parohiali“.

§-ul 24 se primește în textul următor: „Cvota ajutorului se stabilește după anii de serviciu și după anii, pe cari s'au plătit toate taxele statutari la acest fond. Anul de serviciu început, pentru care s'a plătit întreagă taxa anuală, se consideră de an complet de serviciu“.

§-ul 25 se primește în textul următor: „Anii de serviciu din altă dieceză se compută numai în acel caz, dacă membrul va solvi taxa fundamentală și totodată și taxele anuale cu interese de 5⁰/₀ pe tot timpul, cât a funcționat ca preot în altă dieceză; plățirea trebuie efectuită cel mult în termen de un an, începând dela intrarea sa în funcțiune în dieceza noastră“.

§§-ii 26, 27, și 28 se primesc neschimbați în textul prezentat prin Consistorul din Arad.

În §-ul 29 după cuvintele „de 40 ani“ se pun cuvintele: „în caz, dacă sunt decretați de deficienți“,

§-ul 30 se primește neschimbat în textul prezentat prin Consistorul din Arad.

§-ul 31 se primește în textul următor: „Dreptul de ajutor al văduvei și al orfanilor se începe deodată cu încetarea dreptului văduvei garantat prin §-ul 12 din Regulamentul pentru parohii“.

§-ul 32 se primește neschimbat în textul prezentat prin Consistorul din Arad.

La §-ul 33 înaintea celor două cuvinte din urmă „de creștere“ se pune cuvântul „ajutor“.

§-ul 34 se primește neschimbat în textul prezentat prin Consistorul din Arad.

În §-ul 35 „adunarea generală a fondului“ se omit și în locul lor se pun cuvintele: „consistorul concernent la propunerea adunării generale a preoțimii“.

§-ul 36 se primește în textul următor: „Pentru preoții lipsiți de dotațiune, Consistorul concernent din suma destinată din an în an spre acest scop de cătră adunarea generală a preoțimei, votează din caz în caz ajutoarele, ce le crede de trebuință în interesele serviciului pastoral“.

§-ul 37 se primește neschimbat în textul prezentat de Consistorul din Arad.

În §-ul 38 la litera c) după cuvintele „din oficiu“ se pun cuvintele „și judecat la pierderea drepturilor la ajutor“.

§§-ii 39, 40, 41, 42, 43, și 44 se primesc neschimbați în textul prezentat de Consistorul din Arad.

§-ul 45 se primește cu textul următor: „Agențele adunării generale sunt:

a) a revedea socoțile și a proiecta bugetul anual al fondului;

b) a supraveghea administrarea averilor fondului prin o comisiune aleasă din sinul său pe o durată de 3 ani constătătoare din 3 persoane, carea are dreptul și datorința de a scontra cassa și a controla gestiunea fondului;

c) a alege câte doi-doi preoți pe termen de câte un an în comisiunea chemată să concurgă în chestiile decretării de deficiență a membrilor fondului;

d) a face propunerile relative la sporirea, conservarea și buna administrare a fondului;

e) a pune în bugetul anual o anumită sumă destinată pentru ajutorarea preoților lipsiți de dotațiune;

f) a face propuneri pentru o eventuală modificare a Statutelor“.

§-ul 46 se primește în textul următor : „Toate dispozițiunile relative la administrarea acestui fond aparțin la competența senatului bisericesc al Consistorului din Arad, iar' senatului epitropesc dela acest Consistor i-se rezervă numai administrarea tehnică“.

La §-ul 47, față de propunerea comisiunii, deputatul Augustin Hamsea susține și propune din partea sa a se susține și primi textul prezentat prin Consistorul din Arad de următorul cuprins: „Din venitul efectiv al fiecărui an, să se capitalizeze 30%, iar' din restul de 70% după detragerea dărilor, a speselor de administrare și ajutoarelor deja votate, să se voteze ajutoare nouă în cadrul sumei disponibile“.

Asupra acestei propuneri 10 deputați prezenți cer votare nominală: Astfel P. S. Sa, după ce atrage atențiunea Sinodului asupra acelei împrejurări, că prin votarea propunerei comisiunii, augmentarea fondului se îngreunează peste măsură, provoacă în șir alfabetic pe deputați a-și da votul.

Pentru propunerea deputatului Augustin Hamsea au votat deputații: Dr. Cornel Ardelean, Vasile Beleş, Sever Bocu, Vasile Bogoiu, Dr. Teodor Burdan, Dr. Aurel Cioban, Paul Gavrilete, Vasile Goldiș, Augustin Hamsea, Dr. Sever Ispravnic, Mihai Lucuța, Titu Mărgineanțu, Pavel Miulescu, Aurel Petrovici, George Petrovici (ref.), Petru Truția și Mihai Velici, deci de tot 20 deputați.

Contra propunerii Augustin Hamsea au votat deputații: Dr. Gavril Cozma, Ioan Costa, George Feier, Ioan Georgia, Procopie Givulescu, Iuliu Groșoreanu, Andrei Horvat, Cornel Lazar, Dr. Aurel Lazar, Vasile Mangra, Alexandru Muntean, Dr. Nicolae Oncu, Dr. Ioan Papp, Alexandru Popovici, Dr. George Roxin, Ni-

colae Roxin, Ioan Russu-Șirianu, Dămian Sebeșan, Petru Serb, Iosif Tărău și Nicolae Zigre, deci de tot 21 de deputați.

În urma acestui vot §-ul 47 se primește în textul următor, propus de comisiunea organizatoare: „Din venitul anual efectiv al fondului după subtragerea tuturor dărilor publice și a cheltuielilor de administrare 30% se adaugă în tot anul la capitalul fondului, iar 70% se pot folosi pentru acoperirea ajutoarelor statutare votate deja și cari se vor vota pe viitor“.

După aceasta ședință se suspende pe 10 minute. Redeschizându-se ședința și continuându-se desbaterea:

§-ul 48 se primește cu textul următor: „Preoții, cari trec în altă dieceză, își primesc fără interese toate taxele anuale solvite la fond“.

§§-ii 49 și 50 se primesc neschimbați în textul prezentat de Conzistorul din Arad.

§-ul 51 se eliminează.

§-ul 52 acum 51 se primește în textul următor: „Toți membrii actuali ai fondului, cari sunt în restanță cu taxele obligate prin Statutele anterioare, sunt datori să achite toate acestea restante înainte de intrare în vigoare a Statutelor de față. Dela acest obligament se eliberează numai acei preoți, cari până azi absolut au participat la fond și cari totodată au un serviciu de peste 30 ani trecuți“.

§-ul 53 acum 52 se primește în textul următor: „Toți membrii actuali ai fondului intră în beneficiile și au drept la ajutorul garantat prin Statutele prezente atât pentru sine, cât și pentru văduvele și orfanii lor numai după îndeplinirea unui serviciu de 10 ani, computați dela intrarea în vigoare a Statutelor de față, dacă totodată pe întreg acest timp vor fi plătit regulat toate taxele obligate la fond. Până la acest timp în toate cazurile de deficiență sau de moarte pe un period de 10 ani se aplică dispozițiile Statutelor vechi relativ la toate ajutoarele.“

Le stă însă în liberă voie și au dreptul să-și achite toate taxele pe 10 ani trecuți cu începere dela

întrarea în vigoare a Statutelor de față toți protopopii, preoții și diaconii azi în funcțiune, cari prin aceasta intră în toate drepturile de ajutor, asigurate pe partea lor, precum și a văduvelor și a orfanilor lor, în sensul §§-lor 24—35 din aceste Statute și înainte de expirarea unui interval de 10 ani. — După expirarea unui interval de 10 ani încetează tot dreptul de a cere și de a conferi nouă ajutoare pe baza Statutelor vechi“.

§-ul 54 acum 53 se primește neschimbat în textul următor: „În caz de divergență între senatele bisericești dela ambele Consistoare în toate cauzele, ce privesc drepturile și datorințele membrilor cătră fond și aplicarea sau interpretarea lor, interpretarea dispozițiilor din aceste Statute aparține la competența sinodului eparhial. — Deasemenea sinodul eparhial are drept de a modifica aceste Statute după ascultarea opiniei sau propunerilor venite dela Consistor și dela adunarea generală a preoțimii“.

§-ul 56 se eliminează.

Ca §. 55 se primește următorul text: „Înmulțându-se după timp venitele curate ale acestui fond întru atâta, încât după prevederea tuturor trebuințelor statutari, să rămână un prisos anual de venit, după ascultarea votului adunării generale a preoțimii și a propunerii venite dela Consistor, sinodul eparhial are drept să voteze și întrebuițeze o cvotă din venitul anual și pentru alte trebuințe bisericești-culturale ale diecezei.

§-ul 57 acum §. 56 se primește în textul următor: „Aceste Statute intră în vigoare la 1 Ianuarie 1909“.

§-ul 58 acum 57 se primește în textul următor: „Cu executarea acestor Statute se încredințează Consistorul din Arad“.

Acestea Statute se vor tipări ca adnex la protocolul sinodal și totodată se va imprimă separat și prin cercular se va comunica cu toți protopopii, preoții și diaconii azi în funcțiune.

Nr. 106. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii organizatoare prin raportorul său Dr. Nicolae Oncu asupra *raportului senatului*

școlară al Consistorului din Arad în cestiunea școlii de fete. La propunerea comisiunii:

Sinodul susține și pe mai departe în tot cuprinsul lor concluzile sale de sub Nr. 73 din 1906 și Nr. 60 din 1907 și în senzul acestora de nou decretează de o parte susținerea școlii superioare de fete din Arad cu mijloacele votate deja spre acest scop, iar' de altă parte decretează și invită de nou Consistorul din Arad să continue pașii de lipsă pentru dezvoltarea, ridicarea și recunoașterea acestei școlii de școală civilă de fete cu caracterul confesional gr.-or. român."

Nr. 107. Punându-se la ordinea zilei continuarea referadei *comisiunii epitropești* prin raportorul ei Dr. Sever Ispravnic, la propunerea comisiunii:

Sinodul ia la cunoștință lămurirea P. S. Sale Domnului Episcop diecezan Ioan I. Papp despre starea fondurilor și a venitelor diecezane în raport cu trebuințele deja sistemizate și altele iminente ale diecezei, care lămurire se cuprinde sub Nr. 70 din protocolul ședinței a VII-a.

Nr. 108. La propunerea comisiunii epitropești:

Bugetul Consistorului din Arad pe anul 1908 se statorește precum urmează:

Bugetul

Consistorului român gr.-or. din Arad, pe anul 1908.

A) Venite (acoperire)	A fost preliminar în 1907.	S'a votat pe 1908.
a) ordinare :		
Bani gata, rămași la 31		
Decembrie 1907 . . .	1181.76	990.94
Ajutor de stat pe 1907-8	17300.—	17300.—

	Au fost preliminată în 1907.	S a votat pe 1908.
Contribuire de 4 fil. de suflet	14300.—	14150.—
Taxa de 1 cor. dela cu- nunii	1500.—	1701.—
60% din venitul fondului bisericesc-clerical . .	25592.20	20709.24
60% din venitul fondului școlar	4196.70	4181.40
Cvota 10% spese de ad- ministrare din venitul curat al fondurilor și fundațiilor	19859.38	20340.38
Din venitul sesiilor re- duse întru acoperirea parțială a retribuției protoprezviterilor . .	10200.—	10200.—
Spesele biroului sinodal dela deputați	200.—	200.—
Cvota $\frac{3}{5}$ din venitul curat al fondului pentru pro- movarea culturii reli- gioase	1467.13	1493.76
Didactru teol.-pedagogic	1500.—	2000.—
Taxe de examen și în- tărire învățătorească	1500.—	1000.—
b) <i>extraordinare</i> :		
Arenda casei din strada Batthányi Nr. 2	1200.—	1300.—
Cvota 10% extraord. din fondul bisericesc pentru edificarea cancelariei consistoriale	4265.36	3451.54
	<hr/> 104262.53	<hr/> 99018.26

B) Spese.

I. *Senatul bisericesc.*a) *ardinare :*

	A fost preliminar în 1907.	S'a votat pe 1908.
Salarul asesorului ordinar	2400.—	2400.—
Adaus personal acestuia	600.—	600.—
Relut de cortel acestuia	500.—	500.—
Salarul și 5 cvincvenale directorului dela insti- tutul ped.-teol. . . .	2800.—	2800.—
Retribuțiune direcțională acestuia	400.—	400.—
Salarele alor 2 profesori de teologie à 1800 cor.	3600.—	3600 —
Relut de cvartir la trei profesori de teologie	1500.—	1500.—
Onorar propunătorului de cant și muzică . . .	1600.—	1600.—
Relut de cvartir acestuia	400.—	400.—
Salarul profesorului su- plent la teologie . .	600.—	600.—
Contribuirea la bugetul mitropolitan	300.—	300.—
Stipendii pentru teologi	2400.—	—.—
Ajutoare de caritate . .	300.—	300.—
Retribuția protopopilor (11) din districtul Con- sistorului Arădan . .	11000.—	11000.—
Retribuția alor 6 proto- popi din districtul Con- sistorului Orădan . .	6000.—	6000.—

b) *Spese extraordinare:*

	A fost preliminar în 1907.	S'a votat pe 1908.
Diurne și spese de esmi- siuni	800.—	800.—
Spese neprevăzute . .	400.—	400.—
	<hr/> 35600.—	<hr/> 33200.—

II. Senatul școlar.a) *Spese ordinare :*

Salarul asesorului ordinar	2400.—	2400.—
Relut de cvartir acestuia	500.—	500.—
Salarele profesorilor pre- parandiali (unul à 2800 cor., 3 à 1800 cor. 1 à 1600 cor.) . .	9800.—	9800.—
Relut de cortel acestora	2500.—	2500.—
Onorar profesorului de higienă și medic . .	1200.—	1200.—
Onorar profesorului de desemn și caligrafie .	200.—	200.—
Sustinerea alumneelor .	2500.—	2500.—
Recvizite de învățământ la seminar	300.—	300.—
Recvizite de scris și spese direcționale	200.—	200.—
Recvizite de învățământ în economie	150.—	150.—
Încălzit și luminat la institutul seminarial .	450.—	—.—
Catiheților	5500.—	5500.—

	Au fost preliminari în 1907.	S'a votat în 1908.
b) <i>Spese extraordinare:</i>		
Diurne și spese de esmi- siuni	2000.—	2000.—
Ajutoare culturale . .	2000.—	2000.—
Spese neprevăzute . .	400.—	400.—
	<hr/> 37700.—	<hr/> 31200.—

III. *Senatul epitropesc.*

a) *Spese ordinare:*

Salarul asesorului ordinar	2400.—	2400.—
Relut de cvartir acestuia	500.—	500.—
Salarul secretarului cons.	2400.—	2400.—
Adaus personal acestuia	800.—	800.—
Relut de cvartir acestuia	500.—	500.—
Salarul controlorului con- tabil	2400.—	2400.—
Relut de cvartir acestuia	500.—	500.—
Salarul cassarului cons.	2400.—	2400.—
Relut de cortel acestuia	500.—	500.—
Salarul referentului aju- tător	1600.—	1600.—
Relut de cortel acestuia	400.—	400.—
Salarul adjunctului con- tabil	1200.—	1600.—
Relut de cortel acestuia	—.—	400.—
Onorar fiscului consis- torial	2000.—	2000.—
Onorar esactorului . .	800.—	800.—
Salarul arhivarului . .	1200.—	} 1600.—
Salarul protocolistului .	100.—	
Dotarea canceliștilor .	4000.—	4000.—

	A fost preliminar în 1907.	S'a votat pe 1908.
Simbria servitorului de cancelarie	720.—	720.—
Incălzitul și luminatul lo- calului consistorial .	1200.—	1300.—
Tipărituri pentru consis.	2000.—	3000.—
Recvizite de scris, mobile porto	1000.—	1600.—
Taxa de canalizare, apă și asigurarea edific. .	400.—	400.—
Diurne și viatic deputa- ților sinodali	2500.—	2500.—
Contribuțiune și equiva- lent	100.—	100.—

b) *Spese extraordinare :*

Diurne și viatic deputa- ților congresuali . .	2400.—	2400.—
Diurne și viatic la comi- siuni și emisiuni . .	400.—	400.—
Subvențiunea lui Ioan Moldovan	600.—	600.—
Subvențiunea văd. Milca Bodea	96.—	96.—
Cvota pentru depurarea împrumutului gimna- ziului din Brad la fon- dul bisericesc	400.—	400.—
Cvota împrumutului luat pe 12 ani din fondul bisericesc pentru casa din strada Batthyányi Nr. 2.	2166.66	2166.66

	A fost preliminar în 1907.	S'a votat pe 1908.
Interesele acestui împru- mut	1015·60	1015·60
Spese neprevăzute . .	800·38	800·20
In contul speselor pentru edificarea cancelariilor	4265·36	3451·54
	<u>44664·—</u>	<u>45750·—</u>

C) Recaitulare.

I. Senatul bisericesc .	35600·—	32200·—
II. » școlar . .	31700·—	31250·—
III. » episcopesc	44664·—	45750·—
	<u>111964·—</u>	<u>110200·—</u>

D) Bilanț.

Venite . . . . . — .	104262·53	99018·26
	111964·—	110200·—
Deficit.	7701·47	11181·74

Nr. 109. La propunerea aceleiași co-
misiunii :

Se stabilește precum urmează :

Bugetul

Consistorului român gr.-or. din Oradea-mare, pe anul 1908.

A) Venite :	S'a votat pe 1908.
Remanenta cassei din anul trecut	3535·77
Ajutor de stat pe 1908 . .	12000·—
Competința sidoxială . . .	1200·—
Cvota din fondul preoțesc	3600·—

S'a votat pe
1908.

Cvota $\frac{2}{5}$ din venitul curat al fondului pentru promo- varea culturii religioase .	978·08
Din fondurile comune	4000·—
Contribuiri eparhiale	8000·—
Taxe de câte 1 cor. dela cu- nunii	400·—
10 $\frac{0}{10}$ spese de manipulare dela fonduri și fundațiune	300·—
Diferiți alți bani	300·—
	<hr/> 34313·85

B) Spese :

I. Senatul bisericesc.

Salarul vicarului președinte	10000·—
Salarul asesorului referent bi- sericesc	2400·—
Relut de cortel acestora . .	500·—
Retribuțiunea protopopilor .	6000·—
Spese de călătorii în afaceri bisericești	200·—
	<hr/> 19100·—

II. Senatul școlar.

Remunerațiunea catiheților .	500·—
Pentru ajutorarea școalelor și întregirea dotațiunii învăța- torilor	978·08
Spese de călătorii în afaceri școlare	200·—
	<hr/> 1678·08

S'a votat pe
1908.*III. Senatul epitropesc.*

Salarul secretarului	2400.—
Relut de cortel acestuia	500.—
Salarul arhivarului	2000.—
Relut de cortel acestuia	400.—
Onorar fiscalului	600.—
Salar pentru un scriitor	1200.—
Onorar cassarului	200.—
Onorar controlorului	200.—
Simbria servitorului	360.—
Lemne pentru cancelarie	350.—
Recvizite pentru cancelarie	150.—
Instruirea cancelariei	150.—
Luminarea	60.—
Tipărituri pentru toate resor- turile	500.—
Contribuțiune și equivalent Competința sidoxială	400.—
Competințe și diurne deputa- ților sinodali	1200.—
Spese de călătorie în afaceri epitropești	100.—
Conservarea edificiului con- sistorial	400.—
Spese neprevăzute	200.—
Diferiți alți bani	300.—
	<hr/> 12870.—

C) Recapitulare :

I. Spesele senatului biseri- cesc	19100.—
--	---------

	S'a votat pe 1908.
II. Spesele senatului școlar	1678·08
III. » » epitropesc	12870·—
	33648·08
D) Bilanț :	
Venite	34313·85
Spese	33648·08
	Escedent : 665·77

Totodată sinodul îndrumă Consistorul din Oradea-mare, ca pe viitor să pregătească proiectul de buget în forma aceea, dupăcum este prezentat cel din Arad, adică în acel proiect de buget lângă suma proiectată pe anul respectiv să se pună totdeauna și suma votată și pusă în buget pentru anul precedent.

Nr. 110. Față de anticipațiunea de 4000 cor., dată de Consistorul din Arad Consistorului din Oradea-mare, la propunerea comisiunii :

Consistorul din Arad se avizează, ca suma aceasta să o șteargă din contul de datorie a Consistorului din Oradea-mare și să o achite din venitele sperative ale fondurilor comune ori din alte venite sperative ale fondurilor și fundațiilor diecezane.

Nr. 111. Rugarea catihetului din Oradea-mare Vasilie Popovici pentru o remunerațiune din fondurile diecezane, la propunerea aceleiași comisiuni :

Se încuviințează și preotului-catihet din Oradea-mare Vasilie Popovici i se votează o remunerațiune de 400 cor., în contul bugetului Consistorului din Oradea-mare.

Nr. 112. Urmează referada comisiunii bugetare prin raportorul dr. George Roxin. La propunerea comisiunii ;

Sinodul stabilește spesele sesiunii sinodale actuale în sumele următoare :

Pentru deputații din districtul Aradului :

a) diurne	2288.—)	2546.—
b) spese de călătorie . .	258.—)	
	De tot :	2546.—

Pentru deputații din districtul Oradea-mare.

a) diurne	1000.—)	1247·40
b) spese de călătorie . .	247·40)	
	De tot :	3793·40

care sumă se asignează la cassa Consistorială din Arad, în contul bugetelor consistoriale.

Nr. 113. Pentru verificarea protocolului ședinței X și XI :

Se designează deputații sinodali locuitori în Arad și biroul.

Nr. 114. Terminându-se agendele prezentei sesiuni P. S. Sa părintele Episcop mulțumește lui Dumnezeu, că ne-a învrednicit a ne întruni cu pace și a încheia cu bine lucrările pentru aceasta sesiune și mulțumind totodată și deputaților pentru promptitudinea, cu care s'au prezentat la Sinod și pentru zălul, interesarea și seriozitatea, cu care au participat la rezolvarea chestiunilor puse la ordinea zilei și implorând binecuvântarea de sus asupra lucrărilor sinodului și asupra deputaților, la oara 10 seara ridică ședința și declară sesiunea sinodală din acest an de închisă.

Deputatul Vasilie Mangra mulțumește P. S. Sale în numele deputaților pentru zălul, răbdarea și tactul, cu care a condus sesiunea încheiată

accentuând stăruințele și rezultatele bune, la cari au ajuns afacerile diecezei sub conducerea P. S. Sale.

Vasilie Goldiș,
notarul ședinței.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința subscrisei comisiuni sinodale.

Arad, 30 Aprilie (13 Mai) 1908.

Ioan I. Papp,

Episcop-președinte.

Dr. Nic. Oncu

Roman R. Ciorogariu

Gerasim Serb

Ioan Costa

Vasilie Goldiș.

Nr. 2549/1908.

La concluzul sin. Nr. 64 din 1908.

A)

Raportul general

al Consistorului plenar gr. or. român din Arad despre activitatea sa în anul 1907.

Venerabile Sinod eparhial!

Consistorul nostru plenar înaintează aici raportul despre activitatea sa în decursul anului 1907 în următoarele :

1. Scaunul protopopesc al Butenilor, devenit vacant prin strămutarea protoprezviterului Ioan Georgea la Boroșineu în decursul anului 1907 a fost îndeplinit, fiind ales și întărit în acel scaun Prea On. Domn Traian I. Magier, fost paroh în Zeldiș, care în ziua de 23 Septemvrie (6 Octomv.) 1907 a fost introdus în scaunul protopopesc al Butenilor.

2. În personalul gremiului consistorial n'a obvenit nici o schimbare afară de aceea, că funcționarul consistorial Sava Șevici a fost instituit definitiv în postul său cu salar anual de 1600 cor. și 400 cor. relut de cvartir.

Pentru administrarea domeniului din Sân-Petru-Sârbesc a fost angajat ca administrator cu 2400 cor. salariu anual Constantin Băilă, absolvent al academiei agronomice din Magyar Óvár.

3. Veneratul Sinod eparhial din 1907 prin concluzul său Nr. 52 a îndrumat Consistorul din Arad să adreseze o reprezentățiune dietei și Guvernului țării, în care să ceară dispozițiuni pentru închiderea birturilor în fiecare săpt., de Sâmbătă

seara până Luni dimineața, și totodată a invitat ambele Consistoare din Arad și Oradea-mare să dispună cu toată rigoarea, ca la timp potrivit în decursul iernii anului 1907/8, fiecare preot și fiecare învățator să țină poporului din comuna sa câte o prelegere publică despre urmările funeste ale beției.

Raportăm Veneratului Sinod eparhial, că Consistorul din Arad a satisfăcut pe deplin acestui concluz adresând dietei și Înaltului Guvern cu Nr. 3132/1907 reprezentățiunea dispusă prin Venerabilul Sinod eparhial, precum și prin circularul de acelaș număr dispunând cele convenite pentru preoțimea și învățătorimea din dieceză. A dispus Consistorul nostru și aceea, că cestiunea alcoolului să fie pusă la ordinea zilei ca obiecte de pertractat în ședințele sinoadelor protopopești. Cu regret trebuie însă să constatăm, ca acesastă dispozițiune consistorială în celea mai multe proto-prezviterate n'a fost luată în conziderare. Peste tot până acum nu ne-au sosit rapoartele cerute în această afacere și astfel nu suntem în posibilitatea de a raportă Veneratului Sinod eparhial despre rezultatul celor întreprinse în cestiunea de sub întrebare. Dela Înaltul Guvern încă nu am primit nici un răspuns la reprezentățiunea noastră.

4. Prin concluzul Veneratului Sinod eparhial Nr. 67 din 1907 am fost îndatorați, ca proiectul de Regulament pentru afacerile interne consistoriale să-l tipărim și distribuim membrilor sinodali și apoi la sesiunea de acum să-l prezentăm de nou spre dezbatere.

Și acestui concluz al Veneratuli Sinod eparhial am satisfăcut în tocmai. Regulamentul de sub întrebare a fost tipărit și distribuit membrilor

sinodali, iar prezentarea lui spre dezbatere urmează cu raport special din partea Consistorului nostru.

5. În afacerea școlii de fete din Arad, Consistorul nostru în ședința sa plenară din 30 Aug. (12 Septembrie) 1907 a decis, ca acea școală să fie susținută și pentru anul școlar 1907/8, dar să se facă raport la Sinodul eparhial din 1908, că în edificiul actual nu se poate înființa școală civilă de fete, precum și despre aceea, că dieceza nu poate contribui la susținerea acestei școli anual cu 6—8000 cor. și se cere în această chestiune avizul Veneratului Sinod eparhial. Tot atunci profesoarele actuale au fost avizate, că întrucât pe anul școlar 1907/8 școala nu ar fi împopulată de ajuns, dieceza nu mai reflectează la serviciile lor.

Veneratul Sinod eparhial va binevoi a dispune în cauză.

6. Corporațiunile protoprezviterale în cursul anului 1907 au funcționat regulat în conformitate cu dispozițiunile Statutului Organic și Regulamentelor în vigoare.

7. În fine comunicăm Veneratului Sinod eparhial, că în 1907 la Consistor au intrat 7939 de esibite. Deci cu 101 esibite mai puțin decât în anul 1906, când au intrat 8040.

În anul 1907 Consistoriul plenar a ținut 7 ședințe, în cari s'au pertractat 27 obiecte; senatul bisericesc a ținut 20 ședințe cu 446 obiecte; senatul școlar a ținut 18 ședințe cu 236 obiecte; iar senatul epitropesc a ținut 36 de ședințe cu 491 obiecte.

8. Activitatea diferitelor senate și despărțăminte ale Consistoriului în 1907 a fost următoarea:

a) *Senatul bisericesc:*

Acte restante din 1906	179
Intrate în 1907	1959
	De tot . . 2137
Din aceste rezolvite	1802
Nerezolvite	355
	De tot . . 2139

b) *Senatul școlar:*

Actele restante din 1906	15
Intrate în 1907	2121
	De tot . . 2136
Din aceste rezolvite	2126
Nerezolvite	10
	De tot . . 2136

c) *Senatul epitropesc:*

Actele restante din 1906	316
Intrate în 1907	2756
	De tot . . 3072
Din aceste rezolvite	2617
Nerezolvite	455
	De tot . . 3072

d) *La secretarul consistorial:*

Acte restante din 1906	—
Intrate în anul 1907	1218
	De tot . . 1218

Din aceste rezolvite	1213
Nerezolvite	5
	<hr/>
De tot	1218

e) *La administrațiunea cassei:*

Acte restante din 1906	6
Intrate în 1907	157
	<hr/>
De tot	163
Din aceste rezolvite	154
Nerezolvite	9
	<hr/>
De tot	163

Arad din ședința consistorială dela 17/30
Aprilie 1908.

Ioan I. Papp,
Episcop.

Nr. 843 20 Pl. 1908.

La concl. sin. Nr. 65 din 1908.

B)

Raport general

al Consistorului plenar eparhial gr. or. român din Oradea-mare
despre activitatea sa în anul 1907.

Venerat Sinod!

Consistorul subsemnat întrunit în ședință plenară, vine a raporta despre activitatea sa dezvoltată în cursul anului 1907 precum urmează:

1. Afacerile și cauzele prezentate la acest Consistor în decursul anului 1907 au fost rezolvate la timp. Activitatea Consistorului se reproduce în datele următoare:

Numărul esibilitelor a fost 3059, mai multe cu 204 ca în anul trecut. Acestea au fost împărțite în modul următor:

a) Prezidiului	64
b) Plenului	132
c) Senatului bisericesc .	1122
d) Senatului școlar . .	1041
e) Senatului epitropesc .	700
de tot :	3059

Pentru rezolvarea obiectelor Consistorul a ținut ședințe în decursul anului 1907 și anume:

a) Plenul 3 ședințe, în care a rezolvit obiectele avizate plenului sub 41 numeri seriali; b) Senatul bisericesc 11 și a rezolvat actele sub 366 numeri seriali; c) Senatul școlar 11 ședințe rezolvând actele sub 450 numeri seriali; d) Senatul epitropesc 9 ședințe și sub 221 numeri seriali au rezolvit obiectele aparținătoare.

2) Conducerea oficiului și a afacerilor prezidiale a fost provăzută de vicarul președinte.

Referada în rezortul plenar și senatului școlar, cum și afacerile notariale le-a condus secretarul Nicolae Zigre. Referada în senatul bisericesc a condus-o asesorul onorar Andrei Horvath ca referent substituit. Afacerile de împroutocolare, espedițiunile și îngrijirea Arhivei le-a împlinit actuarul George Papp, iară afacerile scripturistice cancelistul Iosif Tărău.

3. Concluzele sindului eparhial din anul trecut 1907, comunicate acestui Consistor, s'au publicat în ședința plenară ținută la 25 Iunie (11 Iulie) 1907, și s'au distribuit rezoartelor respective pentru executare.

Relativ la vinderea localului Consistorial și cumpărarea altui local mai acomodat încuviințate prin conbluzul sinodal de sub Nr. 32 din anul trecut, Consistorul s'a pus în corespondență cu Reprezentantața fundațiunei Gozsdu, ca să-i cedeze, respective să-i vîndă casa fundațiunei din strada Capușinilor din Oradea-mare în nemijlocita apropiere a bisericei noastre, dar afacerea încă nu s'a terminat.

4. Pentru îndeplinirea postului de protopop în tractul Vașcoului, s'au luat măsurile necesare conform Regulamentului. Cauza, că nu putem raportà despre faptica îndeplinire, a fost împrejurarea că în tot tractul nu s'a aflat până în timpul din urmă, parohie vacantă, corăspunzătoare, pentru a fi designată interimal de parohie protopopească, până la venirea în vacanță a parohiei centrale din Vașcău.

5. În urma concluzului sinodal Nr. 54 din 1906 și a circularului Consistorial Nr. 1062 de sub ./, emanat către oficiile protoprezviterale și parohiale de sub jurisdicțiunea acestui Consistor, s'a decis o colectă permanentă pentru înființândă episcopie gr. or. rom. în Oradea-mare, din care a încurs în decursul anului 1907 suma 1389 cor. 35 fil. depusă spre fructificare la institutul de credit și economii »Victoria« în Arad. Față cu măreția scopului de a reedifica o casă consistorială, care să servească cu timpul de rezidență episcopescă, începutul acesta puțin încuragiator pentru o apropiată realizare a scopului, ne îndrumă să cerem sprijinul tuturor fiilor diecezei la lucrarea de întărire a unui vechiu centru bisericesc cultural în părțile ei celea mai sărăcicioase și mai expuse. Cerem deci încuviințarea Ven. Sinod eparhial, ca să întreprindem o colectă în toată dieceza pentru scopul indicat.

6. Activitatea oficiilor și organelor protopopești de pe teritoriul Consistorului, avem onorul a o prezentă pe cum urmează :

1. În protopopiatul Oradea-mare protopop Toma Păcala. Esibite au intrat 1040, s'au rezolvat 1030, restante au rămas 10. Numărul comunelor a fost matre 53, filii 171. Au fost vizitate în decursul anului 1907, 59 comune, iar 50 școale au fost vizitate câte de două ori. Comitetul protopopesc a ținut două ședințe și au rezolvat 11 obiecte. Sinodul protopopesc a ținut una ședință, și a pertractat 11 obiecte. Scaunul protopopesc a ținut trei ședințe și a rezolvat 6 cauze matrimoniale. Starea fondului protopopesc la finea anului a fost 4601 cor. 08 fil.

2. In protopiatul Peștesului, protopop Alex. Muntean. Esibite au intrat 800 sau rezolvat 770 restante au rămas 30. Numărul comunelor au fost matre 51, filii 10. Dintre acestea au fost vizitate în decursul anului 1907, 54 comune, iar școale au fost vizitate de două ori 46, între care și 10 școale de stat. Comitetul protopopesc a ținut două ședințe și a pertractat 6 obiecte. Sinodul protopopesc a ținut una ședința și a pertractat 12 obiecte. Scaunul protopopesc a ținut 3 ședințe în care a pertractat 4 cauze administrative și 5 matrimaniale. Starea fondului protopopesc la finea anului a fost 4621 cor. 87 fileri.

3. In protopopiatul Tincei, protopop Nicolae Roxin. Esibite au intrat 750, s'au rezolvat 730, restante au rămas 20. Numărul comunelor a fost matre 33, filii 17. Dintre aceste au fost vizitate în decursul anului 1907, 33 comune, iar școalele de câte două ori vizitate 35.

Comitetul protopopesc a ținut una ședință și a pertractat 4 obiecte. Sinodul protopopesc a ținut una ședință și a pertractat 7 obiecte. Scaunul protopopesc a ținut una ședință și a pertractat 5 cauza matrimaniale și 1 disciplinară. Starea fondului protopopesc la finea anului a fost 2947 cor. 19 fil.

4. In protopopiatul Beliului, protopop Petru Serb. Esibite uu intrat 727, s'au rezolvat 723, restante au remas 4. Numărul comunelor a fost matre 37, filii 8. Au fost vizitate în decnrsul anului 1907, 45 comune, iar școale 30 câte de două ori. Comitetul protopopesc a ținut una ședință și a rezolvat 11 cauze. Scaunul proto-

popesc a ținut 6 ședințe și a pertractat 2 cauze administrative. Starea fondului protopopesc la finea anului a fost 1698 cor. 20 fil.

5. In protopopiatul Beiușului, protopop Vasilie Papp. Esibite au intrat 971, s'au rezolvit 950, restante au rămas 21. Numărul comunelor a fost matre 51, filii 4. Au fost vizitate în decursul anului 1907, 46 comune, iară școale au fost vizitate numai una dată 36, și 12 de două ori. Comitetul protopopesc a ținut una ședință. și a pertractat 5 obiecte. Sinodul protopopesc a ținut una ședință și a rezolvat 11 obiecte. Scaunul protopopesc a ținut 5 ședințe și a pertractat 10 obiecte administrative și una matrimonială. Starea fondului protopopesc la finea anului au fost 173 cor.

6. In protopopiatul Vașcou, administrator protopopesc: Moise Popovici. Esibite au intrat 676, s'au rezolvat 670, restante au rămas 5. Numărul comunelor a fost matre 40, filii 17. Au fost vizitate în decursul anului 58 comune, iară școale au fost vizitate 34 de două ori. Comitetul protopopesc a ținut 2 ședințe și-a pertractat 9 obiecte. Sinodul protopopesc a ținut 1 ședință și a rezolvat 10 obiecte. Scaunul protopopesc a ținut 2 ședințe și a pertractat 7 cauze administrative. Starea fondului protopopesc la finea anului 1907 a fost 993 cor. 58 fil. Starea fondului pentru biblioteca tractuală a fost 98 cor. 41 fil.

Despre activitatea oficiilor și organelor protopopești pe anul 1907, sub 2%. alăturăm și un conspect sumar.

7. Prin concluzul din 12/25 Aprilie 1907, Conzistorul a dispus să se poarte evidență despre amenzile bănești, ce s'ar aduce în cauze disciplinare pentru transgresiuni în calea ordinii, atât la Conzistor, cât și la oficiile protopopești, îndatorându-se protopopii ca cu finea fiecărui an să raporteze Conzistorului și să administre sumele, ce ar incurge din amenzi.

8. În urma unei cercări a vicecomitelui comitatului Bihor, de a îndruma preoțimea, ca să deie extrasele din matricule și în limba maghiară Conzistorul în ședința plenară dela 12/25 Aprilie 1907 a enunțat ca concluz sub Nr. 407/4 Pl. că extrasele matriculare se pot extrada numai în limba matriculei, respective în limba protocolului matricular. Aceasta hotărâre principială a Conzistorului nostru deplin legală, a fost indirect confirmată prin ordin ministerial urmat din un caz special sub Nr. 138557/907, prin care zice, că în viitor extrasele matriculare, în ceea ce privește forma, limba și inducerile, trebuie literal să consune, cu datele corăspunzătoare din matriculă.

9. Conzistorul nostru, în ședință plenară, a clasificat din nou toate parohiile de sub jurisdicțiunea sa, conform §. 17 din Regulamentul pentru parohii. Acest Regulament votat de congresul național sub Nr. 124/906 precum Regulamentul disciplinar votat sub Nr. 125/906, cu începere dela 1 Ianuarie 1907 s'au pus în aplicare.

10. Conzistorul, prin circularul de sub Nr. 2416/906 sub 3/. alăturat, a publicat la toate oficiile protopopești și parohiale concluzul con-

gresual Nr. 73/906, prin care s'a enunțat, că parohul ca membru natural al comitetului parohial. are aceleași drepturi, ca și membrii aleși.

Oradea-mare, din ședința Conzistorului plenar ținută la 3/16 Aprilie 1908.

Vasilie Mangra m. p.,
vicar episcopesc.

La concluzul sin. Nr. 49 din 1908.

c)

Raportul general

al senatului strâns bisericesc dela Consistorul gr. or. român din Arad despre activitatea sa în anul 1907.

Venerabile Sinod eparhial!

Despre activitatea și starea afacerilor avizate la sfera competenței, subsemnatul Consistor eparhial are onoarea a prezenta pe anul 1907 următorul

Raport :

I. In general :

Intru îndeplinirea datorințelor impuse, acest Senat și în anul expirat a stăruit cu toate mijloacele, ca afacerile bisericești, conzervarea și ridicarea moravurilor să iee un avânt mulțămitor.

II. In special :

1. Pacea și liniștea internă a sfintei noastre biserici, afară de una comună, în toate celelalte nu au fost conturbată de proselitizm în mod simțitor.

2. Inrâurința învățăturilor profesate de sectari și socialiști, de și au perdut farmecul, totuși în unele comune se mai fac încercări de seduceri, ceea ce se manifestă prin tendință de a denega și reduce birul preoțesc, în special când se fac escrieri de concurse pentru îndeplinirea parohiilor. In toate cazurile obvenite, Consistorul cu succes au susținut dispozițiile Regulamentului.

3. Activitatea organelor din parohii și protoprezviterate după împrejurări este mulțumitoare. După rapoartele intrate, acele' dezvoaltă o activitate tot mai intenzivă, ceea ce ne îndreptățește a spera la un viitor mai îmbucurător.

4. Însărcinării primite prin concludul Veneratului Sinod eparhial de sub Nr. 39 din 1907, acest Consistor a satisfăcut: adresând de-o parte remonstrațiune Înaltului Guvern; iar de alta parte prin circularul emanat sub Nr. 3127 din anul trecut, adresat tuturor oficiilor protoprezviterale și parohiale din districtul acestui Consistor, au luat măsuri convenite în cauza stârpirii și respective reducerii concubinatelor.

Rezultatul a fost: că din cei ce trăiesc în nelegiuire în cursul anului 1907 s'au cununat 823 părechi.

Prin măsurile luate sperăm, că în viitor acestea vor putea fi reduse cu totul.

5. În afacerea strămutării sediului protoprezviteral al Banat-Comloșului la Sânnicolaulmare, raportăm, că afacerea este în curgere; iar despre rezultat vom raporta proximei sesiuni sinodale.

6. Pe baza concludului de sub Nr. 43 a. tr., în chestia parohiei Holdmezövásárhely, venim respectuos a raporta: că acest Consistor sub Nr. 4939 din a. tr., cu compunerea și subșternerea remonstrațiunei către Înaltul Guvern a însărcinat pe avocatul Dr. Nestor Oprean din Sânnicolaulmare, care prin raportul sosit aici numai în zilele din urmă ne-a dovedit, că a satisfăcut însărcinării primite.

Despre rezultatul obținut vom raporta proc-simeii sesiuni sinodale.

7. Prin raport separat avem onorul a sușterne spre deliberare competentă, afacerea reac-tivării parohiei a doua redusă din comuna Cur-tacheri, reclamată din partea credincioșilor din acea comună.

8. Tot sub raport separat sușternem spre binevoitoarea aprobare, proiectul relativ la schim-barea statutelor fondului preoțesc din dieceza noastră, chibzuit de cătră adunarea generală a preoțimeii dela 22 și 83 Ianuarie 1908, dim-preună cu propunerea Consistorului nostru față de modificarea unor §§. din acest proiect.

III. Partea formală.

Activitatea acestui Consistor ca senat bise-ricesc în anul 1907 a fost următoarea :

a) ca restanță de pe anul 1906	
s'au transpus	178 esibite
b) în anul 1907 au intrat . .	1959 „
	<hr/>
	De tot . 2137 esibite

Din aceste s'au rezolvit :

a) în 20 ședințe	446 serii
b) afară de ședințe	1356 „
	<hr/>
	de tot . 1802 serii
c) ca restanță se transpun pe a.	
1908	235 serii
	<hr/>
	de tot . 2137 serii

IV. Fluctuațiunea clerului parohial în 1907.

În statul preoțesc sub durata anului 1907 au obvenit următoarele fluctuațiuni :

a) au reposat 11 preoți, iar unul a pribegit.
 b) s'au mutat dintr'un protoprezviterat în altul 7 preoți.

c) au fost hirotoniți pentru districtul acestui consistor 7 clerici absolvenți ;

d) instituiți au fost 13 preoți ;

e) cu finea anului 1907 pe teritorul acestui Consistor, au fost 29 parohii vacante.

Din aceste :

a) în 5 cazuri s'a efeptuit deja alegerea ;

b) în 9 cazuri stau sub concurs ;

c) 4 sunt îndeplinite cu administratori stabili ;

d) 6 cazuri sunt în mod interimal administrate prin preoții din aceea comună ;

e) iar 5 parohii sunt administrate prin preoții din vecinătate.

Sub durata anului 1907, aproape pentru toate parohiile s'au luat măsuri reglamentare pentru a fi îndeplinite ; în lipsă de competenți însă nu s'au putut îndeplini.

V. Statul personal.

a) <i>In centru :</i>	In 1905	In 1906	+	—
1. la curtea episcopoească	4	4	—	—
2. la institutele centrale de învățământ . . .	5	5	—	—
3. la mănăstire . . .	2	4	2	—
de tot	11	12	2	—

b) *In afară :*

4. în clerul parohial și anume :

	In 1906	In 1907	+	-
a) protoprezviteri	10	11	1	—
b) administratori proto- prezviterali	—	—	—	—
c) parohi	288	303	15	—
d) administratori paro- hiali	78	59	—	19
e) capelani	30	17	—	3
f) diaconi	2	2	—	—
5. la miliție stabil aplicați	2	2	—	—
6. în diverse funcțiuni .	—	—	—	—
7. în retragere și fără funcțiune (în 1906) .	6			

au fost 6; iar în 1907
fost 5 preoți.

Notificăm, că în anul
1906 din eroare la nu-
mărul clerului sau com-
putat și cei 6 preoți, cari
sunt în retragere și fără
funcțiune, deși aceia e-
rau deja socotiți în nu-
mărul clerului din afară
sub poziția b) 4, lit. c)
și d), astfel numărul cle-
rului în 1906 nu a fost
de 417, ci numai de 411.

Deci numărul total al
clerului dela 1—6 e de

411	407	—	4
-----	-----	---	---

VI. Fluctuațiunea populațiunii în 1907 în raport cu anul 1906:

a) protoprezv. îndeplinite	10	11	1	—
b) „ vacante .	1	—	—	1

	In 1906	In 1907	+	—
c) comune biser. matre	312	312	—	—
d) „ „ filii .	124	126	2	—
Sporul cu 2 filii provine din computarea Seghedinului și a pustei Nádasi.				
e) parohii sistemisate .	395	395	—	—
f) parohii reduse dela 1895 încoace	—	—	—	—
g) biserici	341	341	—	—
h) Numărul caselor . .	71125	70275	—	849
i) Numărul familiilor, părechi căsătorite .	82082	82611	589	—
l) Numărul părechilor cununate	2729	3633	904	—
Din acestea căsătorii mixte				
	59	73	14	—
m) Conviețuiri nelegiuite	8019	9149	1130	—
Creșterea provine de acolo, că în urma dispozițiunilor luate sau făcut o conscriere mai exactă cu susceperea și acelor din puste, colonii și cătunuri.				
n) Numărul născuților :				
1. bărbați	7133	7027	—	106
2. femei	6768	5717	—	51
De tot .	13901	13744	—	157

Sporul corespunde la 4.47‰.

	In 1906	In 1907	+	—
Din cei născuți din pat nelegiuit	3052	2864	—	188
o) Numărul răposaților :				
1. bărbați	5733	5632	—	—
2. femei	5522	5544	22	—
De tot	11255	11176	22	101

Mortalitatea corespun-
de la 2·82‰.

Intre cei răposați au
murit de moarte silnică:

1. uciși	39	31	—	8
2. sinuciși	35	15	—	20
3. nenorociți	60	51	—	9
De tot	134	97	—	37

p) Treceri dela alte bi-
serici la ortodoxie:

1. bărbați	22	21	—	1
2. femei	43	25	—	18
De tot	65	46	—	19

Tregerile corespund la
0·011‰.

r) Tregeri dela ortodoxie
la alte biserici :

1. bărbați	161	377	216	—
2. femei	128	355	227	—
De tot	289	732	443	—

Creșterea a provenit
din împrejurarea atinsă
în acest raport sub Nr. 1.

Numărul trecerilor co-
respunde la 0·18‰.

	In 1906	In 1907	+	—
1. Numărul sufletelor:				
1. bărbați . . .	200221	200558	337	—
2. femei . . .	194963	195863	900	—
De tot .	306184	396421	1237	—

Sporul corespunde la
0·31‰.

t) Veniți la noi (imi-
grați):

1. bărbați . . .	546	843	303	—
2. femei . . .	759	930	171	—
De tot .	1305	1779	474	—

Sporul celor veniți la
noi corespunde la 0·45‰.

n) Mutați dela noi (e-
migrati):

1. bărbați . . .	1313	1551	338	—
2. femei . . .	924	873	—	51
De tot .	2137	2424	338	51

Ceeace provine din
fapticele emigrări mai
ales din protopopiatele
Timișorii, Banat-Com-
loș, Arad, Belinț și Hăl-
magiu.

Mutările (emigrările)
corespund la 0·61‰.

v) Și-au mărturisit pă-
catele:

1. bărbați . . .	29779	32842	3063	—
2. femei . . .	47612	54059	6447	—
De tot .	77391	86901	9510	—

Mărturisirile corespund la 21·99‰.

	In 1907	In 1907	+	—
z) Din numărul total al populației știu ceti și scrie . . .	134758	145740	10982	—
1. bărbați			92233	
2. femei			53507	
		De tot..	145740	

ceace corespunde la 36·77‰.

Analfabeți sunt :

a) bărbați	108402
b) femei	142279
de tot	250681

ceace corespunde la 63·23‰.

Din cei analfabeți sunt băieți sub

6 ani a) de genul bărbătesc	28107
b) de genul femeesc	30155
de tot	58262

ceace corespunde la 14·69‰.

Astfel procentul analfabeților după detragerea băieților de sub 6 ani corespunde la 48·54‰.

VII. Personalul didactic dela institutul teologic e tot cel din anul trecut.

VIII. Teologii absolvenți și frecvenți :

Au fost :	In 1906	1907	+	—
a) absolvenți pe teritoriul acestui consistor	21	9	—	12

Din aceștia 15 sunt aplicați:

1. la oficii mirenești	1
2. în serviciu bisericeii	4
3. fără ocupațiune	4
de tot	9

	In 1908	1907	+	—
b) frecventanți și respective înscriși :	—	57	—	—
anume :				
1. în cursul prim	19	30	13	—
2. în cursul al doilea	15	16	1	—
3. în cursul al treilea	23	11	—	12
de tot .	57	57	12	12

In privința studiilor anterioare frecventanții se grupează astfel :

1. cu pregătiri academice .	—	—	—	—
2. cu opt clase și maturitatea gimnaziu ori reale	15	17	2	—
3. cu opt clase gimnaziale ori reale	17	15	—	2
4. cu 7 cl. gimn. ori reale	2	2	—	—
5. cu 6 „ „ „ „	8	10	2	—
6. cu maturitate dela școalele comerciale	5	6	1	—
7. cu școala comercială . .	1	—	—	1
8. cu 6 clase civile	4	1	—	3
9. cu examen de cvalificațiune învățătorescă ori absolu- torul pedagogic	5	6	1	—
de tot .	57	57	6	6

IX. Cauzele matrimoniale și disciplinare.

1. Cauze matrimoniale restante din 1906 nu au rămas.

In decursul anului 1907 s'au ivit 32 cazuri de procese matrimoniale, cari toate s'au terminat cu desfacerea căsătoriei dintre litiganți.

2. Afaceri disciplinare din anii precedenți	
au rămas în curgere	13
In anul 1907 s'au ivit	25
	<hr/>
de tot .	38

mai multe ca în anul precedent cu 21.

Din procesele disciplinare în anul 1907 s'au	
terminat	24
In curgere au rămas	14
	<hr/>
de tot .	38

Din aceste sunt :

a) spre cercetare	2
b) spre opinieare	6
c) sub cercetare	5
d) sub sentință	1
	<hr/>
de tot .	14

după cum dovedește și conspectul alăturat sub A).

X. Biserici nou zidite și renovate.

1. Pe teritoriul acestui Consistor în decursul anului 1907 nu s'au zidit nici o biserică nouă, sub lucrare însă sunt cea din Sinitea și din Toc.

2. S'au renovat bisericile din Batta, Gruin, Guravăi, Căprioara, Chizdia, Cladova, Păuliș, Pâncota, Seleuș, Șușanoveț, Zărand și Radna, cari afară de cea din Radna, pe care a sfințit-o P. S. Sa Dl Episcop diecezan, toate celelalte cu binecuvântare au fost sfințite de către concernenții protoprezviteri și respective preoțimea locală.

Sub renovări neterminate stau bisericile din Checica-română și Șiria.

3. P. S. Sa Dl Episcop diecezan Ioan I. Papp inspirat de zelul apostolic și de nemărginită iubire către poporul drept credincios încredințat păstoririi sale și în anul espiat — a binevoit a onora cu înalta sa vizită mai multe comune bisericesti, cari aparțin acestui consistor, anume:

a) în 10/23 Iunie comuna Fenlac, unde a săvârșit și sfânta liturgie,

b) în 11/24 Iunie comuna Munar, care ca filie aparține comunei Secusigiu,

c) tot în aceea zi și comuna Secusigiu, unde a săvârșit sfânta liturgie,

d) în 8/21 Septemvrie 1907 comuna Mândruloc, unde de asemenea a săvârșit sfânta Liturgie,

e) tot în acea zi comuna Cicir, unde a săvârșit vecernia,

f) în 9/22 Septemvrie, comuna Sâmbăteni, unde a săvârșit sf. Liturgie și în fine

g) în 28 Octomvrie (10 Noemvrie) 1907 comuna Radna, unde a săvârșit și actul sfințirii bisericei renovate.

În calea vizitațiunilor canonice, P. S. Sa a fost întâmpinat pretutindenea cu mari și solemne ovațiuni atât din partea credincioșilor nostri, cât și din partea autorităților civile, cari la hotarul comunei lor au eșit întru întâmpinarea Înaltului Prelat.

În toate comunele atinse, P. S. D. Episcop, atât la întâmpinări cât și la sfintele biserici, prin cuvântări combătând scăderile fiecărei comuni, a dat poporului învățături instructive, îndrumând a fi cu iubire și alipire către sfânta

biserică și instituțiunile ei, a cultivă simțul religios și virtuțile cetățenești; i-a întărit în credință cătră Dzeu și iubirea deaproapelui.

Tot așa în școalele vizitate a îndemnat tineretul școlar a îmbrățișa cu toată căldura inimii școala, ca unicul loc al deșteptării și luminării, a frecventă regulat prelegerile și a studia cu diligență, ca astfel pe baza cunoștințelor câștigate să poată deveni membri folositori ai bisericii și patriei.

Actele relativ la vizitațiile canonice ale P. S. Sale se află depuse în arhivul consistorului sub Nr, 6379, 6401, 6749 și 6951 din 1907.

XI. Dăruii pentru biserici și instituțiunile ei.

I. Protopopiatul Arad.

1. Arad : Dr. Nicolae Oncu, pentru biblioteca școlară 220 cor.; Cornel Iorgovici, un ornat negru preoțesc, 100 cor.; d-șoa a Hortensia Raicu, un măsaie pe scaunul de predică, 30 cor.; Femeile de economi prin colectă au făcut o perdea la sf. Altar, 50 cor.

2. Arad-Gaiu : Mitru Fericean, epitrop bis. un ornat bis. în preț de 70 cor.; Sava Oarga și soția, doi prapori 50 cor.; vād. Fanău, un prapor, 25 cor.

3. Cicir : Iancu Stoinescu, un rînd ornate, 60 cor.; Valeria și Aurelia Milovan din Mândru-loc, pentru cumpărarea de cărți la pruncii săraci, 25 cor.

4. Nădlac : Dimitrie Oancea, 2 acții „Nădlăcana“, 200 cor.; Iuliana Vădășan soția lui

Mitru Mărginean, 400 cor.; Teodor Secheruș și soția născ. Curticean, 400 cor.

5. Semlac : Văd. Maria Straja, un rînd ornate bisericesti, 170 cor.; Mai mulți credincioși prin oferte au cumpărat un ornat bis. 200 cor. Tit Guleș a făcut o cruce la holde, 300 cor.

6. Șeitin : Arcadie Șiclovan, un potir de argint, 280 cor.

Protopopiatul Banat-Comloș.

1. Checia-română : George Micsity, un clondir, 20 cor.; Florea Giulvezan, Gliga Muntean, Ilie Muntean, Ioan Jebelean și Martin Savu emigrați în America, un prapore de mătasă roșie, 120 cor.; Moise Muntean, o cruce pe prestol, 70 cor.; frații Ioan și Emil Savu, au renovat ripizile, crucea și chivotul 150 cor.

2. Timișoara : Ioan Cucu și soția sa Sofia, un măsar pe analog, 80 cor.

3. Zombolya : Ioan Ruga și soția lui Elena, pe spesele lor s'a pictat un tablou în sf. biserică, 200 cor.

4. Cenadul-sârbesc : Lazar Nicolaș a donat un întravilan de 600 □, 1500 cor.; Mai multe femei, un prapore, 60 cor.

5. B.-Comloș : Mai mulți poporeni din Chișovar și Paul Miulescu, în bani 43 cor.

6. Ecica-română : Petru Voin Chenta, contribuie la fondul bisericesc, 100 cor.; Teodor Bugariu Filcaș, un ornat complet roșu, 160 cor. Ana Magdu, preoteasă, un ornat complet galben, 120 cor.; Maria Ghilezan Pancu, un covor

50 cor.; prin o colectă a mai multor credincioși, un ornat complet vânăt, 170 cor.

7. Nereu : Mai mulți poporeni emigrați în America, 4 ripizi, 4 sfesnice și o cruce, 260 cor. ; Elena soția lui Lazar Mihaiu, un măσαιu pe sf. prestol, 40 cor.

8. Pesac : Maria Bogdan, înv., un măσαιu pe sf. prestol, 40 cor.

9. St.-Nicolaul-mare : 81 credincioși emigrați în America o cruce de marmură, 1345 cor.

10. Vălcani : Mai mulți poporeni, mormântul Dlui, 345 cor.; mai multe femei, un policandru, 98 cor. 30 fil.

III. Protopopiatul Belinț.

1. Budinț : Aurelia Nedelcu, un prapore, 30 cor.

2. Crivobara : Cristina Lele, o candelă 20 cor., ornate 35 cor.

3. Fădimac : Nicolae Micula și soția Sofia, un stihar și un măσαιu 24 cor.

4. Gruin : Vasile Balaci, epitrop primar, o ușe de sticlă ia întrarea în tinda bisericeii 90 cor.

5. Lăpușnic : Dimitrie Mihaescu, ornate 86 cor.; Milentie și Pavel Mințescu, ornate 50 cor. Mihail de Tampo, proprietar mare, o cruce de argint china 36 cor.; Vasile Marinescu, un prapor 20 cor.; Istina Marinescu, un prapor 20 cor.

6. Mănăștur : Nicolae Geju din Răchita, un triod 25 cor.

7. Ohaba-Forgaci : Dr. Nicolae Petrovici, adv. în Lugoș, o cruce 50 cor.

8. Remetea-luncă : Dionisie Olesac și soția Sofia, un chivot sculptat în lemn 40 cor.

9. Șușanovăț : Elena Pelle născ. Ribarovici, la cumpărarea unui clopot a contribuit cu 200 cor.

IV. Protopopiatul Buteni.

1. Almaș : Vasilie Florea, un ornat luminat 70 cor.; Ioan Popovici, preot, un ornat luminat 60 cor.; Ioan Boc a ridicat o cruce 24 cor.

2. Bârsa : Anisie Susan, 2 măsaie pe pre-stal și tetrapod 40 cor.

3. Bodești : Dela mai mulți credincioși prin colectă, odăjdii 44 cor.

4. Buhani : Pavel Agheu cu soția Dragina Mezei, ornate 70 cor.; contele Wenkheim, 1000 șindile pentru școală 20 cor.; mai mulți credincioși, colectă 79 cor. 96 cor.

5. Buteni : vād. lui Ioan Perva Elena Igrișan. un prapore de mătasă 140 cor.; Dr. Aurel Grozda, adv., 2 coroare 25 cor.

6. Camna : Stefan Fanar (30), Jena Ioan (18) și Vasiliu Borza (36) un ornat 84 cor.

7. Chisindia : Mai mulți credincioși și credincioase, măsurită și lumini 24 cor.

8. Dezna : Ioan Faur, la cumpărarea clopotelor a contribuit cu 50 cor.; mai mulți credincioși la cumpărarea clopotelor au contribuit cu 114 cor.; mai mulți credincioși, măsurite 52 cor.

9. Dieci : Marcu Branuț, George Vesa, Toader Pâncutan, Ioan Pâncutan și Petru Bacaș, o rugă 40 cor.

10. Ignești : Mărioara Draia și alte credincioase au cumpărat un molitvelnic 23 cor. 20

fil.; mai mulți credincioși, măsurite, icoane și ștergari 60 cor.

11. Minead : Mai mulți credincioși au po-dit biserica 62 cor. 96 fil..

12. Nadăș : Dimitrie Popovici, preot în Cermei a pus baza unui fond de părăstas 200 cor.; Mihai Horga și soția Marișca, ornate 100 cor.; vād. Marișca Prundan, ornate 100 cor.; Toader Stan și soția Stana, cu Indrieș Horga și soția Marișca, un policandru 80 cor.; Zeno-vie Prundan și soția Marița, un prapore 30 cor.; Ana Prundan, Brândușa Stan și Ana Horga, stihare la băieți 20 cor.! mai mulți cre-dincioși pe colecta d-nei Körösladány, pentru un clopot 80 cor.

13. Neagra : Mai mulți credincioși, ornate 70 cor.

14. Pănișeni : Ioan Murășan, Flore Gașpar, Nicolae Pănișan, ornate 80 cor.

15. Prăjești : Ioan Mace și soția Zina, or-nate 110 cor.; mai mulți credincioși, 4 prapori 112 cor.; Ioan Marc și soția lui Saveta, un prapore 26 cor.; Franț János și soția Ana, un prapore 26 cor.

16. B.-Sebiș : Patriciu Covaci iur., triod 20 cor.; Terentie Scrofan, penticatar 20 cor.; Ioan Casap a testat sf. biserici 40 cor.

17. Sălăjeni : Mai mulți credincioși, ornate 40 cor.

18. Șilindia : Elena Hanc, un litiec de ar-gint 64 cor.; Ioan Ternicean, odăjdii 80 cor. Ana Chirila, preoteasă, odăjdii 60 cor.

19. Slatina : Avram Dragoș și soția, ornate 100 cor.

20. Susani : Mai mulți credincioși, ornate 50 cor.

21. Tauț : Mai mulți credincioși, ornate 60 cor.

22. Văsaia : Ilie Bogdan, ornate 100 cor.; Vasiliu Pantea, ornate 90 cor.

23. Voivodeni : Pavel Luca, în numerar 36 coroane 84 fileri.

V. Protopopiatul Hălmagiu.

1. Aciuța : Toanyai Sándor și soția, lucrători la fabrica de parchete, o icoană 40 cor.

2. Banești : Florea Duna și Sida Codrean, sfesnic 24 cor.

3. Bodești : Tanasie Butac, cantor, un prapore 30 cor.

4. Mermești : Ianăș Sârban, ornate 60 cor.

5. Crocna : Nestor Tigan, ornate 60 cor.; Militon Muste și Stefan Muste, 2 prapori 40 cor.

6. Hălmagiu : Meseriașii români dela o petrecere pentru fondul praporilor 114 cor.; Enea Joldea, diacon și soția Elena, un policandru 72 cor.; Ioan Costa, hotelier și soția Terezia, o cădelniță de argint 96 cor., icoana lui Hristos înaintea lui Pilat (Munkács) 40 cor.; d-șoarele surori Hotăran din Dobrițin, un măsaie frumos lucrat în congree 40 cor.; Schenk Carol, tăbăcar și soția, pentru provederea școalei 24 cor.

7. Hălmăgel : Mai mulți credincioși, ornate 54 cor. 80 fil., pentru fondul de a înfrumseța biserica 63 cor. 40 fil.

8. Gurahonț : Vasiliu Haiduc, 2 prapori 80 cor.

9. Juonești : Francisc Grünvald, birtaș, pentru înfrumsețarea bisericeii din Țărmuc 22 cor.

10. Groși : Crăciun Malea, un prapore 26 cor.

11. Luncșoara : preteasa văduvă Eva Iuga, Volf Maria și Sofia Iuga, 3 perdele 22 cor.

12. Mădrigești : George Leuca, preot, ornate 60 cor.

13. Măgulicea : Laurentie Iuga, preot răposat, pentru renovarea bisericii 400 cor.; Salonia Mihuța, preteasă, ornate 50 cor.

14. Rișculița : Avram Rișcuța, epitrop, ornate 120 cor.; Simeon Rișcuța, comerciant 80 cor.; văd. înv. Elena Sicla, un prapore 30 cor.; Ioan Popovici și I. Cean, un prapore 24 cor.

15. Baldovin : Cinci credincioși emigrați în America, un prapore 50 cor.

16. Sârbi : Ioanec Ioan, proprietar, Luncșoara, 12 minee 172 cor.

17. Zimbru : Măriuța Horga din Gurahont, un prapore 30 cor.

18. Hălmagiu : Mai mulți credincioși pentru ajutorarea incendiștilor din Hălmăgel 43 cor. 50 fil.

VI. Protopopiatul Ienopolea.

1. Berechiu : Ana Chirila, odăjdii 120 cor. Ilie Mitran, o cădeleită 50 cor.

2. Bocsig : Alexandru Ardelean, un prapore 20 cor.; Antonie Palco, un prapore 20 cor.

3. Boroșineu : Mai mulți credincioși, 2 rînduri odăjdii 115 cor.; George Buț, un prapore mare 180 cor.; Ioan Crișan, un prapore 30 cor. Crăciun Chera și soția Saveta, pentru un baldachin în numerar 300 cor.

4. Cermeiu : Mărian Sabău, în numerar 40 cor.

5. Răpsig : Ioan Hălmăgian și soția, odăjdii 70 cor.; mai mulți credincioși, odăjdii 70 cor.

6. Seleuș : Florița Beleş, acoperemânt pe analog 20 cor.; Ioan Șeredan, un policandru 90 cor.; Ioan Truț, odăjdii 50 cor.; Teodor Muntean, odăjdii 60 cor.

7. Șicula : Roman Hanc, un policandru 125 cor.; Ioan Crișan, un prapore 20 cor.

8. Talpaș : Pascu Negruț și soția Maria Alcean, odăjdii 120 cor.

9. Vădas : Pavel Hodre, doi prapori 60 cor.

VII. Protopopiatul Chișineu.

1. Erdeiș : Văd. Ana Vidican născ. Horuca, un prapore 48 cor.

2. Giula-germ. : Ana Sălăjan și Sofia Crișan, un prapore 120 cor.; Persida Albu, o cuvelniță de argint-china 50 cor.

3. Nădab : Emilia Dr. Trailescu din Chișineu, un rînd odăjdii 80 cor.

VIII. Protopopiatul Lipova.

1. Batta : Demian Dragonescu, un măsaui 50 cor.; Heinrick Lipót, un prapore 70 cor.

2. Bruznic : Mărioara Olar, un lttier 60 cor.; Teodor Andreiu, o cădelniță 100 cor.; Teodor Nichin, un luster 120 cor.; Ioan George, o cruce 50 cor.; Gligor Andreiu, 2 sfeșnice 50 cor.

3. Căprioara : Vasilie Petrașca, o cruce 28 cor.

4. Țella : Ilustritatea Sa dl Zeno Mocsonyi, icoana preacuratei fecioare Maria dela mănăstirea Meteora de valoare foarte mare.

5. Chelmac : Ioan Iovescu, un prapore 75 cor.

6. Comeat : Dimitrie Zăhila, ornate 110 cor.

7. Cuveșdia : Elisaveta Olarescu, 3 perdele 40 cor.; Iosif Micu, ornate 80 cor.

8. Fibiș : Ana Pelea, ornate 200 cor.; Nicolae Marișcoiu, Sofia Rancu și Maria Danciu, 4 prapori mici 144 cor.; Sofia Pelea și Elisaveta Fedăneanț, 2 prapori 104 cor.; George Pelea, 2 măsaie 30 cor.

9. Groși : Ioan Mihuț, ornate 80 cor.

10. Lalașinț : Văd. Ana Hădan, un măsaieu 30 cor.; Silvia Hădan, un prapore 35 cor.; Ana Mihailovici, un prapore 35 cor.; Ioan Hădan și soții, lumini 150 cor.; Marla Grozescu, un măsaieu 25 cor.

11. Lipova : Corporațiunea măiestrilor jocari, un prapore din fir de aur 1950 cor.; Moise Dehelean, un steag 70 cor.

12. Pojoga : Virginia Olar, un prapore 94 cor.

13. St.-Nicolaul-mic : Petru Marșeu, preot, ornate 100 cor.

14. Sistaroveț : Gerasie Berzovan și soția, 2 prapori mari 250 cor.; Ioan Lăbășan și soția, ornate 200 cor.; Nicolae Oficerescu și soția, ornate 150 cor.

15. Ususău : Alexa Tomescu, ornate 100 cor.

16. Vereșmort . Ana Cărăbaș, preoteasă, un prapore 127 cor.; Solomon Modoș și Ioan Roja doi prapori 126 cor.

17. Zăbalț : Ambroziu Popescu, preot, ornate 65 cor.

18. Lipova : Institutul de credit și economii „Lipovana“ gimn. din Brad 200 cor., fond ppesc 50, fond școlar 50, Reun. femeilor 100, alumn. Arad 50, alumn. Timișoara 50, școalei de fete 50, fond. teol. 10, premii școlare din protopopiat 264 cor. 05 fil., total 924 cor. 05 fil.

IX. Protopopiatul Radna.

1. Bârzava : George Pleș, un baldachin 300 cor. ; Dimitrie Goldiș, o candelă 130 cor. ; Teodor Țidor, o cădelniță 48 cor. ; Coriștii, un prapore 145 cor. ; Teodor Bulboacă, un prapore 68 cor.

2. Căpruța : „Lipovana“ în bani 50 cor.

3. Conop : Iulian Sciobel, 2 sfesnice și 2 tasuri 31 cor.

4. Govoșdia : Pavel Vuiu, ornate 200 cor.

5. Ghioroc : Ioan Faur, baldachin 120 cor. ; Nicolae Ziuiăș, oruate 80 cor., 2 prapori 90 cor. ; Teodor Butar, Ioan Faur, Ioan Baba, 3 ex. Cantorul bis. de Bujigan 60 cor.

6. Giulița : Dimitrie Popa, policandru 40 cor.

7. Milova : Pavel Drăgănescu, V. Muntean, V. Spătan și P. Avram, odăjdii 200 cor. ; Saveta Albici, un prapor 25 cor. ; Vasile Spătan, un dulaf 25 cor. ; Trifu Popa, 1 policandru 48 cor. ; Victoria Nica, Lena Morar, Silvia Vuculescu, steluță, stihare etc. 24 cor. ; Catița Tocaci, 4 sfesnice 26 cor. ; Const. Popovici, cădelniță 22 cor.

8. Miniș : Nic. Denușorean, policandru 80 cor.

9. Petriș : Conții Zoltosky, în număr 100 cor.; Ioan Cimponeriu din Lipova, în număr 39 cor. 07 fil.; Ioan Saba, odăjdii 120 cor.

10. Slatina : Damaschin Medrea și Iosif Maxinan, cruce sfeșnice, stihar 21 cor.; Damaschin Medrea și mai mulți credincioși pentru înfrumșetarea iconostasului 40 cor., bucate pentru fondul parohial 41 cor.

11. Soroșag : Rusalim Crai, ornate 96 cor.; familiile D. Mariș, Lupuț, G. Crai, V. Butor și A. Muntean, ornate, ripizi, prapori 132 cor.

12. Soborșin Szaiff Zoltán din Soborșin, în număr 300 cor.; Maxim Cârț, 1 litier 50 cor.; Comuna urbarială în număr 55 cor.; Cassa bisericilor din România, Bucureșii, cărți bisericești 300 cor.

13. Dumbrăvița : Ilustr. Sa dl Alexandru Mocsonyi, Birchiș, pentru edificiul școalei în număr 100 cor.; Ilustr. Sa dl Ant. Mocsonyi din Bulci, pentru edificiul școalei în număr 100 cor.; Ilustr. Sa dl Dr. Iosif Gall, Lucareț, pentru edificarea școalei în număr 50 cor.; Magn. Sa dl Vasilie Goldiș, Arad, pentru edificarea școalei în număr 200 cor.; „Mureșanul“ din Radna, pentru edificarea școalei în număr 100 cor.; mai mulți credincioși pentru edificarea școalei în număr 100 cor.

X. Protopopiatul Șiria.

1. Arăneag : Ersilia Morariu, văduvă rămasă de Sima Șeps, odăjdii 60 cor.

2. Drauț : George Toma, odăjdii 80 cor.; Teodor Bulzan, 1 prapore 40 cor.; Nic. Debe-

leac, Sofia Betea, Floare Bulzun și Măriuța Șiclușan, icoane și măsaie pe prestal 22 cor.

3. Galșa : Mai mulți credincioși, odăjdii 50 cor.

4. Cherechiu : Petru Domșa, oeăjdii 40 cor.

5. Comlăuș : Mai mulți credincioși 3 prapori mici și o cruce de argint-china 164 cor. ; fericitul epitrop Ioan Fericean, $\frac{1}{8}$ pământ 3500 cor.

6. Mâsca : George Faur, un stihar și ornat preoțesc 120 cor.

7. Pâncota : Banca poporală, pe seama școalelor în numerar 40 cor. ; Ioan Binchici și soția Ileana Dascăl, o plastaniță, 2 sfeșnice (argint-china) și 2 văluri 100 cor.

8. Șiria : George Secula și soția Ghiula Borlea, o evangeliar 121 cor., ornate 95 cor. ; s'a colectat prin școlărițele Lucia F. Lucuța și Silvia Crișan, pentru un rînd de ornate negre, unul bordo, ambele de catifea 75 cor. ; vād. Persida Igreț, un epitrahil 24 cor. 90 fil. ; Aureliu Cigariga și fiica sa Silvia, ornate 70 cor. ; Vasile Popovici, preot, renovarea unui steag 26 cor. ; Florea Zamfira și soția Persida, ornate 70 cor. ; Világosi takarékpénztár, în numerar 30 cor.

9. Târnova : Valeria Popa, preoteasă, un prapore 40 cor., în numerar 22 cor. ; Magn. Sadl Stef. C. Pop, deputat dietal în numerar 40 cor. ; vād. Eufemia Morar 100 cor., Gavril Raț 122 cor, și George At. Pribac, 138 cor. 56 fil. pentru mărirea și turnarea de nou a clopotului mare ; d-șoara poștăriță Gizella Balás, un prapora 40 cor.

XI. Protopopiatul Timișoara.

1. Bărăteaz : Sofia Luca, 1 stihar, 1 mă-saiu 38 cor. ; Maria Sobotelean, 2 sfeșnice 26 cor.

2. Bozoș : Mai mulți credincioși, cărți bis. 30 cor.

3. Beregsău : Ioan Giorgeu și soții emigrați în America un clopot 260 cor.

4. Bucovăț : 24 credincioși emigrați în America, o cruce de marmoră 960 cor. ; Petru Belințan. în numărar 328 cor. ; Elisabeta Tripon și mai multe credincioase, un prapor 52 cor.

5. Călacea : Gligor Golovescu, cruce la hotar și fundație 125 cor.

6. Cerneteaz : Nicolae Vami, 4 sfeșnice un stihar 44 cor.

7. Chinez : George Simeon și soția sa Sofia ornate 160 cor.

8. Ghiroș : „Ghiroceana“, bani și recvizite școlare 418 cor. 12 cor. ; Ioan Gaița, un prapore 40 cor. ; Trăilă Bubaș, un apostol un liturgice 23 cor. 42 fil.

9. Hodani : Mih. Kásztom, în numarar 50 cor.

10. Jadani : Petru Jicman, un prapore 100 cor.

11. Elisabetin : Văd. Elena Delian, o icoană 26 cor., un mă-saiu negru 35 cor.

12. Mehala : Lazar Dumitru și soția Sofia, un mă-saiu 30 cor.

13. Mornița : Mai mulți credincioși, un steag 220 cor.

14. Săcusigiu : Floare Bărbos, în numerar 400 cor. ; Despărțământul Astrei din Timișoara școalei din filia Murani 50 cor.

15. Șag: Branca Savii, pentru 2 steaguri bani gata 120 cor.

16. Timișoara-Fabric: Lazar Căpitan, ornat complet 313 cor.; George și Ecaterina Ioanovici, ornat complet 900 cor.; Societatea de masă a credincioșilor, un steag 600 cor.; Temesvári első takarékpénztár, în număr 50 cor.

Arad, din ședința consistorială a senatului bisericesc ținută la 17/30 Aprilie 1908.

Ioan I. Papp m. p.,
Episcop

Nr. 844/72 B. 1908.

La concl. sin. Nr. 59 din 1908.

D)

Raport general

al senatului strâns bisericesc dela Consistorul gr. or. român din Oradea-mare, despre activitatea sa în anul 1907.

Venerat Sinod!

Conzistorul eparhial ort. român din Oradea-mare, ca senat strâns bisericesc, cu tot respectul înaintează despre activitatea desfășurată în cursul anului 1907, următorul raport:

I. In general.

Ca în cursul anilor precedenți, așa și în anul 1907, Conzistorul nostru, ca senat bisericesc și-a împlinit îndatoririle impuse prin chemarea sa. Cu severitatea recerută, dar cu imparțialitate și bunăvoință a condus toate afacerile aparținătoare rezortului său, având lozinca: totul pentru salvarea bisericeii, binelui comun.

II. In special.

1. Mersul regulat al afacerilor, rezolvirea acelorora cu promptitudine se adeverește prin faptul, că pacea internă a sfintei noastre bisericeii n'a fost conturbată prin treceri fiind scutită de ispitele prozelitismului.

2. Mișcăriile sociale, ce se ivesc din zi în zi în sînul societății, n'au alterat sentimentul religios a poporului nostru și tradiționala sa alipire către biserică.

3. Pentru a controla munca preoției de-
pusă în interesul bisericii vie, Conzistorul con-
form ordinului circular de dtul 12/24 Decembrie
1903 Nr. 909 Prez. a îndatorat pe fiecare preot
ca cu finea anului școlar să înainteze raport
detaliat despre activitatea sa pastorală.

4. Referitor la stârpirea concubinatelor
Conzistorul nostru a susținut ordinul circular de
dtul 28 Maiu 1901 Nr. 948/76 B. impunând
preoției, ca cununile bisericești, să le săvâr-
șească unde e lipsă chiar și fără nici o taxă.

5. În urma decisului Veneratului Sinod
eparhial de sub Nr. 45/907, Conzistorul nostru
în conțelegere cu Prea S. Sa Dl Episcop die-
cezan a luat toate măsurile cuviincioase pentru
recvirarea contingentului trebuincios de preoți
pentru îndeplinirea parohiilor vacante, dar fără
rezultat satisfăcător, până acum, de aceea rugăm
pe Veneratul Sinod, ca în vederea lipsei de
preoți constatată și prin conspectul acluz sub
./. să susțină și pe mai departe concluzul de
sub Nr. 45/907.

6. Pentru executarea concluzului Veneratu-
lui Sinod de sub Nr. 52/907, referitor la al-
coolism, avem onorul a raportă, că deși acel
concluz nu ni-s'a comunicat, în schimb însă
ni-s'a comunicat circularul P. S. Sale de dtul
29 Octombrie (11 Noembrie) 1907 Nr. 3132 și
numai decât am dispus ținerea prelegerilor
practice în cursul carnevalului anului curent. Ra-
poartele întrate dovedesc, că preoții și învățătorii
își împlinesc datorințele, stăruind chiar și în
comitetele comunale, ca birturile să fie închise
în zile de Duminecă.

III. Partea formală.

Activitatea senatului nostru se rezumază în mopul următor :

Restanță la finea anului 1906	7 esibite
au intrat în anul 1907	1112 „
de tot	1129 esibite

Dintre acestea în 11 ședințe s'au rezolvit sub 366 numeri seriali 624 esibite; afară de ședință 494, de tot 1118 esibite, iar 11 esibite au trecut ca restanță pe anul următor.

IV. Fluctuațiunea clerului.

Dintre preoți au răposat	6
s'au hirotonic	6
au venit din altă dieceză	2
din districtul Conzistorului al Aradului	2

1. Statul clerului.

În comparațiune cu anul precedent, statul clerului ne dă următorul rezultat :

	1906	1907
1. Arhimandrit, vicar episcopesc	1	1
2. Protopopi	5	5
3. Protopopi emeritiți	2	2
4. Administrator protopopesc	1	1
5. Parohi	183	190
6. Administratori parohiali	16	10
7. Capelani	4	5
8. Preot, actuar conzistorial	1	1
9. Parohi în deficiență	—	3
de tot	213	218

deci față de anul precedent se arată o creștere reală de 1 preot. Dintre 216 preoți văduvi sunt 68.

Acest district conzistorial este împărțit în 6 protopopiate cu 266 parohii matre și cu 393 filii. Sporul filiilor — față de anul trecut — provine din rectificarea datelor statistice, în urma recercării Dlui ministru de culte și instrucțiune de dtul 5 Noemvrie 1906 Nr. 98416, prin arondarea și afilicarea unor localități, în care locuiesc împrăștiați și credincioși de ai bisericeii noastre.

Despre parohiile vacante am raportat sub II Nr. 5.

2. Fluctuațiunea poporului în 1907.

În comparațiune cu anul 1906, avem următorul tablou :

	1906	1907
1. Protopopiate îndeplinite .	5	5
2. „ vacante . .	1	1
3. Comune bisericesti matre	266	266
4. Comune bisericesti filii	265	393
5. Parohii sistemizate . . .	266	266
6. Biserici	297	297
7. Numărul caselor	36.199	36.743
8. „ familiilor	40.346	40.487
9. „ cununiilor	1387	1711
a) curate	1300	1600
b) amestecate	87	108
10. Numărul căsătoriilor numai la forul civil	359	342
11. Concubini	3938	3920
12. Numărul născuților	9692	9578
a) bărbați	4993	4923
b) femei	4699	4655
13. Născuți din pat nelegiuit	2229	2138

	1906	1907
14. Numărul răposaților . . .	7144	6746
a) bărbați	3637	3390
b) femei	3507	3356
15. Dintre aceștia de moarte silnică		
a) uciși	10	6
b) sinuciși	10	8
c) nenorociți	41	40
16. Treceți dela alte biserici la noi	35	47
17. Treceți dela noi la alte biserici	13	87
18. Sectari	674	1291
a) bărbați	302	572
b) femei	372	719
19. Numărul sufletelor . . .	202.977	203.395
a) bărbați	102.662	101.844
b) femei	100.315	101.551
20. Au venit	690	814
a) bărbați	378	379
b) femei	312	435
21. Au ieșit	611	1586
a) bărbați	405	871
b) femei	206	715
22. Și-au mărturisit păcatele	56.151	52.394
a) bărbați	25.342	22.233
b) femei	30.808	30.161
23. Știu ceti și scrie		20.502
a) bărbați		10.825
b) femei		9677

3. Clerici absolvenți.

Pe teritoriul conzistorial au fost clerici

	1906	1907
în aplicare bisericească școlară	12	8
fără aplicare	6	5
de tot .	18	13

4. Biserici edificate, renovate, sfințite.

În cursul anului 1907 s'au zidit din nou biserici în parohiile următoare: Chișlaz, Sărand, Lorău, Miersig și Pocioveliște.

S'au renovat bisericile din Darvaș, Păușa, Hidișelul-inf., Cefa, Inand, T.-Cărand, P.-Susag și Mizieș.

Bisericile nou zidite din Miersig și Pocioveliște, au fost sfințite prin însuși Prea S. Sa Dl Episcop diecezan Ioan I. Papp, care cu ocaziunea sfințirilor a vizitat parohiile din împrejurime.

P. S. Sa din dragostea față de biserică și din pietatea față de locul natal, pe spesele proprii a ridicat o biserică frumoasă în comuna Pocioveliște. Din incidentul sfințirii, săvârșită la 30 Septembrie (13 Octombrie) 1907 a făcut vizitațiune canonică la 1/14 Octombrie 1907 și în Beiuș, unde în aceiași zi a celebrat și sf. liturgie dând tuturor și în tot locul povețe părintești clerului și poporului adunat în număr impozant.

La 10/23 Noembrie 1907 P. S. Sa a săvârșit actul sfințirii bisericii renovată din Cefa, în ziua următoare la 11/24 Noembrie 1907 a vizitat bisericile din Inand, Bicaci și Gepiu, să-

vârșind tot în acea ziuă și sfințirea bisericeii din Miersig, în prezență poporului adunat în număr mare, dând în fiecare loc povețe folosite.

Celelalte biserici zidite din nou, precum și cele renovate, s'au dat destinațiunii prin delegați în urma binecuvântării arhieresti.

5. *Intregirea dotațiunii.*

Conform concluzului Veneratului Sinod eparhial de sub Nr. 104/902, ni-s'au transpus din partea Conzistorului din Arad suma de cor. 119.885.05, care s'a distribuit făcându-se la timp socoata îndatinată.

V. Cauze matrimoniale.

În decursul anului 1907 au intrat 12 cauze matrimoniale, care toate s'au rezolvit cu desfacerea matrimoniului.

VI. Cauze disciplinare.

Cauze disciplinare au rămas ca rest din anul 1906=1, în cursul anului s'au ivit 14, de tot 15, dintre acestea s'au rezolvit 15 cauze.

Ținem să amintim și să atragem atențiunea Vener. Sinod asupra unei împrejurări simptomatice foarte prejudicioase autonomiei noastre bisericesti rezultantă din situațiunea creată în urma întregirii dotațiunii preoțesti din partea statului, și aceasta este ingerința care o exerciază guvernul statului în afacerile disciplinare ale preoției, și anumit cu hârtia P. S. Sale de dtul 30 Octomvrie (12 Noemvrie) 1907 Nr.

6600, ni-s'a cerut, ca pe un preot care a fost tras la judecată înaintea forurilor civile pentru un steag alb împodobit cu crengi verzi, purtat de alegători cu prilejul alegerilor dietale, care din partea celui mai înalt for judecătoresc civil a fost achitat pe deplin, să-l luăm la disciplinar din punct de vedere moral.

Chiar și decisiunile de penzionare ale preoților deficienți, ni-se cer pentru înaintare la înaltul guvern, așa ni-s'a cerut prin hârtia de dtul 9 Ianuarie a. c. Nr. 85 subșternerea decisiunii prin care unui preot veteran, după un serviciu de 65 ani ajuns la deficiență i-s'a votat o cvotă corăspunzătoare ca ajutor din fondul preoțesc.

VII. Dăruiiri benevole.

Pe teritorul acestui district konzistorial s'au făcut dăruiirile următoare :

Protopopiatul Orăzii-mari.

1. Alparea : vād. Iuliana Kardos n. Roxin 80 cor., vād. Paraschiva Negrău ornate 80 cor. ;
 2. Apateul-rom. : Comuna politică bani 400 cor., Maria Casor prapori 30 cor., Petru Petraș prapori 24 cor. ;
 3. Calea-mare : Nicolae Popa și soții ornate 80 cor. ;
 4. Cheresig : Mai mulți poporeni bani 117 cor. ; Dimitrie Orădan 50 cor., Dim. Marcusș bani 40 cor., Flore Haiduc o răstignire 85 cor. ;
 5. Chiribiș : Ioan Papp ornate 100 cor., Comuna politică în bani 223 cor. ;
 6. Chișlaz : Ioan Șușman și soții luster 500 cor., Toma Păcala bani 237 cor., Alfonz Vécsei baron 20 cor., vād. Filip, Maria Gall,

Beöthy Ödön câte 100 cor., Flore Nemeş 50 cor., Petru Baicu, Mauriţiu Katz câte 40 cor., Georgiu Papp prapori 38 cor., Mai mulţi poporeni icoane 37 cor., Georgiu Farcaş evanghelie 30 cor., Flore Popovici, Nicolae Şuşman câte 20 cor.; 7. Chişirigd : Teodor Mudura prapori 40 cor., Vasile Sarca 20 cor.; 8. Cuzap : Flore Jurca ornate 80 cor., Comuna politică 40 cor.; 9. Diosig : Floare Luţaş bani 50 cor.; 10. Deruişoara : Teodor Filip ornate 100 cor., Aurel Bejan ornate 80 cor.; 11. Ghiriş : Nicolae Criste 100 cor., Vasile Şiteu 25 cor., 12. Hidişelul-sup. : Vasile Cucu ornate 80 cor.; 13. Iteu : Maria Grama 100 cor., Wertheimstein Alfred 50 cor., Vincenţiu Frater 50 cor., Arseniu Bogăţian 24 cor.; 14. Iaca : Moise Brinde ornate 70 cor.; 15. Miarlău : Ion Duma ornate 70 cor.; 16. Oradea-mare : Mai mulţi poporeni 134 cor. Ion Mihailovici şi soţia haine la 3 şcolari 30 cor.; 17. Parhida : Alexandru Erdei prapori 50 cor., väd. lui Simion Szilágyi icoane 50 cor.; 18. M.-Peterd : Stefan Magyari, George Săcădat, Ioan Magyari, câte 100 cor., Ioan Căracion 50 cor., Petru Marian, Irimie Budai câte 40 cor., väd. Stefan Magyari, väd. Ioan Sadu câte 30 cor., Georgiu Váradi, Iosif Bulzan, Georgiu Marian, Iosif Daina, Ioan Magyari, Irimie Farcaş, Dimitrie David, Ioan Codila, Georgiu David. Teodor Cioara câte 20 cor.; 19. Păuşa : Teodor Bodea 124 cor., Comuna politică 27 cor.; 20. Rontău : Teodor Onaca ornate 60 cor.; 21. Şumugiu : väd Sofia Brânzaş ornate 120 cor., väd. Barbura Curpaş prapor 20 cor.; 22. Spurcani : Flore Sabău ornate 60 cor., Ioan Bulea

prapori 20 cor. ; 23. Tărian : Gavril Ciordaș, Andreiu Blaga, Georgiu Oros câte 65 cor., Dimitrie Morna 47 cor., Ioan Tifon 42 cor., Alexandru Floruța, Georgiu Papp câte 40 cor., Petru Urs, Dimitre Szilágyi câte 38 cor., Petru Luncan, Ioan Luncan, Traian Nagy câte 30 cor., Teodor Blaga 29 cor., Georgiu Oros 27 cor., Ioan Barna, Petru Tabăra 21 cor. ; 24. Tășad : George Bara și soții sfeșnice 60 cor., Petru Domocoș ornate 50 cor., Dimitrie Avram 40 cor., Ilie Bora, Vasile Iude câte 20 cor. ; 25. Varviz : Petru Hebriștean ornate 72 cor., Teodor Hebriștean 20 cor. ; 26. Vecherd : Ioan Durgheu ornate 80 cor. ; 27. V.-Velența : Elena și Andreiu Horvath 200 cor., Ioan Costa icoană 50 cor., Maria Madi 25 cor. ; 28. Voivozi : Constantin Kereji ornate 80 cor., Grațian Drimbe prapori 70 cor.

Protopopiatul Peșteșului.

1. Aștileu : Teodor Degan și soții ornate 110 cor. ; 2. Butani Măgiești : Stefan Szabó din Cacuciul-român 600 cor. ; 3. Cacuciul-român : Stefan Szabó 600 cor. ; 4. Cacuciul-ung. : Stefan Szabó 600 cor. și pământ în valoare de 3000 cor. ; 5. Cetea : Mai mulți creștini bani 210 cor. ; 6. Corințel : Petru But ornate 90 cor. ; 7. Copăcel : Eva Popa ornate 90 cor. ; 8. Cueșd : Georgiu Scorțe și soții ornate 66 cor. ; 9. Gălișeni : Vasile Lup și soții ornate 190 cor. ; 10. Hotar : Ana Chirila 35 cor., mai mulți o evanghelie 50 cor. ; 11. Ineu : vād. Elisabeta Sime ornate 100 cor. ; 12. Iasani : Stefan Szabó din Cacuciul-român 600 cor., Petru Popa or-

nate 84 cor. ; 13. Luncșoara : Mai mulți poporeni fond de bucate în preț de 210 cor. ; 14. Ortiteag : Stefan Szabó din Cacuciu 800 cor. și pământ în valoare de 3000 cor., urbarialistii 140 cor. ; 15. Piatra : Simion Chirila ornate 50 cor. ; 16. Șumcuiuș : Mai mulți, prapori 86 cor. ; 17. Surduc : George Onciu ornate 110 cor. ; 18. Tileagd : M. Elena Muntean 130 cor., Ana Lazar 30 cor. ' 19. Tilecuș : Petru Baci și soția 20 cor. ; 20. Remeți : Ioan Toda ornate 60 cor. ; 21. Valea-mare : Mai mulți poporeni 158 cor.

Protopopiatul Tinței.

1. Cristur Ș. . . „Bihoreana“ 100 cor., mai mulți 500 cor., Iosif Trifa prapor 60 cor. ; 2. Hamarag : O. Eugen Földvári o cruce 20 cor. ; 3. Gepin : Mai mulți 100 cor. ; 4. Miersig : urbarialistii 4935 cor. 40 fil., P. S. Sa Ioan I. Papp antimis 40 cor., frații Bențe, Ardelean din America câte 100 cor., Teodor Pante 50 cor., Flore Bențe 30 cor., Nicolae Nan 25 cor., Avram Weisz 50 cor., Vasile Lupșa 40 cor., Neuman Iosif, Kántor Endre câte 25 cor., Ecaterina Szilágyi 20 cor., mai mulți ornate 218 cor., un anonim 100 cor., „Bihoreana“ luster 250 cor., Maria Valtner 80 cor., Teodor Raita, Stefan Raita, Ecaterin Budiu, Ana Derban câte 30 cor. ; 5. Micherechiu : George Nistor 40 cor. ; 6. Așand : Mai mulți un potir 28 cor. ; 7. Tinca : Dr. Andreiu Ille un dulap 60 cor. ; 8. Tulca : Nestor Porumb evanghelie 35 coroane, mai mulți 50 cor. ; 9. Căvașd : Moise Caș prapor 40 cor.

Protopopiatul Beliului.

1. Beliu : Alexandru Hanák 20 cor. ; 2. Benești : Mai mulți ornate 80 cor. ; 3. Botfei : Vichentie Lazar prapori 72 cor. ; 4. Cărand T. : Domeniul episcopesc latin 300 cor. ; 5. Căpâlna : Vasile Tăut 30 cor. ; 6. Cheșa : Mai mulți czeștini 300 cor. ; 7. Chișlaca : Iosif Moț ornate 60 cor. ; 8. Craiava : Petru Petrila prapor 30 cor. ; 9. Coroi : Ioan Leucuța stihar 40 cor. ; 10. Cumănești : Cornelia Musca ornate 70 cor. ; 11. Giriș : F. Elena Serb ornate 102 cor., Maria Valtner, Maria Dudulescu ornate 100 cor. ; 12. Hășmaș : Mai mulți ornate 70 cor. ; 13. Mocirla : Moise Goldiș și soții ornate 92 cor., mai mulți ornate 70 cor., Dionisie Costa prapor 30 cor., Ioan Pele prapor 30 cor., Ioan Tomuț prapor 30 cor., Antoniu Goldiș icoane 25 cor. ; 14. Olcea : Terezia Leucuța o perdea 30 cor., Ioan Dobra prapor 36 cor. ; 15. Petigd : urbaliștii 120 cor. ; 16. Șiad : Fira Cotuna prapor 30 cor. ; 17. Tăgădău : urbaliștii 440 cor. ; 18. Taut : F. Gavril Bejan ornate 84 cor. ; 19. Ucuriș : Vasile Vesa prapor 30 cor.

Protopopiatul Beiușului.

1. Albești : Mai mulți ornate 112 cor., Ioan Popovici ornate 54 cor. ; 2. Beiușele : Maria Drincu prapor 25 cor. ; 3. Ceica M. : Dr. George Popescu cădelniță 50 cor., mai mulți 100 cor., Eva Vese ornate 100 cor. ; 4. Curățele : Dr. Gavril Cozma 40 cor. ; 5. Gurbești : vād. Marta Oana 20 cor. ; 6. Nimăești : Georgiu Raman 24 cor. ; 7. Pocioveliște : P. S. Sa Ioan I. Papp

mai multe vase de serviciu, George Papp o evanghelie 24 cor., Vasile Tomuța prapor 30 cor.; 8. Luncasprie: Ioan Trip și soții ornate 70 cor.; 9. Sâtani: Flore Murg ornate 80 cor.; 10. Sânmărtin B.: Mai mulți ornate 60 cor., Maria Valtner o perdeă 25 cor.; 11. Topa-de-sus: Cozma Teodor și soții prapor 44 cor., văd. Medre Ioan prapori 64 cor.

Protopopiatul Vașcăului.

1. Bălăleni: Ioan Drancea ornate 40 cor.; 2. Buntești: Mai mulți ornate 60 cor.; 3. Câmpani: Mai mulți prapor 33 cor.; 4. Gurani: Nai mulți ornate 54 cor.; 5. Ghighișeni: Magdalena Nica evanghelie 30 cor.; 6. Hârzești: Mai mulți ornate 77 cor.; 7. Hinchiriș: Vasile Făt ornate 60 cor.; 8. Lazuri B.: Aurel Iovan ornate 85 cor., Ioan Popa 35 cor.; 9. Leheceni: Mihaiu Popovici o cruce 31 cor., Stern Mór ornate 80 cor.; 10. Luncă: Dionisiu Popa ornate 60 cor.; 11. P.-Zăvoiieni: Letiția Cucu ornate 80 cor.; 12. Seghiște: Vasile Murg prapor 76 cor.; 13. Șuștin: Mai mulți ornate 76 cor.; 14. Sârbești: Mai mulți ornate 160 cor.

Oradea-mare, 3/16 Aprilie 1908 din ședința senatului bisericesc.

Vasilie Mangra m. p.,
vicar episcopesc.

Nr. 2547/1908

La concluzul sin. Nr. 35 din 1908.

E)

Raportul general

al Senatului școlar dela Consistorul gr.-or. român din Arad
despre activitatea sa în anul 1907.

Venerabile Sinod eparhial!

Urmând dispozițiunei §-lui 129 din statutul organic, Consistoriul eparhial din Arad are onoare a prezenta, ca Senat școlar, despre activitatea sa din cursul anului de gestiune 1907, următorul:

Raport general.

Consistorul.

1. *Agendele de birou.* În decursul anului 1907, senatul școlar a avut de rezolvat: 15 esibite din 1906, primite spre referare în 1907 și cu esebitele improtocolate și primite spre referare în 1907 în număr de 2053, dau la oaltă totalul de 2136 esibite. Din aceste în decursul anului 1907 au fost rezolvate 2126 esibite, deci restanța anului face 10 esibite.

2. *Ședințe,* sau ținut de tot — ordinare și extraordinare la oaltă — 18, în cari au avut loc 238 cazuri de pertractare.

3. *Administrarea rezortului* am arătat deja în anul trecut că e însărcinată ceea ce a recunoscut-o și Veneratul Sinod eparhial prin concluzul său nr. 54 din 1907, decretând înființarea unui post de referent ajutor, care să facă și

inspecțiunea școlară. De data aceasta însă raportăm, că agendele senatului sunt pe cale de îmulțire, de când au intrat în vigoare art. de lege școlară XXVII. din 1907 despre raporturile de drept ale școlilor nesuținute de stat și despre salarizarea învățătorilor comunali, și confesionali.

Tot aci trebuie să răspundem și la însărcinarea dată prin concluzul de sub nr. 54/1907 deja provocat, că Consistorul nu a putut sistematiza postul de referent ajutător la acest senat, deoarece, după răspunsul nr. 4553/1907 al senatului episcopesc dat cu avizare la concluzul Sinodal nr. 70/1907, dieceza de prezent nu dispune de resursele necesare. Astfel ținem să raportăm și astădată despre situația prea împovorată a administrării senatului școlar.

A. Școala poporală.

În general.

4. *Noua lege școlară*, adică art. XXVII. din 1907, ce a intrat în vigoare cu 1 Iulie 1907, a creat o situație nouă, din cele mai îngrijitoare pentru cauza școlii și a învățământului nostru confesional. Abstrăgând dela împovorarea administrației centrale și dela împovorarea protopresbiterilor ca inspectori tractuali, — legea aceasta impune mari sarcini cu privire la dotarea învățătorilor; dă direcție nouă învățământului însuși și crează cadre nouă, între cari să decurgă pentru viitor activitatea învățătorilor și stabilirea responsabilităților lor disciplinare.

Consistorul a luat din vreme dispozițiile pentru executarea legii dispunând în locul prim

conscrierea și după puțină și întregirea dotației învățătorilor, amăsurat legii și instrucțiunii de sub /. emisă de Preaveneratul Consistor mitropolitan la 21 August 1907. În înțelesul acestei instrucțiuni (pag. 5) Consistorul eparhial, după ce va termina lucrările cu privire la regularea nouă a dotației învățătoresți e îndatorat ca, materialul adunat din parohii să-l înainteze, pe lângă propunere la Consistorul mitropolitan, pentru promovare la Măritul Congres național-bisericesc pentru a se declară asupra punctului de mănecare principiar al întregirii oferite de stat. Până atunci însă Consistorul din a sa parte nu se poate declară în meritul afacerii, ci numai a se restringe la lucrările *pregătitoare*.

Dar și în acestea *lucrări pregătitoare* întâmpinăm mari greutăți. Pretenziunile legii sunt mari, dar și mai mari sunt neajunsurile credincioșilor noștri din cele mai multe parohii. De aceea Consistorul în lucrările sale e strâmtorat între multele și marile pretenziuni ale legii și între situația economică financiară rea, a timpului.

5. O altă mare greutate este și *nedumerirea* credincioșilor, acupra drepturilor și datorințelor sale a susține școala între atari împrejurări; că aceea pretenziune impusă pe art. de lege XXVII. din 1907, de a întregi salarele învățătoresți, este ea oare ori ba, de natura, dea schimbă un deobligament necondiționat dreptul facultativ garantat confesiunilor prin §. 11 din art. de lege 38 din 1868, dea susține școli proprii dacă voiesc și pot.

Identificându-ne și noi cu aceasta nedu-

merire, adaugem că ne este frică, cumcă forțând parohiile a da întregirea, ne-am alege cu aceea, că în multe cazuri fără înțeles și fără folos, — am clătina respectul și dragostea credincioșilor față cu sfta biserică și față cu guvernul diecezan, ceea ce nu poate fi scopul nostru.

Aci adaugem, drept dovadă despre alipirea credincioșilor noștrii față de școala confesională și despre respectul cătră lege, că un însemnat număr din parohiile noastre fără conziderare la repiriu de trei ani acordat în §. 12 a legii, au urcat salarele învățătoarești conform legii, punându-le în curgere încă dela 1 Ianuarie 1908. Aceasta s'a ajuns însă acolo mai ales, unde și învățătorii și-au făcut datorințele de învățători, cum să cuvine.

Neîntrându-ne rapoartele dela toți protopopi ne rămâne ca numai pe sesiunea proximă să să prezentăm un tablou specificat despre starea salarelor urcat conform legi și despre posturile învățătoarești respective școlile, cari sar putea susțineă numai ca ajutor de stat.

6. Și până atunci însă trebuie să raportăm, ca *școlile parohielor sărace* ne impune — mai ales în noua situației a cauzei școli populare — o prea serioasă îngrijorare. Avem adecă în părțile muntoase atari parohii și încă aproape de-arândul cari după numărul și starea materială a credincioșilor noștrii, și până acum de abea cu greu și-a susținut școalele. În fața legii școlare din urmă, cauza acestor școli — cu regret profund trebuie să mărturisim — o conziderăm de foarte problematică, pentrucă: parohiile acele nici când nu vor fi în stare să susținem școlile,

ca atari, în condițiunile recerute de lege și nici să deie dotația prescrisă în art. de lege XXVII. din 1907, iar statul nu o va da întregirea pentru multele neajunsuri ale aaelor școli, școlile aceste adecă în foarte rari cazuri au edificiul școlar corăspunzător, posturile învățătoarești, în multe locuri nu li-s'au putut îndeplini definitiv în lipsa dotației, iar provizoriatele lungi puse alătura de alte scăderi locale -- au adus cu sine scăderi și pe terenul învățământului, — în vreme ce condițiunile stabilite de lege și de guvernul țării (§§-ii 16, 19, 20 din art. XXVII. din 1907 și instr. min. de culte nr. 76000 din 1907 §. 37) pentru obținerea ajutorului de stat, sunt multe și presupun stari cu totul ordonate la școala luată în prospect de ajutorare.

Unele parohii sunt gata a trage ultima consecvență a situației, și avem *deja cazul, că o parohie* săracă și mică a și decretat sistarea școlii confesionale pe motiv, că nu o mai poate susține.

Dupăce e de prevăzut, că se vor mai ivi alte atari cazuri, în mod logic și firesc să naște întrebarea: Ce este de făcut în cauza școlilor din parohiile sărace, și ce în special în cazurile, când acele impinsă de sărăcie și de sarcinele legii școlare din urmă, ar renunța la facultatea garantată prin art. de lege din 1868, și ar sistă școlile, pe cari nu le mai pot susține din propriile puteri? Să lăsăm lucrul în atâta și să încuviințăm simplaminte sistarea atâtor școli, pe motiv că n'avem pentru ele mijloc și chip de ajutorare, — ci numai ne-ar ocupa, fără câștig pentru cauză și în paguba altor școli de care avem a ne îngriji.

6. *Alte greutăți.* La executarea legii școlare din urmă întâmpinăm greutăți încă și din acel punct de vedere, ca în timpul din urmă și deosebit dela intrarea în vigoare a art. de lege XXVII. din 1907 încoace, organele statului ne cer cu înțetire să dispunem parohiilor nu numai a delătură scăderile existente ale unor școli, ci în multe cazuri să cere, ca parohiile să-și augmenteze școala, sistemizând posturi nouă de învățători. Inchipul acesta de răul sarcinilor grele, și până aci, prin unele parohii — adevărat că numai sporadic — sau ivit și mai sustau încă, greutăți în calea regulării de nou a dotăți învățătoarești, ba s'a agitat ici colo și ideia, de a da școlile în administrarea statului, în aceea credință, că aceasta ar aduce scaparea de sarcinile culturale.

Pentru a preveni complicarea situației, Consistorul a elaborat un circular, care se va emite încurând, pentru ai lumina pe credincioșii noștri, că e în interesul lor a susține școala confesională; că e datorința comunei politice în locul prim, apoi a statului, să ridice școli acolo unde confesiunile nu pot susține sau a lărgi școala existentă; ca statificarea școlilor nu aduce ușurările nădăjduite, ci conform §-lui 169 al Instr. nr. 70000/1905 a Ministrului reg. ung. de culte și instrucțiune publică, în caz de statificarea școlilor, sarcinile susținătorilor de mai nainte, rămân cel puțin aceleași și pe mai departe, iar drepturile de mai nainte, prin statificare, se reduc, — și că statificarea, între condițiile puse de stat implică în sine substituirea facultății de a susține tot noi și școala deja statificată.

7. *Fond diecezan bisericesc — cultural.* Cu privire la însărcinarea primită prin concluzul nr. 58 referitor la crearea atârui fond pentru ajutorarea școlilor noastre în vederea art. de lege XXVII din 1907, avem onoare a raportă, cum că Conzistorul, pe lângă toată dragostea de cauză, nu a inițiat lucrările de trebuință, pentru că nu a aflat că timpul ar fi oportun când *avem colectă pentru episcopii*, câteva colecte încuviințate de Sinod pentru parohii, când anul economic a lăsat atât de mult de dorit și când lumea financiară a avut a face cu criză. Dar chiar dacă Conzistorul ar fi inițiat lucrurile, eră absolut eschis, ca în vremile de azi, când și de altfel se jertfesc procente urcate de cult, credincioșii noștri se contribue în atari proporții, aa până la 1910, când întră legea pe toată linia în vigoare, să se poată constitui și inactiv7 fondul neccsar, cum s'a proiectat.

8. *Date statistice școlare*, obicinuite le prezentăm sub $\cdot/\cdot$ pentru luare la cunoștință.

9. *Manuale noue școlare* a aprobat Conzistorul în decursul anului 1907 următoarele: Dela preotul Nic. Crișmartu Istorioare biblice; dela învățătorul I. Vuia: Abcdarul român ilustrat; Curs practic de aritmetică (cl. II—IV); Aritmetica și geometria (cl. V—VI), propunându-le spre luare la cunoștință.

10. *Frecvențașune școlară* în anul școlar 1906/7 o prezentăm în următorul tablou statistic, în paralelă cu anul precedent.

Din acest tablou se vede, că frecvențașune școlii de toate zilele, în general, față cu anul trecut s'a urcat cu 0.66⁰/₀, iar la școala

Tractul	Frecventarea școlii comunale					
	De toate zilele			De repetițiune		
	în 1905/6	în 1906/7	+ ori —	în 1905/6	în 1906/7	+ ori —
Arad	66.66	64.55	—	26.39	22.16	—
Chișineu	69.58	62.85	—	40.26	41.52	+
Șiria	70.72	73.95	+	56.01	58.38	+
Ienopolea	50.87	45.29	—	28.47	21.35	—
Buteni	63.22	60.84	—	38.27	46.49	+
Hălmagiu	45.57	53.44	+	15.45	30.—	+
Radna	67.56	70.2	+	33.63	52.90	+
Lipova	62.05	72.67	+	46.19	65.—	+
Belinț	79.51	83.86	+	64.12	75.86	—
Timișoara	83.84	85.96	+	60.11	68.05	+
B.-Comloș	76.58	76.15	—	46.94	45.89	—
Proc mediu al frecvenței	67.06	67.72	+ 0.66	42.25	47.35	+ 5.10

de repetiție cu 5·10⁹% cu toate că Conzistorul în mai multe rânduri a luat dispoziții în cauză, pentru luminarea părinților școlarilor prin predică în biserică și îndatorând pe protopresbiteri se procedă cu rigoare la cenzurarea rapoartelor lunare de frecvență. De aceea în timpul din urmă am fost siliți să cerem sprijinul autorităților politice administrative pentru ameliorarea frecvenței școlare.

11. *Inspețiunea* bună este condițiunea sine qua non pentru bunul mers al cauzei învățământului. De aceea statul are pentru fiecare comitat câte un inspector regesc, de școale, chiar și subinspector, iar în timpul din

urmă a` inactivat și postul de vizitări școlare anume.

La noi însă de o inspecțiune centrală nu poate fi vorbă între referințele de azi ale senatului, iar inspecțiunea prin protopopi nu se face conform §-ului 147 din Reg. pt. org. inv., pentru că după răspunsul cerut în cauză dela protopopi ca inspectori școlari tractuali, agențele li-s'au înmulțit și nu resbesc a face mai multe decât 2 vizitații la an, toamna și la examene, iar la mai mult nu se pot angaja decât protopopi cu tracte cari au un număr mai mic de parohii.

Arătăm neajunsul acesta pentru că suntem convinși, că fără binefacerea unui control mai întenziv nu ne vom putea nici măcar susține școala, decum să progresăm în zilele de azi.

In special.

I. *Invățământul.*

12. *Mersul învățământului* îl putem numi normal, timpul de instrucțiune prescris de lege, s'a observut la toate școlile afară de puține cazuri, unde au fost la mijloc mizerii locale de neprevăzut, iar însăși instrucțiunea s'a întrerupt numai la foarte puține școli din cauza de morburi epidemice.

Conzistorul a luat dispozițiile de lipsă pentru ameliorarea învățământului, așa că în anul acesta suntem în condițiuni de progres față de trecut, în acea privință.

13. Rezultatul examenelor dela finea anului școlar 1906/7 ale școlii de toate zilele, îl

prezentăm în tabloul următor de clasificare stabilită prin comisarii consistoriali și protopopii concernenți :

Tractul	Invățători		Examene clasificate cu					Școli fără examen
	defn.	nedefn.	dist.	lăud.	bun	suf.	nesuf.	
Arad	32	1	13	11	8	1	—	—
Chișineu	29	4	2	6	13	8	3	1
Șiria	33	1	5	11	16	2	—	—
Ienopolea	24	1	—	3	5	13	4	—
Buteni	32	17	5	9	13	20	2	—
Hălmagiu	33	7	5	—	16	14	5	—
Radna	31	6	5	7	9	13	3	—
Lipova	35	6	7	5	17	11	1	—
Belinț	30	11	1	10	9	18	2	1
Timișoara	51	2	13	10	15	9	2	4
B.-Comloș	41	1	6	9	14	10	3	—
Suma	371	57	62	81	135	119	25	6

14. *Școlile de repetițiune* și până aci a întâmpinat mari greutăți, când a fost vorba de inactivarea ei. Întâi de toate frecvența ei a fost și este neîndestulitoare și nu se poate promova fără de sprijinul deosebit al organelor statului, care sprijin l-am cerut deja în timpul din urmă (vezi pct. 10 tabloul statistic).

15. *Transformarea școlii de repetițiune în direcție economică*, de care ne-am ocupat în pct. 19 al Raportului general din trecut ne-a fost cu neputință să o executăm, întâi de toate pentru că parochiile noastre nu dispun de re-

cerutul teren pentru lucru. De altfel mai e de remarcat, că organizarea aceasta nouă a școlii de repetiție, privită prin art. de lege XXXVIII din 1868, nu e și nu poate fi îndatorire necondiționată pentru parohiile noastre, ci numai drept facultativ așa fel, că noua organizare va rămâne în sarcina comunelor politice (§. 50 art. XXXVIII din 1868). De aceea nici nu am putut să supunem la sarcini nouă poporul care și altfel aduce și va aduce mari jertfe, fie și numai pentru școala de toate zilele, chiar și numai în vederea art. de lege XXVII din 1907.

De altfel pentru acum ne pune în imposibilitate de a face ceva, nu numai dispoziția din §. 18 al legii XXVII din 1907, în virtutea căreia în școala de repetiție se poate întrebuința numai manualele maghiare, iar limba de propunere este cea maghiară, ci ne face greutate și împrejurarea, că organizarea atâtor școli ar reclama jertfe noue — teren de lucrat și costisitor, — pe cari parohiile noastre nu le-ar putea suporta.

Rugăm deci ca Veneratul Sinod se enunță absolvarea Consistorului de sub îndatorirea din concluzul Nr. 55/1907.

II. Disciplina.

16. Disciplina încă a fost un obiect de preocupare a Consistorului. Învățătorii au fost luați la răspundere pentru întrelășările oficiului și pentru alte acțiuni punibile, — iar une-ori pentru ca efectul să fie mai potrivit interesului cauzei, au fost citați și ascultați la Consistor.

Atari cazuri de ascultare am avut 44 în anul 1907. Rezultatul acesei proceduri este, că disciplinarele s'au redus.

Cu deosebită rigoare a procedat Consistorul față cu învățătorii, cari au dat examene nesuficicnte cu elevii.

Discipline în sens propriu am avut în 1907, în tofal 38, dintre cari pendente la finea lui 1906 au fost 24, iar în 1907 au intrat în curgere 14.

In decursul anului s'au finalizat 17 cazuri disciplinare, rămânând în curgare 21.

III. Reuniunile învățătoarești.

17. Reuniunile învățătoarești, atât ca atari, cât și ca despărțăminte sau conferințe tractuale, după mărturia rapoartelor intrate aici, au funcționat în regulă și sunt prilejuri bune pentru ulterioara instruire a învățătorimei în cele pedagogice.

La adunările generale anuale, ale celor 2 reuniuni, Conzistorul s'a reprezentat prin câte un delegat.

B) Institute centrale.

Institutul pedagogic.

17. Personalul didactic în 1906/7 a fost în aceleași condițiuni numerice ca în 1905/6.

Cu privire la însărcinarea din concluzul Nr. 59 din 1907 raportăm, că afacerea catedrelor preparandiale deplinite provizor stă sub

aranjare și sperăm, că în scurt timp se va face regularea dorită.

18. Elevii înscriși la institut au dat un contingent de 82.

19. Mersul și rezultatul învățământului în cursul anului școlar trecut a fost deplin mulțumitor în general, ceea ce deosebit se aduce în legătură cu silințele bune ale profesorilor, ci și cu contingentul elevilor cu pregătiri anterioare de ajuns.

20. La examen de cvalificație învățăto-rească din Iunie 1907 s'au prezentat de tot: 50 inși. Din aceștia 17 inși cari au fost elevi regulați, au trecut toți examenul, ceea ce este caz unic în analele institutului.

21. *Aranjamente la institut.* Cu privire la însărcinarea din concluzul Nr. 57 din 1907 raportăm că sala de desemn și caligrafie la pre-parandie s'a aranjat deja.

C. Internatul din Beiuș.

22. In privința acestui internat avem onoare a raportă, cumcă în urma concluzului de sub Nr. 61 din anul trecut acest Consistor a transpus Veneratului Conzistor din Oradea-mare actele internatului cerând să ni-se arate amănunțit modalitatea și condițiile între cari do-rește acel Venerat să primească internatul sub conducerea sa; dar răspuns am primit abia astăzi.

La însărcinarea din acelaș concluz, cu privire la partea financiară a institutului, Venerabilului Sinod i-se înaintează raport special,

D. Școli străine.

23. Școlarii din sînul bisericii noastre, cari cercetează școli de pe teritorul nostru, dar cari școli nu stau sub jurisdicțiunea acestui Consistor, în anul școlar 1906/7 au fost în total: 3883, deci un plus de 286 față de trecut. Ei au cercetat școli în 79 comune. Dintre aceștia au cercetat mai ales școli elementare comunale 1102 elevi și școli elementare de stat 1830 elevi.

Catechizarea lor, pentru a-i ține în legătură cu biserică, au fost provăzută prin 79 catiheți, deci un plus de 7 față de trecut.

Ni-s'a ivit însă greutatea aceea mare în cale, că Înaltul Guvern al țării a dispus, ca pe viitor catehizația școlarilor nostri dela școlile populare de stat să se facă pe viitor în chipul următor: în clasele inferioare în limba maghiară dar cu ajutorul explicațiunilor și în limba maternă a elevului, iar în clasele superioare — exclusiv în limba maghiară, — pentrucă la dincontră, catiheților li-se va detrage remunerația dată de stat.

În același înțeles li-se pretinde și celorlalți catiheți ai nostri dela școli mai înalte ale statului, ca sub aceleași urmări, să catehizeze, dar numai în limba maghiară.

Afacerea însă am promovată-o Preavenentului Consistor mitropolitan, pentru a ne înțelege asupra celor de făcut, și până atunci am dispus catiheților să se țină de normativul congresual dela 1906, care normează limba română ca limbă de catehizare a fiilor bisericii noastre.

Acesta ne este raportul pe care-l supunem
Veneratului Sinod pentru binevoitoare luare în
socotință.

Arad, din ședința konzistorială dela 17/30
Aprilie 1908.

Ioan I. Papp m. p.,
Episcop

Nr. 845/97 șc. 1908.

La concl. sin. Nr. 34 din 1908.

F)

Raport general

al senatului școlar dela Consistorul gr. or. român din Oradea-mare, despre activitatea sa în anul 1907.

Venerat Sinod!

Conzistorul eparhial gr. or. român din Oradea-mare despre activitatea sa dezvoltată ca senat școlar în cursul anului 1907, are onoare a înainta următorul:

Raport general.

I.

Acest Conzistor, cuprinzând înalta importanță, ce o are școala poporală întru desăvârșirea spre bine a vieții poporului, a urmărit cu atențiunea cuvenită toate momentele privitoare la înaintarea învățământului poporal, luând din vreme măsurile reclamate de necesități în privința îmbunătățirii și promovării acestui învățământ, controlând deplinirea acestor măsuri și ținând în evidență neîntreruptă inspecțiunea și frecventarea școalelor.

Senatul în acest an a ținut 11 ședințe, pertractând și rezolvând obiecte aparținătoare sub 450 numeri seriali.

II.

Sub jurisdicțiunea acestui Conzistor la sfârșitul anului 1907 am avut 247 școli în 298

comune, dintre cari 60 însă n'au fost corespunzătoare. Observăm, că față de aceste comune cu școale necorespunzătoare Conzistorul n'a întrelăsat nici un 'prilej, ca să îndrume și îndatoreze pe fieștecare din caz în caz pentru a se provedea cu școli corespunzătoare, dar cele mai multe din cauza sărăciei, n'au putut face de ajuns acestor îndrumări.

Invățători cvalificați, definitivizați în post am avut 135, iar provizori și suplenți 71. Prunci obligați a frecventă școala au fost de toți 29.220, dintre cari însă școalele noastre le-au frecventat numai 15.256, iar școale străine 908, adecă abia 54% din numărul total al celor obligați.

Pentru o mai bună evidență și o mai clară percepțiere a acestor date numerice, sub % alăturăm datele statistice școlare speciale comparative, de unde se poate constată, că învățământul în școalele noastre din acest an a progresat în toată privința față de anul precedent școlar.

III.

Școalele submanuata au fost inspectionate în locul întâi de cătră directorii școlari parohiali, cari au fost îndatorați a cercetă și controlă mersul învățământului cât mai des, cel puțin însă una dată la săptămână, — apoi de către protopopii-inspectorii cercuali, impunându-li-se acestora vizitarea școlilor din tract câte de douăori la an, afară de conducerea în persoană a examenelor finale.

Frecvența școlară am controlat-o pe baza rapoartelor lunare înaintate Conzistorului de către inspectorii școlari. După cum am constatat însă și am arătat mai sus, frecvența în genere nu e satisfăcătoare. Motivele de căpetenie, cari pricinuesc această neglijență, sunt îndeosebi deoparte legendara nepăsare a poporului nostru din aceste părți față de școale, de care nu s'a desbărat total nici în ziua de astăzi, apoi lipsa de învățători cvalificați și stabili, îndeosebi lipsa de învățători devotați chemărilor, precum nu mai puțin și neinteresul, să nu zicem aversiunea autorităților civile, care la cercările directorilor școlari, pentru ca să iee măsuri în consecință față de cei neglijenți, de cele mai multeori nu fac nimic.

Conzistorul a făcut tot posibilul pentru lecuirea acestui rău, și credem că în viitor și în asta privință vom putea raportă despre îmbunătățire.

IV.

În scopul de a asigura mersul regulat al învățământului pentru înaintarea instrucțiunii poporului, acest Conzistor și în acest an a găsit de trebuniță a luă măsuri speciale prin circularul de sub Nr. 1273, în privința reparării, adoptării, curățirii edificiilor școlare, în privința prevederii școalelor cu mobilierul și recvizitele recerute, în privința conscrierii pruncilor obligați la școală și în privința începerii prelegerilor la timpul prescris. Sub Nr. 1710, a dat circular privitor la dispozițiunile igienice, îndatorând învățătorii ca și până ce igiena

va fi obiect de propunere obligator în școală, să explice elevilor la înțeles, cum se pot feri de boalele lipicioase. Pentru încunjurarea multelor neplăceri, provenite din întrebuințarea manualelor neaprobrate, sub Nr. 1837 s'a trimis tuturor parohiilor consemnarea manualelor aprobate, pentru orientare și conformare. Cu privire la prevederea tuturor școalelor submanuate cu învățători cvalificați sub Nr. 1274, s'a dat ordin tuturor oficiilor protopopești, să pună la cale escrierea de concurs pentru toate posturile vacante, sau provăzute numai provizor. Sub Nr. 632, pentruca să fie împărtășiți de creștere religioasă-morală corespunzătoare principiilor bisericeii noastre elevii de confesiunea noastră, cari studiază la școale străine de jurisdicțiunea bisericeii noastre, Conzistorul a trimis tuturor catiheților nostri dela aceste școli normativ pentru instrucțiunea religioasă-morală votat de Măritul Congres național-bisericesc sub Nr. 145, pentru uniformă procedere. Sub Nr. 574 a trimis celor interesați Regulamentul pentru examenul de cvalificațiune învățătorescă votat de Măritul Congres sub Nr. 150. Iar sub Nr. 400 în scopul ca în sînul elevilor și adulților să aprindă și să nutrească o mai mare dragoste de carte, a dat circular referitor la înființarea, aranjarea, îngrijirea și conservarea bibliotecilor parohiale amăsurat normativului votat în această privință de către Măritul Congres sub Nr. 141.

În sfârșit pentru constatarea rezultatelor reale produse în cursul anului în școalele populare, cât și pentru a îndemna poporul la îmbrăçoșarea mai cu căldură a școalelor și pentru

a provoca un mai viu interes față de soarta învățământului, Conzistorul sub Nr. 1011 a luat măsuri detaiate pentru ținerea examenelor finale cu toată solemnitatea sub conducerea protopopilor-inspectorii școlari, și pe lângă participarea comisarilor de examene numiți de Conzistor din sînul învățătorilor. Cu aceasta în legătură s'a dat ordin și pentru procurarea datelor statistice școlare.

Rezultatul examenelor a fost în 33 școale laudabil, în 67 bun, în 94 îndestulitor, iar neîndestulitor în 9, față de cari s'au luat măsuri în consecință.

V.

În privința ameliorării salarelor învățătoarești Măritul connres național a fost decretat întregirea salarelor învățătoarești la minimalul de 800 cor. Măsurile trebuincioase pentru satisfacerea acestui concluz din partea Conzistorului s'au luat, dar tocmai pe când lucrările pentru întregire în forma aceasta erau în curgere, a intrat în viață legea nouă școlară despre dotațiunea învățătorilor, prin care s'a curmat firul lucrărilor în aceasta direcțiune, ridicând această lege minimalul salarului la 1000 cor.

Aici ținem de cuviință a aminti, că prin intrarea în viață a acestei legi, mersul întreg al învățământului ajunge într'o altă fază, restrângându-se în mod simțitor cadrele autonomiei noastre în privința învățământului confesional. Fiindcă în școlile noastre salarul fundamental în cele mai multe nu trece peste suma de 600 cor., iar legea cere 100 cor. Apoi considerând

condițiunile impuse prin aceasta lege pentru câștigarea ajutorului de stat sunt foarte grele, ba chiar jignitoare pentru mersul învățământului confesional, Conzistorul mitropolitan ca organ suprem școlar și până la dispozițiile ce le va lua în merit Măritul Congres național, a apelat la simțul de jertfă al tuturor credincioșilor bisericeii noastre, îndemnându-i să susțină și pe mai departe din mijloace proprii școala noastră confesională, luând în aceasta privință concluziuni principale depuse în instrucțiunea pentru executarea articolului de lege XXVII din 1907, care a trimis-o și acestui Conzistor în exemplare îndestulătoare pentru toate comunele parohiale din acest district.

Conzistorul nostru la rîndul său s'a grăbit să dea circular în privința întregirii salariului învățătoresc, amăsurat cerințelor legii nouă, trimițând fiecărei parohii câte un exemplar din această instrucțiune, îndatorînd protopopii tractuali să iasă în fiecare parohie în persoană la fața locului, să arate credincioșilor avantajile morale prin susținerea școalelor străbune cu caracter curat confesional fără ajutor dela stat. Să constate cu organele parohiale că cu ce sumă a contribuit până acum respectiva comună bisericească la salariul învățătoresc și din ce izvoare? Pentru achitarea salariului învățătoresc făcutu-s'a până acum repartiție pe popor și cât de mare a fost acea repartiție? Ce sumă mai lipsește la acoperirea salariului învățătoresc conform articolului de lege XXVII din 1907 și de unde va acoperi acea sumă?

Lucrările încă nu sunt terminate, în urmare

raport exact de data asta nu putem prezentă. De pe acum însă putem signală. că multă nădejde întru întregirea salariului învățătoresc din mijloacele și puterile proprii ale comunelor noastre bisericesti din acest district, nu avem, cu cât o parte însemnată din aceste comune, nici chiar minimalul de 600 cor. pretins până acum, nu l-au putut asigura din mijloace proprii, ci constrânse de marea mizerie a credincioșilor, au fost nevoite a recurge pe lângă o repartitie de 25—75⁰/₀, ba chiar și de 80—90⁰/₀ și pentru întregirea acestui minimal la ajutorul statului.

Tot aici ținem să amintim, că din partea organelor administrative în anul 1907 am fost recercați a înființa școale paralele în 49 comune. Conzistorul nostru din parte-și a stăruit pe lângă respectivele comune bisericesti și a luat toate măsurile ca școalele reclamate de sporirea populațiunii școlare, să se înființeze în timbrul școalei confesionale, totuși considerând că cele mai multe din aceste comune au avut ajutor dela stat ca întregirea salariului învățătoresc la minimalul de 600 cor., cu greu credem ca acum, acestea având a întregi și salariul învățătorului la 1000 cor. să-și poată înființa încă o școală și totodată să întregească și salariul învățătorului dela școala nouă ce se va înființa.

VI.

Reuniunea învățătorilor din acest district constituită, își urmează activitatea, ținând în cursul anului o adunare generală și 6 conferențe

tractuale, azistând la adunare și un comisar numit din partea Conzistorului.

VII.

În cursul anului 1907 senatul școlar și-a exercitat puterea judecătorească în 18 cazuri disciplinare, dintre cari 5 s'au terminat cu admoniare, 10 cu înfruntare în scris și 3 cu pedeapsă în bani.

Dat în ședința senatului școlar ținută la 3/16 Aprilie 1908.

Vasilie Mangra m. p.,
vicar episcopesc.

Nr. 2525/1908

La concluzul sin. Nr. II din 1908.

(1)

Raportul general

al Senatului epitropesc dela Consistorul gr.-or. român din Arad
despre activitatea sa în anul 1907.

Venerabile Sinod eparhial!

Consistorul gr. or. român din Arad ca senat epitropesc are onoare a-și înainta raportul general despre activitatea sa în decursul anului 1907 în următoarele :

A. Activitatea de birou a sebatului.

1. Afacerile de birou a senatului epitropesc în decursul anului 1907 s'au sporit extraordinar cu realizarea și finansarea cumpărărilor de realități în Sânpetru-sârbesc și în Cermeiu ; apoi cu facerea modalităților de administrare a acelor averi astfel, că referentul senatului din aceasta cauză prea puțin s'a putut ocupa cu celelalte agende ale rezortului său, de unde și provine, că dintre piesele rămase de pe anul 1906 și întrate în decursul anului 1907 au rămas nerezolvate 455, față de anul anterior mai mult cu 139 piese.

Cu privire la însărcinările primite dela Veneratul Sinod eparhial, venim a raporta, că precum se va învedera din rapoartele speciale unele din acele însărcinări sunt finalizate, iar altele în curgere.

B. Activitatea economică a senatului cu privire la administrarea averilor diecezane.

2. Toate pământurile și realitățile diecezane până aci s'au administrat prin esarândare. În anul 1907 însă între constelațiunile economice de atunci, Consistorul a fost necesitat să iee și administreze în regie o parte considerabilă din pământurile diecezane din Sânpetru-sârbesc sub conducerea unui econom specialist angajat în acel scop, și este chiar probabil să fim necesitați a susține încă un restimp oareși care la acele pământuri administrarea în regie.

În socoțile și inventarele ce le înaintăm cu raport special, punem în vedere Veneratului Sinod eparhial demersul administrării și starea fondurilor și fundațiunilor diecezane administrate la acest Consistor.

4. Sub A. prezentăm consemnarea acelor pretenziuni ale fondurilor și fundațiunilor diecezane, cari parte devenind neîncassabile sunt a se șterge din active și cari parte sunt a se devalvă din prețul edificiilor și obiectelor supuse deteriorării, propunând și cerând descrierea și ștergerea acelor.

C. Activitatea senatului cu privire la controlarea administrării averilor din parohii.

Între drepturile și datorințele principale ale Consistorului ca autoritate diecezană sunt controlarea și diriguirea administrării afacerilor epitropești în parohii.

Fazele acestei activități ale senatului epi-

tropesc să invederează din următoarele expuneri :

5. Conform rapoartelor primite dela oficiile protopresbiterale, atât preoțimea, cât și învățătorimea diecezană — cu puține excepțiuni — au achitat dările scăzute până la finea anului 1907 după realitățile, ce le beneficiază.

6. Sub B. alăturăm conspectele despre capitalele ce comunele bisericesti le-au investit în realități în decursul anului de gestiune.

7. Sub C. înaintăm conspectul despre supracenzurarea socoților și preliminarilor bisericesti, culturale și fundamentale *ale comunelor bisericesti și ale protopresbiteratelor* din districtul acestui Consistor, din care rezultă, că în anul 1907 s'au revăzut și cenzurat de tot 724 preliminară, între acele 355 bisericesti, 351 culturale, 6 fundamentale și 12 protoprezbiterale și 1146 socoți între acele 472 bisericesti, 499 culturale, 169 fundamentale și 6 protopresbiterale.

Sub D. așternem conspectul acelor comune bisericesti, cari sunt în restanță cu *susțernerea socoților și preliminarilor, din care rezultă că la finea anului 1907 au rămas în restanță de pe mai mulți ani 460 diferite socoți și 23 diferite preliminară.*

În raport cu starea de pe anii anteriori — numărul acestor restanții a scăzut.

8. Sub E. înaintăm conspectul general despre fondurile și fundamenturile bisericesti și școlare în bani și realități; iar sub F. conspectul despre fondurile de bucate ale comunelor bi-

sericești, cari ambele arată starea acelor fonduri și fundațiuni dela finea anului 1907.

9. Sub G. înaintăm conspectul general despre averea totală a comunelor bisericesti din districtul acestui Consistor.

Arad, din ședința consistorială a senatului epitropesc ținută la 16/29 Aprilie 1908.

Ioan I. Papp m. p.,
Episcop

Nr. 846/87 Ep. 1908.

La concl. sin. Nr. 29 din 1908.

H)

Raportul general

al senatului episcopesc dela Consistorul gr. or. român din Oradea-mare, despre activitatea sa în anul 1907.

Venerat Sinod!

Consistorul eparhial ort. român din Oradea-mare, ca senat episcopesc cu respectul cuvenit înaintea dumneavoastră despre activitatea dezvoltată în cursul anului 1907, următorul:

Raport.

I. În general.

Consistorul nostru ca senat episcopesc, în cadrele Statutului Organic și ale Regulamentului congregațional în afaceri episcopice, și-a împlinit în mod conștiințos datorințele, născându-se nu numai pentru conservarea, asigurarea averii existente, ci și pentru sporirea acesteia prin toate mijloacele permise și legale.

II. În special.

1. Neavând Consistorul nostru în manipulare nici un fond, activitatea senatului nostru s'a mărginit numai la controlul executat față de averile mobile și imobile ale parohiilor, la supravegherea preliminară, socoților, la încasarea diferiților bani oficioși.

2. Solvirea promptă a dărilor după pământurile parohiale, modul de chivernisire ale ace-

lor pământuri, se controlează an de an din partea protopopilor concernenți, cari în sensul circularului de dtul 28 Decembrie 1901 Nr. 2377/Ep. raportează în detalii despre acestea, luând Consistorul cu toată severitatea față de cei neglijenți toate demersurile de lipsă.

3. Pentru încassarea și administrarea contribuțiilor eparhiale s'a edat circular de dtul 12/25 Iunie 1907 Nr. 1404 Ep. iar rezultatul obținut, în comparațiune cu anul precedent, se vede din anexul de sub %.

Observăm, că acolo unde au fost lipsă de ajutorarea bisericilor, Consistorul a cedat rezistanțele în folosul respectivei biserici.

4. Sidoxia episcopicească se încasează regulat dela toți preoții, cari beneficiază întregire dela stat, cu ocaziunea solvirei întregirii, iar pentru încassarea și administrarea competenței sidoxiale dela preoții, cari n'au întregire, s'a dat circularul de dtul 1/14 Iunie 1907 Nr. 95 Ep.

5. Pentru augmentarea fondului teologic-pedagogic, se folosește venitul tasurilor II—III. Rezultatul obținut se vede din conspectul aclus sub 2%. În afacerea aceasta s'a emanat circularul de dtul 29 Dec. 1906 Nr. 2596/214 Ep.

6. Observăm, că pentru asigurarea ștergerii capitalului investit la ridicarea internatului diecezan din Beiuș, Consistorul a dispus luarea cvotei în preliminar pentru depurarea capitalului investit la ridicarea internatului din chestie. Bani adunați spre acest scop trec din mâna protopopilor concernenți, deadreptul la cassa consistorială din Arad.

7. Pentru compunerea și subșternerea preliminarilor parohiale și culturale, Consistorul a liberat circularul de dtul 29 Decembrie 1906 Nr. 2595/213 Ep. În urma acestuia au intrat de tot 276 preliminare și 63 repartiții, cari au fost aprobate toate.

8. Organele parohiale prin circularul de dtul 29 Decembrie 1906 Nr. 2594/212 Ep. au fost provocate și îndatorate a subșterne socoșile epitropiilor parohiale despre venitele, speșele curente, precum și despre venitele și speșele fondurilor existente. De tot au intrat 440 socoși, dintre cari 381 au fost provăzute cu clauzula de aprobare, iar 59 socoși au fost dificultate și restituite pentru întregire ori coregere.

Dintre 284 parohii 25 sunt în restanță cu socoșile, dar acestea cu dtul 7/20 Noembrie 1907 Nr. 2419 Ep. au fost solicitate, și astfel aproape toate au și subșternut socoșile.

9. În conformitate cu concluzul sinodal Nr. 30/905 despre fondurile manipulate la cassa consistorială, dăm raport separat.

10. Despre toate averile mobile și imobile ale parohiilor acludem conspectul de sub 3%.

11. Despre încassările în taxele de 1 cordela cununii, susținute pentru acoperirea bugetului consistorial prin circularul de dtul 29 Decembrie 1906 Nr. 2597/215 Ep. adresăm conspectul de sub 4%.

12. Despre rezultatul scontrării cassei consistoriale din partea comisiunei scontrătoare subșternem act separat.

III. Partea formală.

Consistorul nostru ca senat epitropesc în cursul anului a ținut 9 ședințe în care sub 221 numeri seriali a rezolvit 420 piese, iar afară de ședințe s'au rezolvit 275 piese. La acest senat către 3 piese restante au intrat 700 acte, dintre cari s'au rezolvit 698 piese, iar 5 piese au trecut cu restanțe pe anul viitor.

Dat în Oradea-mare, din ședința senatului epitropesc ținută la 3/16 Aprilie 1908.

Vasilie Mangra m. p.,
vicar episcopesc.

La concluzul sinodal Nr. 96 din 1998.

6299

81 șc. 1908.

Regulament

pentru administrarea internatului gr. or. român
diecezan din Beiuș.

§. 1.

Internatul gr. or. român, înființat în Beiuș pe baza hotărârilor sinodului eparhial arădan Nrii 93 din 1897, 16 din 1898 și 84 din 1899 și inactivat cu începerea anului școlar 1899/1900, formează proprietatea diecezei gr. or. române arădane și poartă numirea „Internatul diecezei gr. or. române arădane“.

§. 2.

Mențiunea internatului este creșterea religioasă-morală a tinerilor români ortodoxi, cari vor studia la gimnaziul din Beiuș. Internatul are caracter confesional ortodox, care este a se conzerva pentru totdeauna.

Administrațiunea internatului.

§. 3.

Internatul fiind situat pe teritorul Consistorului gr. or. român din Oradea-mare trece în administrarea și se pune sub jurisdicțiunea acestuia.

§. 4.

Consistorul eparhial gr. or. român din Oradea-mare, prin senatul școlar, conduce toate afacerile administrative ale internatului și reprezintă institutul. Iar în special:

a) institue organele internatului și stabilește remunerațiunea acelora.

b) supraveghează și controlează prin organele sale conducerea și viața internă a internatului.

c) Stabilește budgetul anual, și ia măsuri pentru acoperirea budgetului.

d) Hotărăște numărul elevilor, cu și fără plată, cari sunt a se primi în internat.

e) Stabilește taxa de întreținere, precum și alte condițiuni de primire și ia măsuri pentru încassarea taxelor.

f) Publică concurs pentru însinuarea și primirea elevilor în internat.

g) Primește pe elevi fără plată în internat.

h) Ingrijește, ca internatul să fie provăzut cu recvizitele și mijloacele trebuincioase.

i) Ingrijește și ia măsuri pentru conzervarea edificiilor internatului.

k) Ingrijește pentru crearea unui fond special spre scopul de a putea primi și provedea în internat fără plată elevi lipsiți de mijloace.

l) Revidează socoțile anuale despre administrarea internatului și le înaintează sinodului eparhial.

m) Exerciiază jurisdicțiune asupra organelor internatului,

§. 5.

Organele internatului.

A) Rectorul.

B) Prefectul de studii.

C) Economul.

§. 6.

A.

Instituirea rectorului.

Rectorul internatului, fiind totodată și profesor-catihet pentru elevii gr. or. români dela institutele de

învățămint din Beiuș, se institue pe calea alegerii, respective în urmarea concursului se alege prin Consistorul gr. or. român din Oradea-mare în ședință plenară pe temeiul candidării făcute din senatul școlar.

Alegerea poate fi definitivă ori provizoră, aplicarea provizoră însă numai din an în an se poate susține, până când va înceta pedeca pentru definitivare.

Rectorul, profesor-catihet, fiind ales definitiv, se consideră de instituit pe viață și ca atare numai pe calea disciplinară prin sentință definitivă poate fi amovât din post.

§. 7.

Rectorul să locuiască permanent în internat și să fie necăsătorit. Persoană căsătorită numai în mod provizor poate fi aplicată în postul de rector. Rectorul pentru conducerea internatului, ca remunerațiune are locuință și toată proviziunea în internat, eventual i-se poate da și remunerațiune în numărar.

Agendele rectorului.

§. 8.

a) A conduce creșterea religioasă-morală și instrucțiunea elevilor.

b) A susține ordinea, disciplina și curățenia în internat.

c) A se îngriji de procurarea articlilor de alimentare și recvizitelor trebuincioase pentru internat.

d) A controla, ca bucatele și alimentarea elevilor, atât în cantitate, cât și în calitate să fie bune și neexceptionabile.

e) A raportă și a face propunere Consistorului în toate afacerile internatului.

f) Impreună cu protopopul ca inspector și cu un delegat al Consistorului, întruniți în comisiune, a primi

în internat elevii pe plată la începutul anului școlar, până la numărul fixat de Consistor.

g) A încasă taxele de întreținere dela elevi, respective dela părinții ori tutorii acelora.

h) A purtă socoțile internatului și a le înaintă Consistorului până la 31 Decembrie a fiecărui an.

i) A purtă corespondențele cu părinții ori tutorii elevilor și a îndeplini afacerile scripturistice ale internatului.

k) A conduce o evidență de statistică despre elevi și despre referințele acelora, în care să fie introduse: naționalul, părinții și tutorii elevilor, locuința și starea socială a acestora, apoi conduita și progresul în studii a elevilor, eventualele excesuri și pedepsele aplicate pentru acele.

l) A rezolvi cauzele de excese ori transgresiuni ale elevilor, iară cauzele mai grave, care ar putea atrage eliminarea respectivilor, a le înaintă Consistorului pentru decider.

m) A dà înviațiuni prefectului, economului și a-i controlă în împlinirea datorințelor.

n) A controlă progresul în studii și în înțelegere cu prefectul a luă măsurile de controlă.

o) A se îngriji de curarea elevilor morboși și de separarea acelora, având a încunoștința și pe părinți.

p) A primî personalul de serviciu în conțelegere cu economul și a statorî simbria acelora.

r) A se îngriji pentru dezvoltarea fizico-corporală a elevilor, conform regulilor igienice, controlând și zbiciuind datinele rele și slăbiciunile observate.

s) A raportă cu finea anului școlar Consistorului despre viața internă și despre afacerile economico-financiare ale internatului.

B.

Prefectul de studii.

§. 9.

Prefectul de studii pentru internat îl institue Consistorul, de regulă înainte de începerea anului școlar, dintre teologii absolvenți cu maturitate, ori dintre alți tineri cu cvalificațiune academică.

Remunerațiunea prefectului, pe lângă locuință și toată proviziunea, o stavereste Consistorul din an în an amăsurat împrejurărilor și necesităților.

Prefectul este supus controalel rectorului și stă sub autoritatea Consistorului.

§. 10.

Agendela prefectului.

a) A substitui pe rector în caz de împedecare și a-i stă întru ajutor.

b) A conduce și a controlă pe elevi în studii, și a se îngriji ca zilnic să fie bine pregătiți din toate studiile, spre care scop controlează ăarele de silențiu și corepetare având a raportă verbal rectorului în fiecare ziuă despre rezultat.

c) A îngriji de ordine și curățenie la masă și în dormitoare, spre care scop va avea a luă masa și a dormi în dormitor cu elevii.

a) A însoți pe elevi la preumblare și a priveghiă asupra purtării acelora având a petrece cu elevii și în timp de recreațiune.

e) A conduce rugăciunile de dimineața și sara, precum și înainte și după masă.

f) A purtă o evidență despre cărțile cetite de elevi în oarele libere, un libel despre pedepsele aplicate, nnul despre daunele eventual făcute de elevi și altul despre starea sanitară a elevilor.

g) A îngriji de biblioteca internatului și a conduce registrul aceleia.

h) A raportă momentan rectorului despre orice disordine ori necorectitate observate în internat.

C.

Economul internatului.

§. 11.

Pentru provederea afacerilor economice ale institutului, Consistorul, pe lângă ascultarea rectorului și a protopopului, institue un econom pe lângă remunerațiune statorită amăsurat împrejurărilor.

Economul stă sub controla rectorului și sub autoritatea Consistorului.

§. 12.

Activitatea economului se extinde asupra tuturor afacerilor economice ale internatului. Iar în special economul îngrijește de cultivarea grădinei, de îngrășatul porcilor și a galițelor, procurarea legumelor și a tuturor articlilor de mâncare și a altor recvizite trebuincioase pentru internat.

Economul are să conducă un inventar despre recvizitele economice ale internatului și un ziuar despre procurarea articlilor trebuincioși și despre speșele făcute cu procurarea acelorora.

§. 13.

Medicul internatului.

Pentru îngrijirea higienică și pentru curarea elevilor și a personalului din internat, Consistorul la propunerea rectorului ori a protopopului, institue un medic pe lângă un onorar anual staverit amăsurat împrejurărilor.

§. 14.

Mijloacele internatului.

Recursele pentru susținerea internatului sunt:

- a) Taxele de întreținere încasate pentru elevi.
- b) Stipendiile fundațiunii Zsigăiane pentru întreținerea stipendiștilor în internat.
- c) Stipendiile primite dela alte fundațiuni pentru provederea stipendiștilor în internat.
- d) Eventual ajutor dat din partea diecezei.
- e) Procentele eventualelor fundațiuni întemeiate anume pentru internat.
- f) Dăruiri dela particulari ori alte corporațiuni.
- g) Legate testamentali destinate pentru fondul internatului.
- h) Contribuiri benevole adunate prin colectă.

§. 15.

Taxa anuală pentru întreținere în internat, pe lângă ascultarea opiniunii rectorului, protopopului și a delegatului Consistorului conform împrejurărilor economice locale, o stabilește Consistorul în luna Iunie înainte de începerea anului școlar deodată cu staverirea bugetului pentru anul următor.

Taxa de întreținere se plătește anticipative în Jouă, sau în patru rate egale, la mâinile rectorului, eventual a cassarului instituit anume spre acest scop.

§. 16.

Numărul elevilor, cari sunt a se primi în internat pe lângă taxă, ori eventual gratuit, îl hotărăște Consistorul la propunerea rectorului, protopopului și a delegatului consistorial, ca comisiune consistorială, — în luna Iunie deodată cu staverirea bugetului și a condițiilor concursuali.

§. 17.

Pentru primirea elevilor în internat Consistorul publică concurs încă din ședința, ce are a o ținea în luna Iunie a fiecărui an.

§. 18.

Primirea elevilor fără plată în internat o efectuește Consistorul înainte de începerea anului școlar, iar primirea elevilor cu taxă de întreținere, o efectuește la începutul anului școlar comisiunea compusă din protoprezbiter, rector și delegatul consistorial ca delegațiune consistorială.

Recurenți nesănătoși nu pot fi primiți în internat.

§. 19.

La primirea elevilor au să fie preferiți stipendiștii altor fundațiuni, apoi concurenții din eparhia Aradului și în urmă ceilalți concurenți din provincia mitropolitană aparținători bisericeii ort.-române.

§. 20.

Recurenții pentru de a fi primiți gratuit, vor avea a produce: *a)* extras de botez, provăzut cu clauzula că și acum aparțin bisericeii ort.-române; *b)* testimoniu școlar despre progresul din anul precedent; *c)* atestat de sărăcie dela antistia comunală legalizat și de preotul competent; *d)* atestat medical despre starea sănătății.

§. 21.

Elevii în internat primesc proviziune întreagă, adică: locuință, vîpt, încălzit, luminat, spălat, scaldă, cum și instrucțiune din studii.

§. 22.

Vor fi excluși din internat acei elevi, cari nu-și vor achită taxa de întreținere nici în decurs de 30

zile dela terminul fixat pentru solvire, iar' direcțiunea internatului este îndreptățită a încassă pretenziunile restante pe cale procesuală.

§. 23.

Elevii din internat, pentru delicta grave și purtare nemorală, la propunerea motivată a rectorului, pot să fie eliminați prin comisiunea konzistorială prevăzută în §-ul 16 al acestui regulament.

§. 24.

Elevii interniști, afară de taxa de întreținere, au să plătească la școală didactrul și să se provadă cu vestminte și cu recvizitele de învățământ trebuincioase.

§. 25.

Socoșile despre administrarea internatului, se conduc după anul școlar și împreună cu un exemplar de inventar, se înaintează la Konzistor până la finea anului școlar.

§. 26.

Socoșile anuali revăzute de comisiunea konzistorială și rezolvite de Konzistor sunt a se înaintea sinodului eparhial ordinar următor, împreună ca un raport al Konzistorului despre numărul elevilor întreținuți pe plată și gratuit, constatarea stipendiștilor altor fundațiuni și despre viața internă a institutului pe anul școlar trecut.

§. 27.

Contribuirile anuale, care se încassează dela comunele bisericesti din dieceză pe baza concluzelor sinodali Nr. 84 din 1899 și 72 din 1900 pentru refundarea capitalelor anticipate ca împrumut din fondurile diecezane și investite în realitățile internatului, sunt a se administra și mai departe la cassa diecezană din Arad.

§. 28.

Conzistorul din Arad, respective administrațiunea cassei diecezane are a purta evidență separată despre contribuiriile încassate dela comunele bisericesti pentru internatul din Beiuș și pe baza evidenței a raportă în detai sinodului eparhial ordinar în fiecare an despre restul capitalelor anticipate ca împrumut, despre sumele refundate din contribuiriile încassate dela comunele bisericesti, despre rezultatul încassărilor anuali, despre restanța contribuiriilor și despre comunele bisericesti restante.

29.

Acest regulament întră în vigoare la 1/14 Iunie 1908.

Dat din ședința senatului școlar al Conzistorului gr.-or. român din Oradea-mare, ținută la 27 Martie (9 Aprilie) 1908.

Vasile Mangra,
vicar episcopesc.

Acest regulament s'a votat prin concluzele sinodului eparhial din Arad Nr. 95 și 96 din 1908.

Ioan I. Papp m. p.,
episcop-președinte.

Vasilie Goldiș m. p.,
notar general sinodal.

La Nr. sinodal 97 din 1908.

Regulament

pentru afacerile interne ale Consistoarelor eparhiale din
eparhia Aradului.

I. Constituirea Consistorului eparhial.

§. 1. Consistorul eparhial conform §-lui 110 din Statutul Organic, este organul administrativ și judecătoresc permanent în trebile bisericești, școlare și fundaționale din dieceză.

§. 2. Consistorul eparhial se compune din asesori ordinari (referenți) și onorari, cari toți se numesc asesori consistoriali și au vot decisiv în ședința consistorului.

§. 3. Asesorii consistoriali ordinari și onorari îi alege sinodul eparhial, care stabilește și numărul lor.

Asesorii consistoriali în senatul strâns bisericesc se aleg pe viață, numai din cler. Asesorii celorlalte două senate se aleg $\frac{1}{2}$ -a parte din cler și $\frac{2}{3}$ părți dintre mireni pentru durata unui period de alegeri la sinod și pot fi realiși.

Asesorii consistoriali trebuie să fie bărbați deplin cvalificați și bine meritați pe terenul bisericesc și școlar, iar dela acei membri ai senatului episcopesc, cari administreză averea, se cere și o cauciune corespunzătoare salarului de 1 an al respectivului.

Asesorii depun jurământ de funcționare conștientoasă și numai în cazuri de escese grave, constate pe calea procesului disciplinar, se pot suspende sau amovă.

§. 4. Cerând trebuințele, se pot institui în senatul școlar și episcopesc și referenți ajutători. Aceștia însă la deciderea cauzelor au numai vot konzulativ, dacă nu sunt asesori consistoriali.

Substituirea referenților ordinari și instituirea referenților ajutători se face în ședința plenară a consistorului, iar substituirile în caz de boală sau altă împedecare le face prezidiul.

Instituirea referenților ajutători se notifică sinodului eparhial.

§. 5. Consistorul eparhial se împarte și lucrează în trei senate: a) în senatul strâns bisericesc; b) în senatul școlar, și c) în senatul episcopesc, îndeplinind fiecare senat afacerile ținătoare de competența sa, independent unul de altul, sub titlul general de „consistor eparhial“ ori întrunit în ședință plenară, la care iau parte toți asesorii deosebitelor senate.

II. Cercul de activitate al Consistorului eparhial.

§. 6. Președintele consistorului este episcopul, respective la Consistorul din Oradea-mare vicarul episcopesc, instituit conform concluzului sinodal Nr. 98 din 1870.

§. 7. De competența președintelui consistorului se țin:

a) a convoca ședințele consistorului eparhial, a-l prezida și conduce, iar la caz de împedecare a designa pe substituitul său sau pe prezidenții senatelor speciale;

b) a lua jurământul oficios dela asesorii consistoriali, secretarul și defensorul matrimonial, în ședință plenară;

c) a revida concluzele ședințelor și expedițiunile lor și a le subscrie;

d) a denumi personalul cancelariei consistoriale;

e) a supraveghia activitatea asesorialor, a referenților, precum și a tuturor funcționarilor și a întregului personal, a dispune studiarea și referarea obiectelor.

§. 8. De competența consistorului plenar se țin:

- a) cestiuni principiale ;
- b) cauzele de natură sau competență mixtă ori dubie, cari i-se transpun ca atari prin prezidiu sau de către senate ;
- c) toate, câte i-se deleagă anume prin legi sau dispozițiuni speciale sau îi vin spre împlinire dela congresul național-bisericesc sau dela sinodul eparhial ;
- d) cestiunile controversate de drept sau de competență între senatele speciale ;
- e) toate deliberările asupra rescriptelor mai înalte, cari privesc cauze de interes general ;
- f) publicarea concluzelor congresuale și sinodale eparhiale ;
- g) dispozițiunile pentru conducerea alegerilor de deputați pentru sinodul protoprezviteral și cel eparhial și pentru congresul național-bisericesc ; de asemenea pentru reconstituirea corporațiilor bisericești în protoprezviterat și pertractarea protestelor contra reconstituirii corporațiilor protoprezviterale ;
- h) subșternerea de rapoarte, proiecte și regulamente de rezortul său la sinodul eparhial ;
- i) alegerea secretarului și a fișcalului consistorial ;
- j) alegerea directorului și a profesorilor pe baza candidării făcute pentru teologie de senatul bisericesc, pentru pedagogie de senatul școlar, precum și a medicului și a economului pentru institutul teologic și cel pedagogic ;
- l) afacerile referitoare la organizarea oficiilor ajutoare ale consistorului și la dotațiunea funcționarilor consistoriali ;
- m) cumpărarea și vinderea imobilelor în cazuri de mare utilitate și urgență pe lângă ulterioara încuviințare a sinodului eparhial ;

n) afacerile referitoare la alegerea și denumirea protoprezviterilor și la denumirea administratorilor protoprezviterali ;

o) afacerile arondării protoprezviteratelor și a cercurilor electorale pentru sinodul protoprezviteral ;

p) suspendarea și amovarea comitetului parohial în cazuri de neglijență sau grave abuzuri și instituirea unei comisiuni pentru prevederea afacerilor parohiale în cazurile premise, precum și atunci, când alegerea și constituirea comitetului parohial a devenit imposibilă ;

q) prevederea și judecarea în cauze disciplinare asupra asesorilor consistoriali, secretarului, fișcalului, defensorului matrimonial, funcționarilor de casă și a membrilor corporațiilor protoprezviterale și parochiale, pentru faptul și omisiunea săvârșită în funcțiunea lor.

§. 3. De competența senatului strâns bisericesc se țin :

a) a judecă trebile ținătoare de sacrameinte și tipic ;

b) a veghiă asupra purtării bisericești și morale a preoțimei, călugărilor și a poporului ;

c) a stăruii, ca bisericile să se sfințească și să se înzestreze cu icoanele, vasele, candelile și cărțile trebuincioase ;

d) votează în cadrul bugetului ajutor la bisericile sărace ;

e) votează ajutoare din fondul preoțesc conform Statutelor acestui fond ;

f) a veghiă, ca matriculele botezaților, cununărilor și ale morților, precum și conscripția parohială să se ducă amăsurat ordinațiilor în vigoare ;

y) a stăruii, ca sinoadele parohiale, protoprezviterale și mănăstirești să-și împlinească datorințele după cele ordinate în Statutul-Organic ;

h) a dispune, ca protoprezviterii în tot anul să subștearnă Consistorului conscrierea preoțimei și a poporului tractual ;

i) a veghià, ca bisericile cele nou edificânde să se clădească conform canoanelor ;

j) a delega o comisiune permanentă pentru examinarea celor, ce au a se înainta la treapta preoțească ;

k) a judecà despre escesele preoțimei și ale poporului, ce privește datorințele lor bisericesti, precum și a judecà în cauzele disciplinare asupra preoților, protoprezviterilor, profesorilor dela teologie, catiheților și candidaților de preoți ;

l) a decide în instanța a doua cauzele apelate dela scaunele protoprezviterale și cele subșternute din oficiu ;

m) a ocupa conducerea eparhiei după moartea episcopului, a înștiința pe mitropolitul și guvernul țării despre moartea episcopului, a nizuì, ca și până la venirea noului episcop să meargă în eparhie toate după cuviință, a stârui, ca în decurs cel mult de trei luni dela răposarea episcopului să se convoace sinodul eparhial pentru alegerea episcopului ;

n) a ezeccutà concluzele sinodale și congresuale, precum și toate dispozițiunile regulamentelor speciale sinodale și congresuale, privitoare la rezortul său ;

o) face candidarea la postul de director și profesori la institutul teologic și o prezintă plenului ;

p) a pertracta și rezolvi toate afacerile de constituire a corporațiunilor parohiale, precum și apelatele contra listelor membrilor sinodului parohial, apelatele contra concluzelor sinodului parohial și protoprezviteral în afaceri pur bisericesti, protestele contra restaurării corporațiunilor parohiale și cauzele de disci-

plină ale comitetelor și epitropiilor parohiale și protoprezviterale;

q) a decide final asupra tuturor chestiunilor de întemeierea unei parohii, de afiliare și de organizarea unei filii în parohie matră și de reactivarea ori reducerea unei parohii;

s) a controla achitarea punctuală a tuturor dărilor publice după sesii și alte realități, a căror venit formează parte din beneficiul preoțesc;

ș) a îngriji și decide final toate afacerile de dotare și orice competență a preoției;

t) a face primirea elevilor la cursul teologic, a ține în evidență pe cei absolvenți și a îngriji de aplicarea lor în posturi compatibile cu statutul lor;

u) exercitează dreptul de administrare a fondului preoțesc conform statutelor în vigoare;

v) îngrijește de prevederea parohiilor vacante și îndeplinirea lor conform Regulamentului pentru parohii;

z) decide și rezolvă toate afacerile, cari în sensul concluzelor sinodale și congresuale a Statutului-Organic și a altor regulamente sunt avizate la competența sa;

x) pregătește proiectul de buget pentru rezortul său și-l comunică senatului epitropesc;

y) toate afacerile referitoare la întregirea dela stat a dotațiunilor preoțești.

§. 10. De competența senatului școlar se țin :

a) a lucra pentru bunăstarea și prosperarea școlilor mari și mici confesionale;

b) a îngriji de procurarea celor mai corăspunzătoare cărți școlare și a lua dispozițiuni pentru aprobarea lor;

c) a veghiă asupra perfecționării și a purtării morale a profesorilor și învățătorilor;

d) a propune sinodului eparhial spre remunerare pe acei bărbați literați, cari prin edarea vreunui op în oricare sferă școlară au binemeritat;

e) votează în cadrul bugetului ajutor la școalele sărace;

f) a îngrijî, ca tinerimea confesională, care frecventează școale comunale, de stat sau de alte confesiuni, să învețe doctrina religiunii gr.-orientale și să se cuminece în posturile prescrise;

g) a supraveghia institutul pedagogic și a-l inspecționă prin bărbați specialiști;

h) a exmite comisar consistorial, carele în absența Episcopului va prezida examenele dela institutul pedagogic și examenul de cvalificațiune învățătorească;

i) a stăruî, ca de învățători la școalele superioare și populare să se pună numai indivizi, cari au cvalificațiunea învățătorească;

j) a întări în posturi pe învățători, îngrijind, ca alegerea ler să fie făcută cu observarea prescrișelor Statutului-Organic;

k) a trimite comisari spre cercetarea școalelor;

l) a stăruî, ca comunele bisericesti să zidească școale și locuințe pentru personalul învățătoreșc, și a delibera toate afacerile referitoare la zidirea, renovairea și repararea edificiilor școlare;

m) a ordonă în tot anul pe timpul feriilor conferențe învățătorești, respective a controlă și direge conferențele reuniunilor învățătorești și a emite comisar consistorial la adunările generale ale acelor reuniuni;

n) a pertractă și decide cauzele disciplinare ale profesorilor dela institutele medii și pedagogice, învățătorilor și învățătoarelor și candidaților de profesori și învățători (Regulamentul disciplinar §. 15, lit. c.);

o) a execută concluzele sinodale și congresuale, precum și dispozițiunile regulamentelor sinodale și congresuale, privitoare la rezortul său ;

p) a escrie concurs pentru catedrele vacante sau de nou create la institutul pedagogic, a examina actele și a face candidarea pentru alegerea în Consistorul plenar și tot odată a lua dispozițiuni pentru substituirea provizorie la posturile de profesori până la alegerea definitivă ;

q) a publică concurs, a conferi stipendii și a îngriji de creșterea religioasă-morală a ștudentilor conform literilor fundamentale ;

r) a îngriji pentru organizarea, susținerea și inspecțiunea internatelor diecezane atât în partea didactică, cât și cea financiară ;

s) a îngriji, ca învățătorii confesionali să-și primească salariile regulat ;

t) a îngriji și controlă, ca învățătorii să achiteze regulat dările publice de orice natură, efectuate după pământurile și realitățile, de cari beneficiază ;

u) a conferi beneficii la elevi pentru despărțământul preparandial ;

v) a dispune independent în cadrul budgetului de sumele votate pentru rezortul său, și a le asemna direct la cassă ;

z) a face raport sinodului eparhial despre starea școalelor și a învățământului și propuneri pentru ameliorarea trebei școlare ;

x) a decide controversesele dintre comunele bisericesti și învățători cu privire la salariile și beneficiile învățătorești ;

§. 11. De competența senatului epitropesc se țin :

a) a conduce și administra averea mișcătoare și nemișcătoare a episcopiei și a purta grije pentru odoadere

și prețioase, bibliotecă și fondul instruct, precum și pentru fundațiunile episcopiei și a compune un inventar despre toată averea eparhiei;

b) a alege din sânul său pe cassar și controlor;

c) a veghiă pentru susținerea și întregitatea averei diecezei, a nizuî pentru sporirea ei, făcând propunere în privința aceasta sinodului eparhial, apoi va nizuî pentru incasarea regulată a intereselor, arânzilor și a altor venite și pentru neîntârziata elocare a banilor disponibili în cassa de păstrare sau în hârtii de stat, sau pentru elocarea acestora la privați pe lângă o cautiune în realități conform regulamentelor în vigoare;

d) a păstră banii, hârțiile de valoare, precum și documentele realităților și fondurilor în cassă de fier, provăzută cu trei chei, una la un membru al senatului încredințat cu aceasta, a doua la cassar, a treia la controlor;

e) a face proiect de buget pentru rezortul său, a examină proiectele de buget prezentate de senatul bisericesc și școlar și pe acest temeiu a compune bugetul general al Consistorului și a-l supune spre reviziune la Consistorul plenar și de aci la Sinodul eparhial pentru stabilire și aprobare;

f) a duce contabilitate în regulă și a face raționiu anual exact atât despre percepțiuni și erogațiuni, cât și despre starea reală și faptică a activelor și a pasivelor fieștecărui fond în special și pe această bază a încheiă în fiecare an după titluri atât socoata generală, cât și socoțile speciale și a face fiecare socoată și bilanț asupra stărei tuturor averilor fondurilor și fundațiunilor administrate de Consistor, iar contabilitatea Consistorului are îndatorirea, ca la finea fiecărui semestru să încheie și să prezenteze Consistorului soco-

țile asupra stării tuturor averilor și fondurilor administrate la cassa consistorială;

g) senatul epitropesc face aruncurile, poartă evidență și se îngrijește de încassarea punctuală a tuturor contribuțiilor și impozitelor decretate prin sinodul eparhial sau alte dispoziții speciale și totodată ia spre acest scop toate măsurile de lipsă, eventual solicițează punerea sub cercetare disciplinară a tuturor organelor neglijente;

h) pentru toate omisiunile izvorâte de neîmplinirea acestor datorințe atât la încheierea socoților, cât și la încassarea contribuțiilor sunt responsabile persoanele sau organele însărcinate cu aceste funcțiuni, iar pentru daunele iscate în averea episcopiei, președintele și membrii asesori ai senatului epitropesc sunt răspunzători;

i) a prevedea și decide asupra tuturor afacerilor epitropești din parohii și protoprezviterate în sensul Regulamentelor și a dispozițiilor în vigoare;

j) a prevedea și a decide asupra tuturor altor agende, cari sunt avizate la competența sa sau prin hotărârile sinodului eparhial sau prin alte dispozițiuni ale Consistorului;

k) a face și introduce un regulament propriu de organizare, atât în ceea ce privește contabilitatea, cât și administrarea cassei;

l) a prevedea și judecă cauzele disciplinare asupra membrilor epitropiilor protoprezviterale și parohiale (Regulamentul disciplinar §. 15, lit. d).

III. Ședințele Consistorului.

§. 12. Ședințele consistorului eparhial sunt ordinare și extraordinare.

Ședințele Consistorului plenar se țin înainte și după sinodul eparhial dela Dumineca Tomii și în ca-

zurile prevăzute în Statutul-Organic pentru luarea dispozițiilor necesare în privința alegerii de deputați la sinodul protopopesc, eparhial și la congresul național-bisericesc, precum și în alte cazuri, când cere trebuința.

Ședințele Consistorului plenar se convoacă totdeauna de către președinte prin invitarea tuturor asesorilor cu expunerea obiectelor de pertractat.

Ședințele ordinare ale senatelor speciale se țin pe rând tot la trei săptămâni, după seria terminelor fixate prin biroul consistorial pe durata fiecărui an înainte, care se comunică separat cu fiecare membru consistorial spre conformare, îndatorați fiind a se prezenta la ședință toți, fără convocare specială, la caz de împedecare a-și justifica absența.

Asesorii, cari fără scuză vor absentă dela trei ședințe consistoriale următoare una alteia se vor considera ca abziși de acest post onorific.

Senatele pot fi convocate și în ședință extraordinară de către președinte, când orice afacere reclamă rezolvire de urgență.

§. 13. La ședințele senatelor speciale trebuie să fie prezenți cel puțin 4 asesori în fiecare senat din sânul său, afară de președinte, iară la ședințele plene, afară de președinte se recere să fie prezenți cel puțin doisprezece asesori consistoriali.

În caz de extremă necesitate asesorii absenți din un senat se pot suplini prin asesori din alt senat, însă numai până la jumătate din numărul minimal statutar.

§. 14. La tractarea și rezolvirea obiectelor puse la ordinea zilei referentul face expunerea obiectului, înșirând momentele și dovezile decizătoare și încheind își dă opiniunea și votul asupra modului de rezolvare, ca proiect de concluz formulat în scris.

§. 15. După încheierea referadei președintele reasumând pe scurt cuprinsul afacerii, și precizând punctele principale, dă curs liber discuțiunii, acordă cuvânt celor ce vor cere, iară după ce va fi observat, că membrii sunt destul de informați, îi provoacă, să-și deie fiecare votul și apoi enunță concluzul.

La cererea unui votant se citesc actele în extenziune.

§. 16. Făcându-se contra propunere sau amendamente la propunerea referentului, președintele mai întâiu pune la vot contra propunerea, apoi propunerea referentului cu sau fără amendament.

§. 17. Votările se fac cu vot nominal, cu excepțiunea cazurilor de alegere, când la cererea a cel puțin $\frac{1}{2}$ părți din asesorii prezenți votarea se face cu vot secret prin ședule, cari după enunțarea concluzului se nimicesc.

La votarea nominală voturile (numele votanților) se induc în protocol.

Concluzele, deciziunile și sentințele se pun numai decât în lucrare, afară de cele apelabile, cari în caz de apelațiune se subștern Consistorului Metropolitan spre decidere finală. Toți asesorii participanți la ședință sunt obligați a-și da votul.

§. 18. Până nu se enunță concluzul, fiecare votant are drept a-și schimba sau modifică opiniunea sa, iar după enunțarea concluzului, nu se permite nici o discuțiune asupra concluzului adus.

§. 19. Președintele de regulă nu votează, ci enunță numai concluzul după majoritatea voturilor.

Când voturile sunt împărțite în două părți egale, președintele decide cu votul său pentru una din ambele propuneri.

§. 20. Despre fiecare ședință secretarul poartă protocol, în care se atinge în mod scurt și preciz fiecare obiect cu numărul esibilitului și punerea momentelor decizătoare și se termină cu un reasumat scurt și exact al concluzului, încât din cuprinsul protocolului să se poată cunoaște obiectul și modul rezolvirei.

Protocolul se verifică prin subscrierea președintelui și a secretarului.

Protocoalele de ședințe la finea anului se leagă în volume separate după senate și se păstrează în arhiv.

§. 21. În cauzele matrimoniale și disciplinare, senatele purced coform regulamentelor în vigoare.

În cauzele, în cari se recere opinia experților sau a fiscului consistorial, acestea opinii trebuiesc date în scris.

§. 22. În caz de divergențe între propunerea referentului și a celorlalți asesori, aceia, cari susțin propunere contrară, sunt datori să o prezenteze în scris și să o predeie notarului; propunerea referentului se induce totdeauna la protocol, iar' contra propunerile și amandamentele respinse se induc în protocol numai la cererea propunătorului.

IV. Agendele referenților consistoriali.

§. 23. Fiecare referent primește spre studiere și referare actele oficioase, aparținătoare rezortului său, pe lângă un ternion.

Ternionul cuprinde numărul curent, numărul exhibitului, ziua, când s'a predat referentului cu subscrierea acestuia, ziua rezolvirii și ziua, când s'a primit la expeditură cu subscrierea expeditorului.

Președintele are drept a revizui ori și când ternionul referenților, a inteți referarea actelor restante și a cere deslușire despre cauzele, cari împedecă referarea.

§. 24. Referentul, primind actele în referată, le examinează mai întâiu, dacă sunt deplin ajustate și având trebuință, cere anteactele din arhiv ori și-le procură dela respectivul oficiu prin recvizițiune.

§. 25. Dacă referentul observă, că un act nu aparține rezortului său, îl restituie prin o notă pe act și prin protocolist îl dă la resortul, unde aparține.

§. 26. Referentul e dator a rezolvi piesele împărțite lui în ordine cronologică, dând preferință celor urgente și cu termen, asemnărilor de cassă, precum și obiectelor, a căror grabnică rezolvire o ordonează președintele sau se impune prin dispoziții speciale.

§. 27. Actele intrate la referent se rezolvă parte în ședință, parte afară de ședință.

În ședință trebuiesc referate toate cauzele, în cari se cere un concluz meritoric sau pe cari prezidentul le află de rezolvat în ședință.

Afară de ședință se rezolvă afacerile, cari nu reclamă deciziune meritorie sau cari se rapoartă la executarea actelor bazate sau pe regulamente sau pe concluze anterioare sau cari privesc numai pregătirea actului, cum sunt corespondențele, dispozițiile de ajustare a actelor și recviziția de acte dela autorități.

În toate cazurile rezoluțiunile și respective conceptele de expediție trebuiesc prezentate prezidentului pentru reviziune și contrasemnare, fără de care nu se poate face expediția, iară după aceea referentul le predă expeditorului.

§. 28. În cazul, când cauza aparține la mai multe senate, înainte de a lua orice deciziune, senatul, la care aparține principalmente afacerea, o transpune celui alt senat pentru a se pronunța asupra ei și numai după ascultarea opiniei acelui senat, dezbate și decide în merit.

§. 29. În caz, dacă referentul este interesat sau excepționat, în sensul legii, președintele însărcinează cu referada pe alt referent sau asesor consistorial.

§. 30. Referentul e dator a compune toate proiectele de orice hotărîre clar și la înțeles și astfel ca în expeditură să se poată descrie în tocmai.

În fine referentul face clauzula de îndrumare pentru expeditură: în câte exemplare și la cine să se expedeze, precum și ce acte să se adnexeze, și cari să rămână la arhivă.

§. 31. Dacă referentul găsește de trebuință sau dacă aceasta se impune prin natura lucrului ori prin dispoziții speciale, ca să se asculte opinia experților, a fișcului, medicului, inginerului etc., comunică mai întâiu actul cu aceștia spre a-și da părerea.

§. 32. Fiecare referent este dator a ține în evidență toate hotărîrile sinodale și congresuale relativ la administrațiunea eparhială, a face propuneri și proiecte, în cadrul rezortului său, pentru executarea acelorora.

V. Oficiile ajutătoare ale Consistorului.

§. 33. Oficiile ajutătoare ale Consistorului sunt: a) secretarul consistorial; — b) oficiul de casă și contabilitate; — c) fișcul consistorial; — d) defenzorul matrimonial; — e) medicul consistorial; — f) inginerul sau tehnicul consistorial și g) personalul de cancelarie consistorială.

§. 34. Secretarul consistorial se alege pe viață în ședința plenară a consistorului cu majoritatea absolută a voturilor celor prezenți.

§. 35. De agendele secretarului consistorial se țin: a) a supraveghia și a conduce cancelaria consistorială, unde se țin toate afacerile de esibit, expediție și arhivul; a supraveghia activitatea întregului personal

însărcinat cu aceste agende și a îngriji de toate trebuințele interne ale birourilor consistorului;

b) a duce protocoalele ședințelor consistoriale și a îngriji pentru autenticarea și păstrarea lor;

c) a face reprezentațiuni și rapoarte către guvern și autoritățile din afară, cu cari îl însărcinează președintele;

d) a referă cauzele, cari i se concred din partea președintelui, în senate sau în ședință plenară, unde, dacă nu e asesor consistorial, are numai vot consultativ;

e) în special este chemat să studieze și să raporteze în consistorul plenar asupra tuturor chestiunilor de principiu, de organizare, de constituire și reconstituire a tuturor corporațiilor bisericești în protoprezviterate, precum și asupra altor afaceri de inițiativă și de interes general, cari nu sunt avizate la rezortul senatelor singuratice;

f) a îngriji de toate afacerile electorale pentru sinodul eparhial și congresul național-bisericesc.

§. 36. Oficiul de cassă îl prevede un cassar și un controlor. În absența cassarului sau a controlorului președintele face substituțiune din membrii gremiului.

Oficiul de cassă stă sub controla Consistorului în senzul Regulamentului de față sau a altor dispozițiuni speciale.

§. 37. Pentru apărarea dreptului privat și pentru purtarea proceselor civile ale Consistorului sau eparhiei, apoi pentru darea de opinii juridice și pentru acuzațiuni în cauze disciplinare este chemat și îndatorat fiscalul consistorial, care-și dă părerea în scris și dacă nu e asesor, la invitare participă la ședințele consistoriale numai cu vot consultativ. Fiscalul consistorial poate fi totodată și defenzor matrimonial.

În cazuri de necesitate prezidentul este îndreptățit să însărcineze cu agendele fiscului ordinar și pe un fisc onorar.

§. 38. Afacerile defenzorului matrimonial sunt cele normate în Regulamentul congressional pentru procedură în cauzele matrimoniale.

§. 39. Pentru darea de opinii în chestii medicale Consistorul plenar alege un medic onorar, iar pentru darea de opinii relativ la lucrările tehnice, alege un inginer sau tehnic onorar, ale căror agende se mărginesc la afacerile, cu cari se însărcinează din partea Consistorului. Acestea funcțiuni se pot ori când revocă.

Planurile și preliminarele de spese pentru zidirile de biserici și școale înainte de executare se dau oficiului edil de stat pentru cenzurare.

§. 40. Secretarul primește decret de alegere, iar defenzorul decret de numire, depun jurământul de funcționare conștiențioasă, sunt stabili, și numai în cazuri de escese grave constatate pe calea procesului disciplinar se pot suspenda ori amovă.

VI. Esibitul, espediția și arhivul.

§. 41. Toate actele adresate către consistor sau către presidentul consistorului, le primește prezidentul sau substitutul său. Primitorul prevede actul cu datul prezentării (anul, luna și ziua) și cu subscrierea primitorului. La ordinul prezidiului actele le primește și prezentează secretarul consistorial.

§. 42. Prezidiul sau substitul său după prezentare transmite actele protocolistului spre a le induce în protocolul de esibite.

§. 43. Protocolul de esibite conține: numărul curent, datul prezentării, oficiul sau partida, dela care

a încurs actul cu numărul esibițional, obiectul — eventual cu indicarea sumei banilor, — numărul legătoriu, secțiunea și numărul registraturii.

§. 44. La cererea aceuia, dela care vine actul, protocolistul esle dator să-i noteze numărul, sub care s'a împrotocolat.

§. 45. Esibitele, căroră sunt accludați bani sau altfel de valori (efecte, lozuri, prețioase ș. a.) precum și asemnatele poștale, le primește cassarul, care are să urmeze conform celor dispuse în regulamentul special

§. 46 Protocolistul induce actele în protocolul de esibite în ordinea cronologică, le prevede cu numărul esibitului, apoi cu secțiunea și numărul registraturii, totodată induce actul și în indicele alfabetic atât după numirea partidelor, cât și a obiectului. Dacă obiectul acesta a mai obvenit odată la Consistor se însemnează la locurile indicate numai numărul cel nou al esibitului.

§. 47. După întroducerea actelor în protocolul de esibite și în indicele alfabetic, protocolistul instruează fiecare esibit intrat cu eventualele ante-acte din arhiv, apoi le petrece în ternioanele referenților, le predă acestora pe lângă adeverire de primire cu punerea datului în ternioanele protocolistului din partea referenților.

§. 48. Actele, ce sosesc la expeditură, le primește espeditorul, adeverind primirea prin subscriere.

§. 49. Protocolul de espedare cuprinde următoarele rubrici: numărul curent, ziua intrării la expeditură numărul și anul esibitului, ziua expedării, numărul protocolului de poștă sau imanuare, ziua predării actului la arhiv.

§. 50. Pentru ezacta îndeplinire a espedițiunilor îngrijește espeditorul sub controlul secretarului consist.

După primirea actului de espedițiune espeditorul

împarte actele spre purizare. Cele însemnate ca urgente se purizează mai întâi, apoi celelalte în ordinea cronologică. Pe concept la locul destinat se însemnează numele copistului.

§. 51. După purizare expedițiunile se colaționează cu conceptul original prin doi canceliști și dacă se află în ordine, se înseamnă pe actul purizat de desupt într'un colț inițialele colaționatorilor.

§. 52. Espeditorul transmite expedițiunile copiate și colaționate spre subscriere la președinte ori substitutul acestuia. După subscriere espeditorul pachetează, cuvertează și sigilează actele, apoi pachetul îl trece cu numărul, sub care se espedează, în jurnalul de poștă sau de inmanuare și îl trimite la locul destinat.

Pe concept la locul destinat se înseamnă datul espedării și numărul protocolului de expediție.

§. 53. Despre actele cu termene espeditorul ține evidență separată, la timpul său controlează la esibit, dacă a intrat ori ba răspuns și în caz negativ face arătare referentului respectiv.

§. 54. Conceptele și actele, ce rămân la Consistoriu, espeditorul le predă arhivarului pe lângă adeverire ori, dacă pe act se indică returnarea la referent, se transpune acestuia tot pe lângă adeverire.

§. 55. Actele consistoriale se țin în arhiv în ordine și evidență.

§. 56. Actele se împart în următoarele rezoarte :

- I. Actele strâns prezidiale.
- II. Actele, cari aparțin plenului.
- III. Actele, cari aparțin senatului bisericesc.
- IV. Actele, cari aparțin senatului școlar.
- V. Actele, cari aparțin senatului epitropesc.

§. 57. Arhivarul poartă un protocol de registratură cu următoarele rubrici: numerii curenți ai esibițiunii,

secțiunea, rotulul și fasciculul. În locul oricărui act scos din arhiv arhivarul pune o notă cu indicarea persoanei, căreia s'a dat ori numărul actului, la care s'a adjustat actul respectiv.

§ 58. Fiecare obiect nou va primi un rotul nou. iară acelea acte, cari în nexul lor se referesc la ante-acte, ce se afiă deja la Consistoriu, sunt a se așeză numai la acestea în ordine cronologică.

§. 59. Rotulii sunt a se adună în fascicoli ușori și a se pachetă între două table de hârtie tare. Tabla primă a fascicolului se înseamnă cu numărul esibitului, al rezortului și al rotulilor cuprinse în acel fascicul.

§. 60. Președintelui, referenților și secretarului se estradau acte din arhiv numai pe lângă blanchetele subscrise de ei, cari se așază la locul actului până la restituirea aceluia. Arhivarul ținându-le acestea în evidență are să ceară la timpul său actele îndărăt, fiind el răspunzător pentru tot actul.

Partidelor se estradau acte numai la aviz prezidial.

§. 61. Părțile private interesate în cutareva afacere pot să studieze și să primească spre acest scop acte din arhiv numai la autorizarea președintelui și în prezența secretarului, copii de pe acte se dau numai la cererea în scris pe baza autorizării președintelui.

Acte de sub referadă nu se pot arătă părților.

VII. Datorințele membrilor și oficialilor consistoriali.

§. 62. Fiecare membru sau persoană aplicată la Consistor e datoare a împlini oficiul său după prescri-sele statutare și regulamentare, cu râvnă, conștiențios și fără părtinire, a se purtă atât în oficiu, cât și în viața socială astfel, ca să fie exemplu viu de moralitate, religiositate și onestitate.

§ 63. Toți funcționarii consistoriali sunt datori a păstră *secretul* oficial. Indesebi nu la ieste iertat a-și

descoperi la partide părerea lor asupra modului, cum ar fi a se rezolvi cauza și nu le este permis a descoperi părerile și voturile, ce s'au dat în deliberarea obiectului și la deciderea lui.

§. 64. Prezidentul, asesorii și secretarul sau suplentul lui nu participă la discutarea și deciderea cauzelor în următoarele cazuri:

a) în cauzele sale proprii sau în acelea, dela cari așteaptă vre-o daună sau folos;

b) în cauzele rudeniilor sale de sânge până la gradul al șeselea sau de cuscrie până la al patrulea;

c) în cauzele părinților sau copiilor adoptivi, precum și a celor ce stau sub tutoratul sau curatela lor;

d) în cauzele, în cari au fost martori, plenipotențiați, mijlocitori, pricepători sau comisari de investigațiune;

e) în cauzele apelate sau subșternute din oficiu, la a căror decidere au luat parte în instanța inferioară.

§. 65. Oarele de oficiu pentru referenți, secretar și cassă se fixează cu 6, iar pentru ceialalți funcționari cu 7 pe zi afară de Dumineci și sărbători, când nu se țin oare de oficiu. Impărțirea o face Consistorul în ședință plenară.

§. 66. Fără concediu prealabil nici un funcționar nu poate absentă din birou în oarele de oficiu.

În cazuri de esmisiuni oficiali esmisul are a notifică prezidiului ziua plecării și a reîntoarcerii.

În cazurile normate sub §-ul 64, precum și dacă vre-un funcționar e împedecat dela împlinirea agendelor sale prin boală ori altă cauză gravă, e dator a notifică aceea ta prezidiului.

Dacă vre-un funcționar în afaceri oficioase ori private e silit a se depărta din birou pe timp mai scurt pe teritorul orașului, despre aceasta avizează pe secretariu ori în lipsa lui pe unul dintre referenții asesori.

§. 67. Fiecare asesor ordinar, precum și secretarul consistorial are drept la un concediu regulat pe durata de șasă săptămâni în fiecare an, pe care la cerere în scris îl vor primi dela prezidiu în timp potrivit astfel, ca prin aceasta să nu sufere mersul regulat al afacerilor oficioase.

Ceialalți funcționari asemenea pot primi dela prezidiu concediu de 4 săptămâni în fiecare an.

Concedii extraordinari în caz de lipsă justificată până la 8 zile poate da prezidiul, pe timp mai îndelungat Consistorul.

Concediile se țin în evidență la secretariat.

§. 68. Acest regulament intră în vigoare numai decât după publicare în ședințele plenare ale Consistoriilor.

Acest regulament s'a votat prin concelezele Nr. 97, 98 și 100 ale Sinodului eparhial din 1908.

Ioan I. Papp m. p.,
episcop-președinte.

Vasilie Goldiș m. p.,
notar general sinodal.

La concluzul sin. Nr. 104 din 1908.

Statutele

fondului diecezan pentru ajutorarea preoțimei române
gr. or. din dieceza Aradului.

Proprietatea fondului.

§. 1. Fondul preoțesc întemeiat la anul 1877 formează proprietatea nealienabilă a Eparhiei române gr. or. a Aradului, dupăcum este ea arondată azi, adecă: din districtul Consistorului din Arad cu cele patru protopopiate (Lipova, Belinț, Timișoara și B.-Comloș) anexate din Banatul-Timișan, cât și din districtul Consistorului român din Oradea-mare cu scopul și destinațiunea sa inalterabilă fixată în Statutele de față.

Numirea fondului.

§. 2. Fondul poartă numirea: Fondul diecezan pentru ajutorarea preoțimei române gr. or. din dieceza Aradului.

Menițiunea fondului.

§. 3. Menițiunea fondului este ajutorarea proto-presbiterilor, preoților și diaconilor deveniți incapabili de purtarea oficiului prin defecte corporale sau spirituale, precum și a văduvelor și a orfanilor lor.

Tot din acest fond se vor ajutură și preoții în funcțiuni parohiale lipsiți de dotațiune.

Acest scop și menițiune a fondului rămâne pentru totdeauna nealterabilă.

Participarea la fond.

§. 4. Participarea și contribuirea la acest fond este obligătoare, fără nici un fel de excepțiune, pentru

toți protoprezviterii, preoții și diaconii, cari sunt astăzi și cari vor intra pe viitor în funcțiuni parohiale în dieceza Aradului.

Administrarea fondului.

§. 5. Fondul se va administra prin Consistorul eparhial din Arad sub controla adunării generale a preoțimei și sub controla Sinodului eparhial și anume pe baza unui regulament special, ce se va vota prin Sinodul eparhial spre acest scop, după ascultarea votului și a opiniei adunării generale a preoțimii și a Consistoarelor; până atunci administrarea se va face după normele generale de administrare a fondurilor și averilor diecezane.

Venitele fondului.

§. 6. Fondul preoțesc existent, afară de venitul anual al capitalului său, se mai augmentează și alimentează :

- a) din taxele fundamentale, staverite în §§-i 7, 8, 9 și 10;
- b) din taxele anuale, staverite în §§-ii 11 și 16;
- c) din taxele examenului de cvalificațiune preoțească, §. 18;
- d) din taxele consistoriale de întărire și respective strămutare, §. 19;
- e) din venitele intercalare ale parohiilor și protopopiatelor vacante, §. 20;
- f) din taxele teologilor, cari nu sunt căsătoriți cu fete de preot sau învățător din această dieceză, §. 21;
- g) din taxele teologilor din altă eparhie, cari se așează în dieceza Aradului.
- h) din arinzile sesiunilor dela parohiile reduse, conform concluzului sinodului eparhial Nr. 147/1877;

i) din pedepsele dictate de autoritățile bisericești în cale disciplinară;

l) din oferte benevole, donațiuni și legate făcând în interesul fondului.

Taxele fundamentale.

§. 7. Sunt obligați la solvirea taxelor fundamentale toți protopopii, preoții și diaconii, cari sunt așezați azi ori cari se vor așeza pe viitor în funcțiuni pastorale pe teritoriul diecezei Aradului.

Protopopii, preoții și diaconii actualmente în funcțiuni sunt datori să plătească fiecare în bani gata taxele fundamentale cel mult până la 1 Octomvrie a anului, în care vor intra în vigoare Statutele de față, iar aceia, cari vor intra pe viitor în funcțiuni, sunt datori să plătească acestea taxe totdeauna fiecare necondiționat, în bani gata, încă înainte de hirotonire.

Taxele fundamentale se stabilesc precum urmează:

a)	pentru protopopi	Cor. 240.—
b)	„ preoții din parohii de cl. I „	160.—
c)	„ „ „ „ „ II „	120.—
d)	„ „ „ „ „ III	
	și pentru diaconi	„ 80.—

§. 8. Preoții din parohiile de clasa inferioară, precum și diaconii, ori și când au drept să opteze și să plătească taxa fundamentală stabilită pentru parohiile din clasa imediat superioară și prin aceasta intră în uzul tuturor drepturilor și datorințelor stabilite în aceste statute pentru parohiile din acea clasă imediat superioară.

Preoții din parohii de clasă superioară însă nu au drept să plătească taxa fundamentală staverită pentru parohiile din clase inferioare.

§. 9. Capelanii permanenți și temporali solvESC taxa fundamentală staverită pentru preoții, lângă cari sunt aplicați,

Dispozițiile §-ului 8 se referesc și la capelani.

§. 10. In caz de strămutare dela o parohie de clasă superioară, — dacă preotul până la strămutare a solvit taxa fundamentală mai mică, adevă ce corăspunzătoare parohiei, în care a fost aplicat, — taxa fundamentală solvită o va întregi înainte de instalare la suma corespunzătoare taxei fundamentale staverită pentru parohia, la care s'a mutat.

Asemenea se va procede în caz de înaintare dela treapta preoției la treapta protopopiei, precum și dela cea a diaconiei la a preoției.

Taxele anuale.

§. 11. Taxele anuale se stabilesc astfel:

a)	pentru protopopi	Cor.	120.—
b)	pentru preoți din parohii de cl I	„	80.—
c)	„ „ „ „ „ „ II-a	„	60.—
d)	„ „ „ „ „ „ III-a și pentru diaconi	„	40.—

Acestea taxe anuale sunt obligătoare pentru toți protopopii, preoții și diaconii actuali și viitori și trebuie plătite în bani gata cel mult până la 1 Octombrie a fiecărui an și anume pentru toți cei actuali cu începere dela anul intrării în vigoare a Statutelor prezente, cât și pentru cei viitori cu începere dela anul hirotonirei lor.

In ce privește intrarea în funcțiuni preoțești și plătirea taxelor, fiecare an început de serviciu se consideră de an întreg,

§. 12. Preoții din parohii de clasa inferioară au drept ca și când să opteze și să plătească taxa anuală

staverită pentru parohiile din clasa imediat superioară și totodată prin aceasta intră în toate drepturile și datorițele parohiilor din clasa superioară, din contră preoții din parohii de clase superioare nu au drept să treacă la clase inferioare.

§. 13. În caz de strămutare din o parohie de clasa inferioară la o parohie de clasa superioară, precum și în cazul de optare a unui preot din o clasă inferioară la o clasă superioară, preotul, care s'a strămutat sau optat pentru o clasă superioară, este îndatorat să plătească taxa anuală statutară corespunzătoare acestei clase superioare cu începere dela anul, în care s'a întâmplat strămutarea sau în care a optat pentru o clasă superioară, iar' în ceea ce privește trecutul, diferența dintre taxele anuale solvite deja în parohia de clasa inferioară și între taxele anuale de plătit pentru clasa superioară, la care s'a strămutat ori la care a optat, preotul o va întregi și plăti cu interese de 5% socotite îndărăt pe tot timpul de serviciu și de plată a taxelor anuale pentru clasa inferioară. — Aceasta diferență, dacă nu petrece suma de 100 cor., preotul este dator să o plătească în numărar înainte de instalarea sa în parohia de clasa superioară și respective înainte de admiterea sa de trecere dela o clasă inferioară la o clasă superioară, iar' dacă diferența va trece peste suma de cor. 100 aceasta este dator a o plăti cel mult în termen de doi (2) ani socotind dela anul instalării sau al optării pentru clasa superioară.

§. 14. Protopopii fiitori vor solvi taxele anuale normate în acestea statuate cu începere dela anul introducerii lor în funcțiune. Diferența, ce există între taxele anuale, ce au solvit protopopii în calitatea lor de preoți și între ceea ce trebuie să o plătească ca protopopi, sunt datori a o întregi cu interese de 5% pe atâția

ani, câți ani de serviciu au avut ca preot și membru al fondului. — Dacă diferența aceasta nu trece peste suma de 100 cor. aceasta sumă trebuie plătită înainte de instalare, iar' dacă diferența va trece peste 100 cor., protopopul este dator să o plătească cel mult în termen de doi ani, începând dela ziua instalării sale de protopop.

§. 15. Diaconul înaintat la treapta preoției va plăti taxa anuală staverită pentru parochia, în care intră ca preot, iar' diferența între taxa anuală solvită ca diacon și între cea ce o solvește ca preot, o va solvi întreagă cu 5% pe atâția ani, câți ani de serviciu are ca membru al fondului preoțesc.

Diferența o va solvi amăsurat dispozițiilor §-lui 13 alinea din urmă.

§. 16. Toți membrii fondului, cari rămân în restanță cu plățirea taxelor, sunt datori să plătească acestea restanțe dimpreună cu interese de 5% socotite dela terminul fixat de plată până la ziua plățirii.

Aceasta dispozițiune nu se aplică la restanțiile din trecut.

§. 17. Membrul, carele și-a achitat taxa anuală timp de 40 de ani, este liber de sub obligamentul ulterioarei solviri.

Taxele speciali.

§. 18. Taxa examenului de cvalificațiune rămâne cea normată în §-ul 121 p. 8. din Statutul-Organic.

§. 19. Taxele consistoriale de întărire și strămutare ale preoților se susțin de după norma stabilită prin concluzul sinodului eparhial Nr. 115/1872.

§. 20. Venitele intercalare dela parohiile și proto-prezviteratele vacante se normează astfel :

In anul prim al văduviei văduva și orfanii se bucură de jumătate a întregului venit conform §-lui 12 din Regulamentul pentru parohii.

Sub durata dreptului văduviei și al orfanilor cvota de jumătate a venitului sesiunii, iar după încetarea acestui drept întreg venitul sesiunii trebuie să incurgă la acest fond. Cazurile excepționale le decide Consistorul concernent.

§. 21. a) Teologii căsătoriți cu fete de mireni ortodocși din dieceză vor solvi odată pentru totdeauna o taxă de 200 cor.

b) Teologii căsătoriți cu fete trecute dela alta religione vor solvi odată pentru totdeauna o taxă de 600 cor.

c) Teologii căsătoriți cu fete ortodoxe din altă dieceză vor solvi odată pentru totdeauna o taxă de 400 cor.

d) Teologii căsătoriți cu fete de preot sau învățător dela școalele noastre confesionale sunt liberi de această taxă specială.

Dreptul la ajutor.

§. 22. Drept la ajutor au :

a) Protopopii, preoții și diaconii, cari au un serviciu neîntrerupt și îndeplinit cel puțin de 10 ani, dacă au ajuns deficienți după îndeplinirea acestui timp de serviciu și dacă și-au achitat toate taxele de membru pe tot timpul de serviciu ;

b) acei protopopi, preoți și diaconi, cari au ajuns deficienți prin nenorociri încă înainte de a împlini 10 ani de serviciu, dacă și-au achitat toate obligamentele lor de dare cătră fond pe tot timpul, cât au stat în funcțiune ; în acest caz ajutorul protopopului, preotului și diaconului deficient, precum și a văduvei și a orfa-

nilor lor se va stabili în măsura aceea, ca și când ar fi împlinit 10 ani de serviciu ;

c) văduvele membrilor fondului pe timpul văduviei lor ;

d) orfanii rămași de membrii fondului și ;

e) preoții în funcțiuni pastorale lipsiți de dotațiune.

§. 23. Deficiența și prin aceasta îndreptățirea la ajutor o decretează senatul bisericesc al Consistorului concernent și anume după ascultarea opiniunii unei comisiuni constătătoare din medicul consistorial, un alt medic designat de Consistor și doi-doi preoți denumiți din an în an spre acest scop din partea adunării generale a preoțimii și anume doi preoți pentru districtul Consistorului din Oradea-mare și alți doi pentru districtul consistorului din Arad. — Procedura în afacerea de decretare a deficienței se pune la cale sau la cererea părții interesate sau din oficiu, dacă aceasta o reclamă interesele de serviciu. — Toți protopopii, preoții și diaconii decretați de deficienți prin aceasta își perd toate beneficiile parohiali.

Cvota ajutorului.

§. 24. Cvota ajutorului se stabilește după anii de serviciu și după anii, pe cari s'au plătit toate taxele statutari la acest fond. Anul de serviciu început, pentru care s'a plătit întreagă taxa anuală, se consideră de an complet de serviciu.

§. 24. Anii de serviciu din altă dieceză se computează numai în acel caz, dacă membrul va solvi taxa fundamentală și totodată și taxele anuale cu interese de 5% pe tot timpul, cât a funcționat ca preot în altă dieceză ; plățirea trebuie efectuită cel mult în termen de un an, începând dela înțrarea sa în funcțiune în dieceza noastră.

§. 26. Suma maximală a ajutorului membrilor se stabilește astfel :

a) pentru protopopi	Cor. 2400
b) pentru preoții dela parohii de cl. I. „	1600
c) „ „ „ „ „ „ II. „	1200
d) „ „ „ „ „ „ III. și pentru diaconi	Cor. 800

§. 27. Cvota ajutoarelor o stabilește Consistorul concernent în senzul dispozițiilor de sub §§-ii 7—15 din acest statut, respective în proporțiunea solvirii taxelor fundamentali și anuali.

§. 28. După un serviciu de 10 ani împliniți membrilor fondului le compete ca ajutor 40% din suma stabilită în §-l 26.

§. 29. Dela 10 ani în sus după fiecare an de serviciu se mai compută 2% dela suma maximală astfel, că după un serviciu neîntrerupt de 40 de ani în caz, dacă sunt decretați de deficienți, cei îndreptățiți se pot bucura de întreg ajutorul normat în §-ul 26.

§. 30. Văduva unui membru al fondului, repostat după 10 ani de serviciu, precum și văduva membrului răposat nainte de 10 ani de serviciu, întrucât subversează cazul prevăzut în §-ul 22 lit. b), primește pentru sine ca ajutor anual jumătate din cvota de ajutor, ce i-ar compeie bărbatului.

§. 31. Dreptul de ajutor al văduvei și orfanilor se începe deodată cu încetarea dreptului văduviei garantat prin §-ul 12 din Regulamentul pentru parohii.

§. 32. Văduva unui membru repostat mai nainte de împlinirea alor 10 ani de serviciu, ori primește odată pentru totdeauna drept escontentare toate taxele anuali solvite cu interese de 5%, ori îi rămâne dreptul de a întregi taxele până la 10 ani, când apoi se bucură de drepturile prevăzute în §-ul 30.

§. 33. Orfanii unui membru al fondului, reposat înainte de a fi împlinit 10 ani de serviciu, se împărtășesc până la vârsta de 18 ani de un ajutor anual de câte 100—100 cor. sub titlul de ajutor de creștere.

§. 34. Orfanii sub 18 ani ai unui membru al fondului reposat după 10 ani de serviciu, afară de ajutorul mamei se împărtășesc și ei de un ajutor anual de câte 100—100 Cor. sub titlul de ajutor de creștere astfel însă, că suma tuturor acestor ajutoare a orfanilor unui membru nu pot petrece suma, ce o beneficiază mama lor ca ajutor.

§. 35. Orfanilor unui membru reposat după 10 ani de serviciu, dacă pentru defectele spirituale ori corporale nu sunt în stare a-și procura subsistența, din care să poată trăi, Consistorul concernent la propunerea adunării generale a preoșimii poate decide să li-se deie ajutorul și după 18 ani ai etății.

§. 36. Pentru preoșii lipsiți de dotațiune, Consistorul concernent din suma destinată din an în an spre acest scop de cătră adunarea generală a preoșimeii, votează din caz în caz ajutoarele, ce le crede de trebuință în interesul serviciului pastoral.

§. 37. Ajutoarele membrilor fondului și a văduvelor, precum și ajutoarele de creștere a orfanilor se solvesc anticipative la cassa Consistorială din Arad pe baza asemnatei Consistorului aradan, pe lângă cvitanța formală a părinților și respective pentru orfani pe lângă cvitanța tutorului acelora și anume:

a) ajutorul anual al membrilor deficienți și al văduvelor se solvesc în patru rate egale la începutul fiecărui cvartal anual;

b) ajutorul de creștere al orfanilor se solvește în două rate egale la 1 Martie și 1 Sept., a fiecărui an.

Cvitanțele vor fi vidimate în tot cazul prin conducătorul oficiului parohial al parohiei, unde locuște membrul ajutorat, văduva sau orfanii.

Perdere a dreptului de ajutor.

§. 38. Membrul fondului își perde tot dreptul la ajutor atât pentru sine, cât și pentru văduva și orfanii săi :

- a) dacă de bunăvoie iese din tagma preoțească ;
- b) dacă își părăsește oficiul și la provocarea Consistorului nu-l reocupă în termenul fixat de consistor ;
- c) dacă prin sentință disciplinară devine destituit din oficiu și judecat la pierderea drepturilor la ajutor ;
- d) dacă trece la altă confesiune ;
- e) dacă după trecerea în deficiență se angajează la astfel de ocupațiune, care e incompatibilă cu statul preoțesc.

§. 39. Compatibilitatea ori incompatibilitatea o stabilește Consistorul concernent.

§. 40. Văduva membrului fondului își perde dreptul la ajutor :

- a) dacă din vina ei n'a trăit cu soțul său la olaltă până la moartea aceluia ;
- b) dacă duce viață imorală ;
- c) dacă se mărită de nou ;
- d) dacă trece la altă confesiune.

§. 41. Orfanii unui membru al fondului își perd dreptul la ajutorul de creștere :

- a) dacă frecventând vr'o școală nu cercetează catihizația ortodoxă ;
- b) dacă au ajuns etatea de 18 ani ;
- c) dacă și sub 18 ani au intrat în vr'un serviciu, prin care le este asigurată existența ;
- d) dacă duc viață nemorală ;
- e) dacă se căsătoresc înainte de 18 ani.

Adunarea generală a fondului și agendele ei.

§. 42. Preoțimea în tot anul se va întruni Sâmbătă înainte de Dumineca Tomii, în adunarea generală, care

se compune din toți protoprezviterii și administratorii protoprezviterali și din câte doi preoți aleși din fiecare protopopiat ca reprezentanți ai preoției.

Alegerea membrilor pentru adunarea generală a fondului se face prin preoția singuraticelor tracte protoprezviterale, pe un period de trei ani, cu ocaziunea alegerii membrilor preoției la sinodul protoprezviteral.

Adunarea o convoacă episcopul diecezan, eventual vicarul episcopesc.

§. 43. Președintele natural al adunării generale este totdeauna episcopul diecezan, eventual vicarul său, iar în caz de împedecare a ambilor, unul dintre protoprezviterii prezenți ales prin adunarea generală.

§. 44. Concluzele în adunarea generală se iau cu majoritatea de voturi, iar în caz de propuneri pentru modificarea acestor statute se recere pentru concluze valide cel puțin $\frac{2}{3}$ părți din membrii adunării și majoritatea absolută a voturilor celor prezenți.

§. 45. Agendele adunării generale sunt:

a) a revedea socoțiile și a proiecta bugetul anual al fondului;

b) a supraveghia administrarea averilor fondului prin o comisiune aleasă din sînul său pe o durată de 3 ani constătătoare din 3 persoane, carea are dreptul și datorința de a scontră cassa și a controla gestiunea fondului;

c) a alege câte doi-doi preoți pe termin de câte un an în comisiunea chemată să concurgă în chestiile decretării de deficiență a membrilor fondului;

d) a face propunerile relative la sporirea, conservarea și buna administrare a fondului;

e) a pune în bugetul anual o anumită sumă destinată pentru ajutorarea preoților lipsiți de dotațiune;

f) a face propuneri pentru o eventuală modificare a Statutelor.

§. 46. Toate dispozițiunile relative la administrarea acestui fond aparțin la competența senatului bisericesc al Consistorului din Arad, iar senatului epitropesc dela acest Consistor i-se rezervă numai administrarea tehnică.

§. 47. Din venitul anual efectiv al fondului, după subtragerea tuturor dărilor publice și a speselor de administrare, 30% se adaugă în tot anul la capitalul fondului, iar 70% se pot folosi pentru acoperirea ajutoarelor statutari votate deja și cari se vor vota pe viitor.

§. 48. Preoții, cari trec în altă dieceză, își primesc fără interese toate taxele anuali solvite la fond.

§. 49. Pentru cazul, că din cvota de 70% a venitului anual nu s'ar putea acoperi toate trebuințele statutare, tuturor acelor preoți, văduve și orfani, cărora s'ar licvida ajutor pe baza acestor statute, li-se face reducere proporționată.

§. 50. Văduvele și orfanii, cari astăzi, pe baza dreptului acuirat se bucură deja de ajutorul fondului, rămân în aceleași condițiuni, pe cât timp ajutorarea lor nu este în contrazicere cu dispozițiunile §-ului 40, respective 41 din acestea Statute.

§. 51. Toți membrii actuali ai fondului, cari sunt în restanță cu taxele obligate prin Statutele anterioare, sunt datori să achite toate acestea restanțe înainte de întrarea în vigoare a Statutelor de față. Dela acest obligament se eliberează numai acei preoți, cari până azi absolut nu au participat la fond și cari totodată au un serviciu de peste 30 ani trecuți.

§. 52. Toți membrii actuali ai fondului întră în beneficiile și au drept la ajutorul garantat prin Statutele prezente atât pentru sine, cât și pentru văduvele și

orfanii lor numai după îndeplinirea unui serviciu de 10 ani, computați dela întrarea în vigoare a Statutelor de față, dacă totodată pe întreg acest timp vor fi plătit regulat toate taxele obligate la fond. Până la acest timp în toate cazurile de deficiență sau de moarte pe un period de 10 ani se aplică dispozițiile Statutelor vechi relativ la toate ajutoarele.

Le stă însă în liberă voie și au dreptul să-și achite toate taxele pe 10 ani trecuți cu începere dela întrarea în vigoare a Statutelor de față toți protopopii, preoții și diaconii azi în funcțiune, cari prin aceasta intră în toate drepturile de ajutor, asigurate pe partea lor, precum și a văduvelor și a orfanilor lor, în senzul §§-lor 24—35 din acestoa Statute și înainte de expirarea unui interval de 10 ani. — După expirarea unui interval de 10 ani încetează tot dreptul de a cere și de a conferi nouă ajutoare pe baza Statutelor vechi.

§. 53. In caz de divergențe între senatele bisericesti dela ambele Consistoare în toate cauzele, ce privesc drepturile și datorințele membrilor cătră fond și aplicarea sau interpretarea lor, interpretarea dispozițiilor din aceste Statute aparține la competența sinodului eparhial.

De asemenea sinodul eparhial are dreptul de a modifica aceste Statute după ascultarea opiniei sau propunerilor venite dela Consistor și dela adunarea generală a preoțimii.

§. 54. Inmulțându-se după timp venitele curate ale acestui fond întru atâta, încât după prevederea tuturor trebuințelor statutare, să rămână un prisos anual de venit, după ascultarea votului adunării generale a preoțimii și a propunerii venite dela Consistor, sinodul eparhial are drept să voteze și întrebuințeze o cvotă din venitul anual și pentru alte trebuințe bisericesti-culturale ale diecezei.

§. 55. Aceste statute întră în vigoare la 1 Ianuarie 1909.

§. 56. Cu executarea acestor Statute se încredințează Consistorul din Arad.

Acestea statute s'au votat prin concluzul Nr. 105 al Sinodului eparhial din 1908.

Ioan I. Papp m. p.,
episcop-președinte.

Vasilie Goldiș m. p.,
notar general sinodal.

Indicele^{*)}

actelor și concluzelor Sinodului eparhial din Arad,
în sesiunea ordinară a anului 1908.

Alcoolismul (combaterea lui) 62, 64.

Anticipațiunea de 4000 cor. dată Consistorului din Oradea-mare, 110.

Articolul de lege XXVII din 1907, 36.

Beiuș: internatul (cenzurarea socoșilor) 26.

Beiuș: (internatul, cvotele comunelor bisericești) 27.

Blanchete pentru datele statistice (propunerea dep. Andreiu Horvat) 57.

Bugetul consistorului din Arad pe 1908, 108.

Bugetul consistorului din Oradea-mare pe 1908, 109.

Catedră pentru științele juridice-administrative la institutul teologic-pedagogic din Arad (propunerea dep. dr. Gavril Cozma) 58.

Catedrele vacante dela institutul pedagogic din Arad 40.

Cărțile de cont și libelele de depuneri, 17.

Ciuhandu George dr., devenind preot mandatul se declară vacant, 4.

Chisătău: (interpelarea dep. Ioan Russu în chestia corului) 103.

Colectă pentru biserica din Vălcani, 85.

Colectă pentru reedificarea casei consistoriale din Oradea-mare, 65.

Comisiunea de scontrare pentru Oradea-mare, 30.

---

*) Cifrele arată numerii concluzelor.

- Concediu dep. dr. Iosif Gall, 44.
- Concediu dep. Gerasim Sârbu și Mihaiu Veliciu, 56.
- Concediu dep. Moise Popoviciu, Virgil Tomici, Voicu Hamsea, dr. Ioan Trailescu, dr. Gavril Cozma, 7.
- Concubinatele pe teritoriul Consistorului dela Oradea-mare, 60.
- Conferențe învățătorești, 42.
- Contribuiri ilegale pentru școalele comunale (propunerea dr. Nestor Oprean) 8, 45.
- Convenții nelegiuite, 50.
- Cozma Gavril dr., propunere pentru catedră de științele juridice-administrative la institutul teologic-pedagogic din Arad, 58.
- Curtacher, reactivarea parohiei a II-a, 53.
- Cvoturile comunelor bisericesti pentru internatul din Beiuș, 27.
- Deposit de ornate și abiecte bisericesti în Arad, 33.
- Domeniile din Cermeiu și Sân-Petru, 12.
- Episcopatul într-o apărare a autonomiei bisericesti, 41.
- Edificiul consistorial din Oradea-mare (colectă pentru reedificarea lui) 65.
- Fond diecezan cultural, 38, 47.
- Fondul de penziune al funcționarilor consistoriali și profesorilor (interpretarea §-ului 23) 66.
- Fonduri și fundațiuni administrate la Consistorul din Arad, 15.
- Fundațiunea Paul Tempea și soția, 18.
- Fundațiunea Zsiga (cenzurarea socoților 1905/6, 1907/8) 28.
- Fundațiunile administrate la Consistorul din Oradea-mare, 31.
- Hódmezővásárhely: (chestiunea parohiei de acolo) 52.
- Hodoș-Bodrog: (socoțile mănăstirii pe 1906 și 1907) 20.

Horvat Andreiu: propunere despre blanchetele pentru datele statistice, 57.

Încheierea sinodului, 114.

Incompatibilitatea preoților în funcțiuni de bancă (propunerea dr. Ioan Papp) 102.

Internatul din Beiuș: cenzurarea socoților, 26.

Internatul din Beiuș: (cvotele comunelor bisericesti) 27.

Interpelarea deputatului Alexandru Mentean în chestia învinuirilor aduse prin dep. George Popa la adresa protopopilor, 93.

Interpelarea deputatului Ioan Russu în chestia corului dela Chisetău, 103.

Interpelările lui dr. George Popa în chestiunile Măneguțiu, Iuliu Barzu și Voicu Hamsea, 9, 69.

Interpelarea lui Sever Bocu în chestiunea învățătorului Dimitrie Popopici din Cuvin, 10, 69.

Interpretarea §-ului 23 din Statutele Fondului de pensii, 66.

Iubileul de 100 de ani al institutului pedagogic din Arad 24, 46.

Lămurirea P. S. Sale Dlui Episcop diecezan Ioan I. Papp asupra situațiunii financiare a diecezei 70, 107.

Lazar Cornel: propunere pentru augmentarea fondului cultural din interesele fondului gimnazial 25, 47.

Legea art. XXVII din 1907, 36.

Libelele de depuneri și cărțile de cont, 17.

Mangra Vasilie: propunere referitor la iubileul de 100 de ani a preparandiei din Arad, 24.

Memoriul reuniunii învățătorilor gr. or. români din părțile banatice în chestiunea școalelor confesionale, 48.

Miulescu Paul (colectă pentru biserica din Vălcani) 85.

Moise Nicoară (biografia lui, propunerea V. Mangra) 24, 46.

- Muntean Alexandru (interpelare [în chestia învinuirilor aduse prin dr. George Popa la adresa protopopilor) 93.
- Nicoară Moise (biografia lui, propunerea V. Mangra) 24, 46.
- Oprean Nestor dr., propunere în cauza contribuțiilor ilegale pentru școlile comunale 8, 45.
- Papp Ioan dr. (propunere ref. la incompatibilitatea preoților în funcțiuni de bancă) 102.
- Parohii vacante pe teritoriul cons. dela Oradea-mare, 61.
- Popovici Nicolae dr. abzice de mandat, 7.
- Popovici Vasilie, catihet în Orade, rugarea lui pentru ajutor, 86, 111.
- Propunerile comisiunii de scontrare pentru Oradea-mare, 30
- Propunerea dep, dr. Ioan Papp ref. la incompatibilitatea preoților în funcțiuni de bancă, 102.
- Propunerea deputatului dr. Nestor Oprean în cauza contribuțiilor ilegale pentru școlile comunale, 8, 45.
- Propunerea deputatului Andreiu Horvat despre blanchetele pentru datele statistice, 57.
- Propunerea dep. Cornel Lazar despre augmentarea fondului cultural din interesele fondului gimnazial, 25, 47.
- Propunerea dep. dr. Gavril Cozma pentru catedra de științele juridice-administrative la institutul teologic-pedagogic din Arad, 58.
- Propunerea dep. Paul Miulescu ref. la colectă pentru biserica din Vălcani, 85.
- Propunerea deputatului Vasilie Mangra referitor la iubileul de 100 de ani al institutului pedagogic din Arad, 24, 46.
- Raportul general al Consistorul plenar din Arad despse a. 1907, 62, 64,

Raportul general al Consistorului plenar din Oradea-mare despre a. 1907, 65.

Raportul general al senatului bisericesc din Arad despre anul 1907, 49.

Raportului general al senatului bisericesc dela Oradea-mare, 59.

Raportul general al senatului școlar din Arad și Oradea-mare, 34.

Raportul general al Consistorului din Arad ca senat epitropesc, 11.

Raportul senatului epitropesc din Oradea despre anul 1907, 29.

Raportul Consistorului din Arad despre cenzurarea socoșilor sfintei mănăstiri Hodoș-Bodrog pe 1906 și 1907, 20.

Raportul Consistorului din Arad despre cenzurarea socoșilor internatului din Beiuș, 26.

Raportul Consistorului din Arad despre cenzurarea socoșilor fundațiunii Zsigaiane pe 1905/6 și 1906/7, 28.

Raportul delegațiunii congresuale pentru despărțirea ierarhică despre anul 1907, 101.

Raportul special al Consistorului din Arad despre administrarea fondurilor și fundațiilor, 15.

Răspunsurile P. S. Sale Dlui Episcop diecezan la interpelările deputaților dr. George Popa și Sever Bocu, 69.

Reactivarea parohiei a II-a din Curtacher, 53.

Referada comisiunii bugetare, 112.

Referent ajutător la senatul școlar din Arad, 35.

Regulamentul pentru administrarea internatului diecezan din Beiuș, 94, 95, 96.

Regulamentul pentru afacerile interne ale Consistoarelor din eparhia Aradului, 97, 98, 100.

- Respectarea sărbătorilor noastre prin forurile judecătorești, 63.
- Restanțele de chirii, 16.
- Restanțele socoșilor și preliminarilor, 14.
- Rugarea catihetului Vasilie Popovici din Orade pentru ajutor, 111.
- Rugarea mai multor credincioși din Lipova în afacerea protopopului Voicu Hamsea, 71.
- Rugarea comitetului parohial din Temeș-Hodoș pentru ajutor dela dieceză, 72.
- Rugarea comit. parohial din Petigd pentru colectă, 73.
- Rugarea preotului emerit George Lăpușan din Miersig pentru urcarea ajutorului său din f. preoțesc, 74.
- Rugarea comunei bis. din Șuncuiuș pentru ajutor, 75.
- Rugarea comunei bis. din Șuncuniș pentru colectă, 76.
- Rugarea canceliștilor consistoriali din Arad pentru urcarea remunerațiunii lor, 77.
- Rugarea comunei bis. din M.-Tileagd pentru colectă, 78.
- Rugarea comunei bis. Păușa pentru colectă, 79.
- Rugarea comit. parohial din Iteu pentru colectă, 80.
- Rugarea comunei bis. din Pocola pentru colectă, 81.
- Rugarea comunei bis. din Hidișelul-superior pentru colectă, 82.
- Rugarea comunei bis. din Rohani pentru colectă, 83.
- Rugarea comunei bis. din Vălcani pentru ajutor, 84.
- Rugarea comunei bis. din Vălcani pentru colectă, 85.
- Rugarea catihetului Vasilie Popovici din Oradea-mare pentru ajutor, 86.
- Rugarea comunei bis. din Iancești pentru ajutor, 87.
- Rugarea comunei bis. din Copăcel pentru colectă, 88.
- Rugarea comunei bis. din Tornia pentru colectă, 89.
- Rugarea comunei bis. din Meziad pentru descrierea sumei de 679 cor. 71 fil., 90.

Rugarea com. bis. din Pociovelişte pentru ajutor pe
sama şcoalei, 91.

Russu Ioan, interpelează în chestia corului dela Chi-
setău, 103.

Sărbătorile noastre (respectarea lor prin forurile jude-
cătoreşti) 63.

Sediul protopopesc dela B.-Comloş, 51.

Socoata Consistorului din Oradea-mare despre toate
venitele şi spesele anului 1907.

Socoşile fundaţiunii Zsigaiane pe 1905/6 şi 1906/7 (cen-
zurate) 28.

Socoşile fundaţiunilor administrate la Consistorul dela
Oradea-mare, 31.

Socoşile internatului din Beiuş, 26.

Socoşile mănăstirii H.-Bodrog ps 1906 şi 1907, 20.

Spese de administrare dela fonduri şi fundaţiuni, 19.

Statutele fondului diecezan pentru ajutorarea preoţiei.
104, 105.

Strămutarea sediului protopopesc dela B.-Comloş la
Sân-Nicolaul-mare, 51.

Şcoala de fete din Arad, 105.

Şcoli nouă, 37.

Ştergerea pretenziunilor neîncassabile şi a procentelor
de deteriorare, 13.

Tempea Paul şi soţia (fundaţiunea lor) 18.

Verificarea protocolului şedinţei X şi XI, 113.

Vizitaţiuni canonice ale P. S. Sale Dlui Episcop die-
cezan Ioan I. Papp, 54.

Ședințe :

Ședința I	Pagina	3
" II	"	13
" III	"	28
" IV	"	33
" V	"	36
" VI	"	41
" VII	"	45
" VIII	"	53
" IX	"	57
" X	"	60
" XI	"	65

Adnexe :

Raportul Consistorului plenar din Arad . . .	Pag.	88
" " " " Oradea-m.	"	93
" senatului bisericesc " Arad . . .	"	100
" " " " Oradea-m.	"	126
" " școlar " Arad . . .	"	139
" " " " Oradea-m.	"	154
" " epitropesc " Arad . . .	"	162
" " " " Oradea-m.	"	166
Regulament pentru administrarea internatului gr. or. român diecezan din Beiuș	"	170
Regulament pentru afacerile interne ale Con- sistoarelor eparhiale din eparhia Aradului	"	180
Statutele fondului diecezan pentru ajutorarea preoției rom. gr. or. din diec. Aradului	"	202